

91

Літаратура і Мастацтва

ВЫДАЕЦЦА
З 1932 г.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СІЮЗА ПІСЬМЕННІКАУ БССР

№ 29 [2763]

Пятніца, 18 ліпеня 1975 г.

Цана 8 кап.

ДОБРЫЯ ПАЖАДАННІ САВЕЦКІМ І АМЕРЫКАНСКІМ КАСМАНАЎТАМ

15 ліпеня кіраўнікі Камуністычнай партыі і Саветскай дзяржавы па прамой тэлевізійнай сувязі назіралі запуск з касмадрома Байканур саветскага касмічнага карабля «Саюз-19», выведзенага на арбіту для ажыццяўлення стыкоўкі і сумеснага палёту з амерыканскім касмічным караблём «Апалон».

Перад стартам камандзір карабля «Саюз-19» Герой Саветскага Саюза лётчык-касманаўт СССР А. А. Ляонаў і бортінжынер Герой Саветскага Саюза лётчык-касманаўт СССР В. М. Кубасаў далажылі Генеральнаму сакратару ЦК КПСС таварышу Л. І. Брэжневу аб поўнай га-тоўнасці экіпажа карабля да выканання па-стаўленай задачы па сумеснаму палёту.

Таварыш Л. І. Брэжнеў жадае экіпажу са-вецкага касмічнага карабля «Саюз-19» та-варышам А. А. Ляонаву і В. М. Кубасаву шчас-лівага палёту, паспяховага выканання задання і шчаслівага вяртання на радзіму.

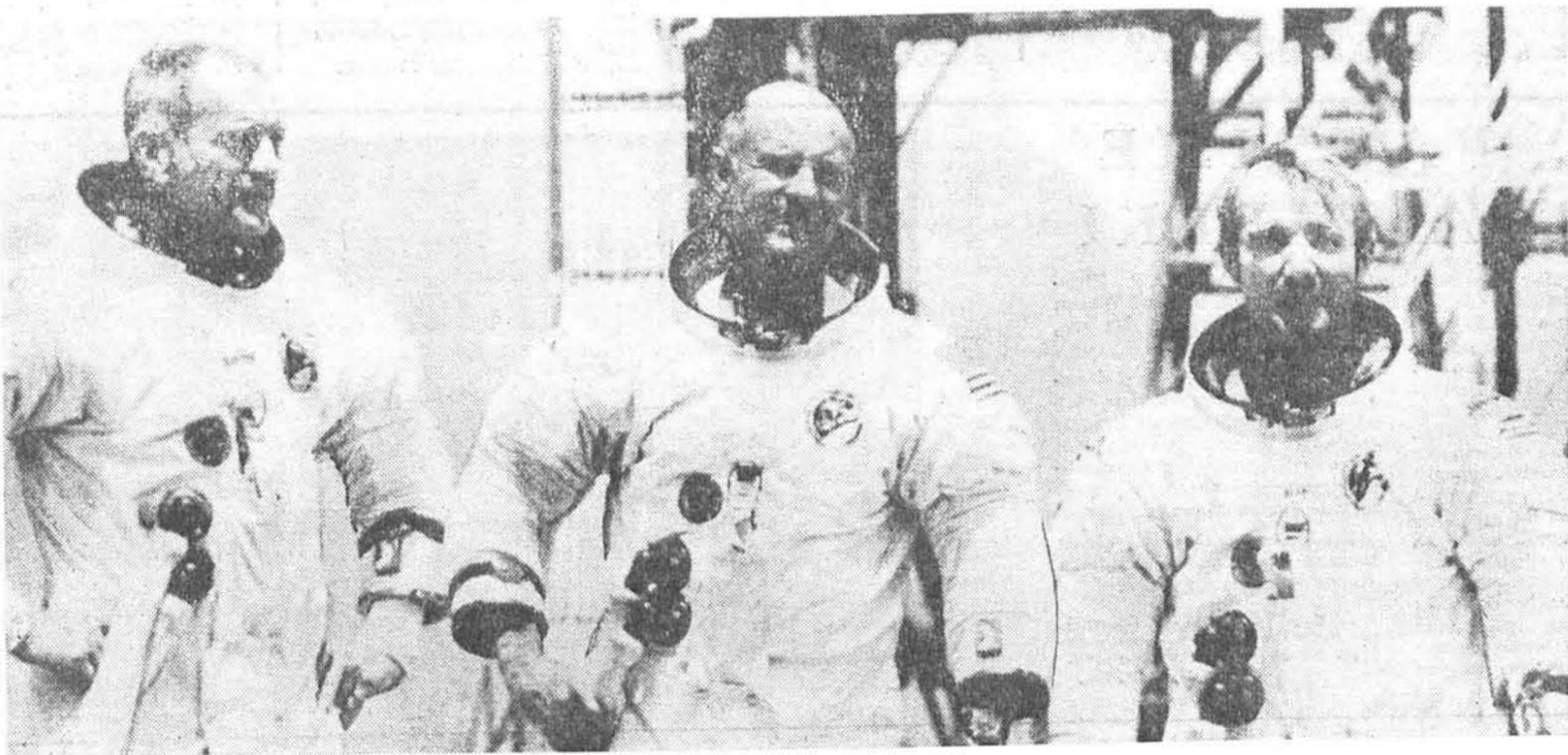
Л. І. Брэжнеў жадае таксама паспяховага палёту амерыканскаму касмічнаму караблю «Апалон» і яго экіпажу Томасу Стафарду, Вэн-су Бранду і Дональду Слейтану.

Саветскія кіраўнікі выказваюць надзею, што сумесны палёт пройдзе паспяхова і прадэма-струе, якія магчымасці адкрывае сумеснае су-працоўніцтва ў навуковых даследаваннях кас-мічнай прасторы.

ТАСС.

Экіпаж касмічнага карабля «Саюз», які ўдзельнічае ў сумеснай праграме «Саюз» — «Апалон», — Аляксей Архіпавіч Ляонаў і Ва-лерый Мікалаевіч Кубасіў (здымак злева) і амерыканскія астранаўты Дональд Слейтан, Томас Стафард і Вэнс Бранд.

Фота ТАСС.

ЗА ДЗЕЙСНУЮ, НАСТУПАЛЬНУЮ ПУБЛІЦЫСТЫКУ

Публіцыстыка — баявы, апэратыўны жанр савецкай літаратуры. Менавіта аб тым, як спраўляюцца са сваімі задачамі беларускія публіцысты, як паказваюць яны новыя рубяжы дзейнай публіцысты, з іммі творчымі набыткамі ідуць насустрач XXV з'езду КПСС, ішла гутарка на адкрытым партыйным сходзе камуністаў СР БССР.

З уступным словам на сходзе выступіў старшыня камісіі СР БССР па нарысу і публіцыстыцы У. Юрэвіч. Ён падкрэсліў, што перад кожным публіцыстам сёння стаіць надзвычай адказная і пачасная задача: паказаць буйным планам чалавека працы, які самааддана змагаецца за паспяховае завяршэнне п'яцігодкі, памаляваць партрэт нашага сучасніка ва ўсім яго духоўным багацці. Публіцыстыка павінна быць дзейнай і наступальнай.

Даклад на тэму «Праблемы п'яцігодкі на старонках перыядычных выданняў» зрабіла кандыдат філалагічных навук А. Ф. Лысенка. Падрабязна характарызуючы асобны творы, надрукаваныя ў часопісах «Полымя», «Маладось», «Неман», прамоўца адзначыла іх надзённасць, шчырае жаданне аўтараў быць у гучыні падзей нашага часу. Імяненне ўзяць тую ці іншую цікавую праблему горада, вёскі, паказаць вобраз сучаснага рабочага. Ра-

зам з тым факты сведчаць, што не заўсёды яшчэ імкненне аўтара рэалізуецца належным чынам на старонках выданняў. Аўтары некаторых твораў, маючы ў сваім распараджэнні цікавы, каштоўны жыццёвы матэрыял, не пагападарску, а часам няўмела выкарыстоўваюць найбольш магчымыя аб'ёмна-выражальныя і навінавыя павярхоўнай інфармацыі, набываючы палемічнасць, востры ў раскритыцкі ўзнят праблемы. У адлюстраванні вясковай тэмы сёння паспяхова працуюць В. Палтаран, Я. Сіпакоў, П. Місько, Ул. Дамашэвіч, С. Кухараў, В. Якавенка і іншыя. Многае зроблена і ў паказе рабочага класа рэспублікі, яго авангарднай ролі ў стварэнні матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізму. Вылучаюцца сярод нарысаў пра рабочага чалавека творы В. Мысліўца, В. Казько, Э. Ялугіна і іншых.

У спрэчках па дакладу выступілі В. Мыслівец, В. Якавенка, А. Белашэў, якія расказалі, як часопісы і Беларуская радыё выкарыстоўваюць апэратыўны жанр літаратуры — публіцыстыку ў паказе савецкага чалавека. І. Васілеўскі закрануў некаторыя пытанні працы публіцыста. У заключэнне выступіў сакратар партбюро А. Кулакоўскі.

Па абмеркаванаму пытанню партыйны сход прыняў адпаведную пастанову.

ДАПАЎНЕННЕ ДА ўМОЎ КОНКУРСУ

Міністэрства культуры БССР аб'явіла конкурс на эскізы праект мемарыяла Партызанскай славы, пра які газета «Літаратура і мастацтва» паведамляла ў нумеры за 15 лістапада 1974 года.

Па ўмовах конкурсу прадстаўленыя праекты павінны мастацкімі сродкамі раскрыць: гераічны подзвіг савецкага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны, усенароднасць партызанскай барацьбы савецкіх людзей на акупіраванай фашысцкімі захопнікамі тэрыторыі Беларусі, адлюстравіць сувязь народа з Камуністычнай партыяй, увекавечыць усе партызанскія фарміраванні, якія дзейнічалі на тэрыторыі Беларусі ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

Ва ўмовы конкурсу ўнесена далаўненне:

адлюстравіць ідэю магілы Невядомага партызана як сімвала і абагульнення ахвяр, прынесеных народам у барацьбе супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

ВІНШУЕМ!

За шматгадовую актыўную работу ў партыйных і савецкіх органах і ў сувязі з шасцідзесяцігоддзем з дня нараджэння

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР намеснік старшыні Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў Беларускай ССР па кінематаграфіі тав. Жукоўскі Пётр Барысавіч узнагароджаны Ганаровай граматай Беларускай ССР.

НА РАДЗІМЕ ПЯТРА ГЛЕБКІ

У мінулую пятніцу ажыўлена было ў Літвянскім сельскім Доме культуры, што на Уздзеншчыне. Людзі сабраліся на вечар, прысвечаны 70-годдзю з дня нараджэння свайго земляка, выдатнага беларускага паэта, акадэміка Пятра Глебкі. Пра яго, цудоўнага пісьменніка і чалавека, гаварылі сакратар Уздзенскага райкома партыі Э. А. Новікаў, які адкрыў вечар, народны паэт Беларусі, першы намеснік старшыні праўлення Саюза пісьменнікаў БССР Іван Шамякін, намеснік міністра культуры рэспублікі С. А. Пятровіч, намеснік дырэктара Інстытута літаратуры імя

Янкі Купалы АН БССР Нічыпар Пашкевіч, паэты Мікола Лўрамчык, Пятрусь Макаль, Анатоль Грачанікаў.

Творы П. Глебкі гучалі ў выкананні аргыста Беларускай дзяржаўнай філармоніі Міколы Казіміна. На вечары выступілі таксама Ніна Іларыёнаўна Глебка, завуч Літвянскай сярэдняй школы Павел Махнач.

Пісьменнікі пабывалі ў вёсцы Вялікая Уса, дзе нарадзіўся Пятро Фёдаравіч Глебка.

— Тут стаяла хата, у якой нарадзіўся Пятро, — гаворыць сястра паэта Вольга Фёдаравна. Фота Ул. КРУКА.

УЗНАГАРОДЫ ВУЧОНЫМ

Багатая біяграфія лаўрэата Дзяржаўных прэмій ССРСР, народнага пісьменніка Беларусі, віцэ-прэзідэнта АН БССР Кандрата Крапівы (К. К. Атраховіча). Наэтаўнік, воін, адзін з заснавальнікаў беларускай савецкай драматургіі і нацыянальнага тэатра, паэт-сатырык і перакладчык, таленавіты вучоны, дыпламат, дзяржаўны і грамадскі дзеяч.

Радзіме, партыі, народу прысвііў пісьменнік-камуніст, вучоны свой талент, высакародную і нялёгкую працу. Гэта прынесла К. Крапіве ўсеагульную выдамосць, любоў і ўдзячнасць. Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета ССРСР за выдатныя заслугі ў развіцці навукі і культуры яму прысвоена высокае званне Героя Сацыялістычнай Працы.

16 ліпеня Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Ф. А. Сурганаў ад імя Прэзідыума Вярхоўнага Савета ССРСР уручыў Кандрату Крапіве (К. К. Атраховічу) ордэн Леніна і залаты медаль «Сервіс Молата».

Ордэн Працоўнага Чырвонага Сцяга быў уручаны акадэміку АН БССР П. П. Рагавому, узнагароджанаму за заслугі ў развіцці навукі, падрыхтоўцы навуковых кадраў і ў

связі з шасцідзесяцігоддзем з дня нараджэння, ордэн Дружбы народаў — акадэміку АН БССР В. А. Сярбенце, які адзначаны гэтай узнагародай за актыўную грамадска-палітычную і навуковую дзейнасць і ў сувязі з шасцідзесяцігоддзем з дня нараджэння.

Ф. А. Сурганаў цёпла павіншаваў вучоных з высокімі ўзнагародамі, пажадаў ім добрага здароўя і далейшых поспехаў у іх працы на карысць сацыялістычнай Радзімы.

У словы ў адказ Кандрат Крапіва, П. П. Рагавой і В. А. Сярбенца выказалі глыбокую ўдзячнасць Камуністычнай партыі і Савецкаму ўраду за высокую ацэнку іх работы, за пастаянны клопат аб развіцці савецкай навукі, літаратуры і культуры.

Пры ўручэнні ўзнагарод прысутнічалі і сардэчна павіншавалі ўзнагароджаных сакратар ЦК КПБ А. Т. Кузьмін, Старшыня Вярхоўнага Савета БССР І. П. Шамякін, намеснік Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР У. Е. Лабаюк, загадчык аддзела навукі і навукальных устаноў ЦК КПБ А. Ц. Караткевіч, сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Л. П. Чагіна.

БЕЛТА.

ГАНАРОВЫ ГРАМАДЗЯНІН СЛІВЕНА

Беларускаму пісьменніку Івану НОВІКАВУ прысвоена званне ганаровага грамадзяніна балгарскага горада Слівена

На чырвонай стужцы — чатырохкугольна медаль, які пераліцаецца золатам, з выразна выведзенымі словамі: «Ганаровы грамадзянін». На адваротным баку фігура кавіка на скачучым кані. Поклічам трубы кавікі абвешчае перамогу.

— Выканаўчы камітэт народнага савета Слівена, — урачыста чытаў мэр Іван Крысеў, — удастоінае лейтэнанта Новікава Івана Рыгоравіча звання ганаровага грамадзяніна і ўзнагароджвае яго залатым знакам горада.

...А ўпершыню ўбачыў ён Слівен яснай асенняй раніцай 1944 года, калі на чале групы разведчыкаў прыбыў сюды на заныленай ад доўгага маршу машыне. Горад пры з'яўленні савецкіх воінаў напоўніўся радаснымі воклічамі. Машыну палілі дзяўчаты з кветкамі. Усюды былі радасныя, ззяючыя ад цяжкіх твары.

— Братэчкі! — неслася ад вуліцы да вуліцы.

Але разведчыкаў прыспешвала вайна, трэба было рухацца далей...

Доўгія гады шукалі жыхары Слівена савецкіх салдат, якія першыя ўступілі ў іх горад. І аднойчы ў Мінск у адрас І. Р. Новікава прышло пісьмо. Потым пісьмы сталі прыходзіць усё часцей і часцей. Балгарскія сябры пісалі, як вырае і расквітнеў іх горад, аб тым, што ніколі не забудуць яны савецкіх братоў, якія прынеслі свабоду і шчасце.

«Прыязджайце да нас, таварыш лейтэнант, — клічуць пісьмы. — Вы заўсёды будзеце для нас самым дарагім і жаданым госцем».

Таварыш лейтэнант... Так знярталіся да яго трыццаць гадоў назад у Румыніі і Балгарыі, у Венгрыі, Югаславіі і Аўстрыі — усюды, куды толькі не заносілі яго вятры вайны. А цяпер Іван Рыгоравіч Новікаў — вядомы беларускі пісьменнік, лаўрэат Дзяржаўных прэмій БССР, заслужаны дзеяч культуры Беларусі. І кожная кніга яго зноў уваскрэшае перад намі адвагу і мужнасць савецкіх людзей, іх інтэрнацыяналізм і высакароднасць.

(Кар. БЕЛТА).

ЦІКАВЫ РЭПЕРТУАР

Многія рабочыя і служачыя торфапрадпрыемства «40 год БССР» Лідскага раёна ахвотна займаюцца ў гуртках мастацкай самадзейнасці. Некаторыя з іх пачыналі авалодаць вальным і танцавальным майстэрствам, калі вучыліся яшчэ ў мясцовай дзесяцігодцы.

Сёння гэты харавы калектыў вядомы далёка за межамі раёна. Ён пастаянна ўдзельнік абласных аглядаў народных талентаў. Заўсёды выступаюць артысты-аматары Першамайскага клуба на раённым свяце песні, урачыстасцях, якія адбываюцца ў пасёлку і ў раёне. У рэпертуары харавога калектыву шмат твораў беларускіх і рускіх кампазітараў, народных песень. Трывала замацоўваюцца ў калектыве і песні, напісаныя кіраўніком хору Андрэем Вішнеўскім.

А. СТАДУБ.

ПРЫСВЕЧАНА СПОРТУ

«Фізічная культура і спорт у вышэйшым мастацтве» — так называецца мастэрская рэспубліканская маст. акад. выстаўка, якая адкрылася 15 ліпеня ў Мінску. У адной з экспазіцыйных залаў Палаца мастацтва прадстаўлены работы розных жанраў: жывапіс, скульптура, графіка. Аўтары іх — мастакі розных пакаленняў. Але ўсе яны адволькава аддаюць свой талент тэме фізічнай і духоўнай дысцыпліны нашага сучасніка.

Цікавая серыя афортаў В. Пашчасцева «Аўтагоншчыны». Адлюстраваныя на іх спартсмены — гэта людзі мужны і добрыя, байтоўскія якасці якіх прааяраюцца ў аднаборстве са скорасцю, узлемавіручкай і дружбаў. Многія творы жывапісцаў прысвечаны фехтавальніцкаму, гімнастам, лыжнікам, парашуцістам. Амаатары спорту сустрачваюць імямі вядомых асоб, хто сваім высокім спартыўным майстэрствам патрыў мастакоў.

Розныя па памеры выкананні чалотны Ф. Баранюскага, Л. Шчымялёва, Л. Дударыні, А. Сямілетова і іншыя. Некаторыя з аўтараў самі з'яўляюцца добрымі спартсменамі. Так, бронзавую кампазіцыю «Саюз» — «Апазон» стварыў мінскі скульптар, майстар спорту па стральбе з лука К. Сарока.

У гэты ж дзень адкрылася рэспубліканская фотавыстаўка «Беларусь спартыўная». Яе фатаграфіі расказваюць аб многіх хвалюючых падзеях, якія адбываліся на спартыўных арэнах рэспублікі. Наведвальнікі ўвакрасяць у памяці тарацыя нядзінкі чэмпіяната свету па біятлону ў Раўбічах, міжнароднай спартыўнай легкаатлетаў ССРСР—ЗША і іншых спаборніцтваў.

Асобныя стэндз прысвечаны авіяцыйнаму, вольнаму і стралявому спорту. На фатаграфіях — многія імяны выдатных спартсменаў, хто не раз абраў на іх гонар савецкага спорту на Алімпійскіх гульнях, чэмпіянатах свету і Еўропы.

У розных жанрах выступаюць фотакарэспандэнты. Тэмай іх рэпартажаў, нарысаў з'яўляюцца не толькі спаборніцтва спартсменаў, але і актыўны адпачынак працоўных.

Абедзве выстаўкі прысвечаны праходзячай пяер VI Спартакіядзе народаў ССРСР.

БЕЛТА.

НОВАЕ ВУЧЫЛІШЧА

Першых абітурыентаў прыняло новае педагагічнае вучылішча ў пасёлку Леніна Горацкага раёна, заняты ў якім пачынуцца ў будучым навукальным годзе. У ім будуць вучыць выкладчыкаў пачатковых класаў агульнаадукацыйнай школы.

ТАБЕ ПЯЦІГОДКА

У БРЫГАДЗЕ Віктара Іосіфавіча Шахрая быў якраз абедзены перапынак, калі да суседняга, змячата шырокімі вачыма - вонкам повенкага дома пад'ехалі грузавікі. Вакол стаяў той вясёлы шум і гам, без якіх не абходзіцца ніводнае наваселле. Дарослыя цягнулі ў пад'ездзі пінкіна і шафы, халадзільнікі і пральныя машыны, дзеві стрымгалоў бегалі па лесвічных пляцоўках уверх і ўніз. На ўсім было відаць людзям спадабаліся кватэры, якія яшчэ пахлі свежай фарбай, спадабалася іх звонкая неабжытая цішыня.

Гладзелі на шумную ра-

та наказвае такелавніцы Яўгені Круцікавай. Тая ўзгоднена ківае галавой, зразумела, маўляў, і праз колькі хвілін даўжэзіна шыя крана плыве над домам; на аб'ект прынята чарговая пліта перакрыццёў. Віктар Іосіфавіч джымі рукамі бярацца за яе з аднаго боку, а з другога яе захоплівае Мікалай Прымачэнка. І васьмь пліта ўжо мякка апускаецца на растворную падушку. Брыгадзір нахіляецца і зірнуў уважліва аглядае яе: ці строга гарызантальна лягла яна—тут нельга дапусціць самую нязначную недакладнасць. Але ўсё ў парадку. Раствору над плітой якраз

цы. Здаецца, і не глядзіць ні на каго, аб нечым думае, але яго пільнае вока прыкімае ўсё. Позірк брыгадзіра заўважае, што на рабочых месцах матэрыялаў ужо хапае, што Тамара Клімовіч роўняцька, як струнку, выводзіць сценку, што Мікалай Бажэнаў перагародкі паміж пакоямі робіць у адпаведнасці з усімі будаўнічымі правіламі. А васьмь муляры Тамара Кавалёва і Мікалай Прымачэнка ўжо заканчваюць кладку капітальных прасценкаў. Зараз трэба падрыхтаваць ім рабочыя месцы на кладцы вуглоў. Потым брыгадзір надыходзіць да Івана Бацішкіна і Надзежды Хазевай, моўчкі апускае адвесаў і ўказвае на пазначнае адхіленне ад вертыкалі: выправіць трэба, пакуль не позна...

І гэтак васьмь да кожнага чалавека дойдзе ён і, калі пераканана, што ўсё ў парадку, бярацца за сваю пе-

— Так што ты, Іосіфавіч, раскажы начальству аб нашым жаданні.— такімі словамі праводзілі свайго брыгадзіра рабочыя, калі ён пайшоў ва ўпраўленне. Вярнуўся адтуль Шахрай у добрым настроі.

— Падтрымалі, адобрылі, — толькі і сказаў задаволена.

Хутка быў заключан дагавор з упраўленнем на тое, што брыгада падрадным метадам будзе ўзводзіць Інтэрнат аэрапорта і поўнаасцю адказваць за ўсе работы — свае і субпадрадчыкаў. Адным словам, пачынае з падмурка і заканчвае тым, што выдае навасельцам ключы ад кватэры.

У тых гарацях, адказныя дні настойлівасць Віктара Іосіфавіча пазналі многія. Невысокага росту, разважлівы, з першага погляду спакойны, каржакаваты, з моцнымі, згрубелымі ад работы рукамі, ён, аказваецца, валодаў і такімі рысамі—напорыстасцю, моцнай воляй, логікай разважанняў. Не хапала матэрыялаў—званіў ва ўпраўленне, не дапамагала—прымяняў штрафныя санкцыі, ішоў у трэст. Прывозілі няякасны матэрыял—адпраўляў машыны назад. Не хацелі тынкоўшчыкі і маляры браць на слабе брыгадны падрад—крытыкаваў іх, дзякаў тым, што яны адстаюць ад патрабаванняў часу, пераконваў у выгадзе новага метаду. І яго разумелі, бо нельга было з-за непаверотлівасці асобных работнікаў губляць веру людзей у новую справу.

Першая ўдача была быццам першая ластаўка вясной — жаданая, абнадзейваючая. Віктар Іосіфавіч памятае, як зайшоў ён аднойчы ў бытоўку, падняў тэлефонную трубку.

— Вішнюю вас з поспехам!—брыгадзір пазнаў голас намесніка ўпраўляючага трэста Юрыя Рыгоравіча Пільніка.

— З якім?

— Ва ўсесаюзным сацыялістычным саборніцтве брыгад Міністэрства прамысловага будаўніцтва СССР ваш калектыў заняў другое месца, а ў рэспубліканскім — першае.

Вестка гэтая па будоўлі разнеслася птушкай. Рабочыя віншавалі адзін аднаго з перамогай, радаліся. Яшчэ раней, праўда, яны спадзяваліся на перамогу. Але такую, каб ва ўсесаюзным маштабе... Хаця чаго там. Брыгада на тры месяцы раней тэрміну здала будынак аэрапорта на 216 месц пры добрай якасці работы. Пры гэтым быў атрыман вялікі прыбытак—звыш 20 тысяч рублёў, а выпрацоўка ў натуральных паказчыках даведзена на 2,2 кубаметра цагельнай кладкі ў змены. Для параўнання скажам, што Міністэрства прамысловага будаўніцтва БССР на канец п'яцігодкі запланавала трэсту выпрацоўку на чалавека паўтара кубаметра кладкі.

Такі вялікі поспех—вынік высокага майстэрства рабочых, авалодвання імі сумеж-

нымі прафесіямі, вынік таго, што ў калектыве практычна няма падсобнікаў, усе вывучыліся на кваліфікаваных рабочых. І яшчэ адно. Тут пастаянна ўдасканаліваецца арганізацыя працы.

У брыгадзе ёсць, напрыклад, пяць муляраў, якіх называюць «вуглавікамі». Гэта рабочыя высокай кваліфікацыі, якія вельмі добра вядуць такія адказныя работы, як кладка вуглоў. Звычайна побач з імі працуюць менш вопытныя, навічкі, якія вучацца ў іх майстэрству.

Добрым правілам стала і тое, што мулярам не трэба далёка хадзіць за цэглай і растварам. Цэгла, напрыклад, нарыхтоўваецца на дзве змены наперад і раскладваецца на фронту работ у залежнасці ад патрэбнасці муляраў.

І яшчэ. Брыгада ніколі не прастойвае, бо брыгадзір, калі нават і здараюцца перабоі ў матэрыялах, умее заняць работай кожнага чалавека. Вельмі важна і тое, што зараз работы на кожным паверху вядуцца паралельна. Маецца на ўвазе васьмь што. Раней брыгада ўзводзіла каробку цалкам, а потым ужо выкладвала перагародкі. Гэта было нязручна, стварала цяжкасці ў дастаўцы матэрыялаў на паверхі. Цяпер жа перагародкі выкладваюцца адначасова са сценамі, і ўвесь паверх здаюць яны з усёй будаўнічай начынкай.

Знізіць сабекошт работ і атрымаць высокі прыбытак дапамагла брыгадзе таксама гаспадарлівае, ашчаднае, без якіх злобінскі метаду не быў бы перадавым. Рабочыя навучыліся вясці эканамічныя разлікі, добра захоўваць матэрыялы, складзіраваць іх, прымаюць толькі добракасныя цэглы, раствор, бетон.

Сёння па метаду Злобіна брыгада кавалера ордэнаў «Знак Пашаны» і Працоўнага Чырвонага Сцяга Віктара Іосіфавіча Шахрая ўзводзіць новы будынак—Інтэрнат для завода «Гомельск е л ь». Справы і тут ідуць добра. Па сеткаваму графіку, што вісіць у бытоўцы, відаць, што калектыў аперэдыжае час на некалькі дзён.

...На пляцоўцы двое вядуць размову—Віктар Іосіфавіч і зменны брыгадзір Аляксей Уладзіміравіч Булавін.

— Усе калектывы рыхтуюцца дастойна сустраць XXV з'езд партыі. — гаворыць Шахрай.

— Да яго адкрыцця трэба падарунак,—адказвае Аляксей Уладзіміравіч.

— Пагаворым з людзьмі. А наогул, думаю, пад сілу нам аперэдзіць календар да гэтай знамянальнай падзеі аж на месяц.

— Падтрымліваем такую прапанову. — уключыліся ў гутарку рабочыя, што абступілі брыгадзіраў.

І зноў кіліць работа, зноў плыве над будынкам даўжэзіна шыя крана, зноў раўносеўка кладзецца цагляна за цаглянай. Узнімаюцца ўгору, растуць паверхі. Сонечныя паверхі, паверхі шчасця, паверхі радасці.

У. ПЕРНІКАУ,
г. Гомель.

Снівчынбня ПАВЕРХІ

дасць навасельцаў члены брыгады Віктара Іосіфавіча Шахрая і шыра радаліся. І не дзіўна: добрыя людзі заўсёды рады не толькі свайму, але і шчасцю іншых. Рабочыя ў тых хвілінах як бы страпянуліся, быццам у іх за спіной выраслі крылы, і вочы іхнія зазіялі цёпла, прамініста. Ад усяго гэтага сталі яны Віктару Іосіфавічу яшчэ бліжэйшымі і радзейшымі. Так, агульна радасць, калі васьмь гэткім чынам уважавікі бачылі пён сваёй працы, якая ідзе на карысць чалавеку, збліжае людзей, робіць іх чужымі, добрымі, прыгожымі.

...Адсюль, з вышнімі шматпаверховага дома, паўкола відаць вельмі добра. Вось тралейбуснае даю, вуш півзавод, крыху далей—дзіцячы садзік завода «Электраапаратура», Інтэрнат аэрапорта. А там, у празрыстай сонечнай смуге, абрысы шматлікіх жылых дамоў... Калі ж вырасце яшчэ адзін паверх, з яго, паўна, праглянуцца і збудаванні за прылёўскімі сходамі, дзе так смачна пахнуць крутабокія яблыкі, і за засожскімі далямі ў Нава-Беліцы.

«Так, зроблена многае»,— заўважае пра слабе Віктар Іосіфавіч, калі ў перапынку паміж работай не-не ды і кіне позірк удалячынь, дзе ў акасамітавай зеляніне лета святлеюць гмахі будынкаў. Там поўным ходам бурліць жыццё, там, паўна, добрым словам успамінаюць будаўнікоў. Але васьмь перапынак закончан. І брыгадзір аноў у клопатах. Ён падае нейкія знакі машыністу вежавага крана Аляксею Драбышэўскаму, потым ужо ўніз неш-

толькі, колькі трэба—у яго і ў Мікалая Прымачэнка вонка правільнае, перарабляць работу не даваецца. Вялікая справа—вопыт.

А ён прыходзіць толькі з гадамі, шліфуецца ў наўсядзённай творчай працы. Віктар Іосіфавіч гэта ведае па сабе. У будаўнічым упраўленні № 84 трэста № 14 ён працуе ўжо 26 гадоў. А кіраваць калектывам яму даверылі ў 1951 годзе. З таго часу колькі розных аб'ектаў узвляла яго комплексная брыгада! Вось і зараз зверху відаць шмат будынкаў, якія ўзводзіла брыгада. Раслі дамы—і разам з імі расло майстэрства людзей. Узяць Мікалая Бажэнава. Універсал, можна сказаць: муляр чацвёртага разраду, добры цяляр, сталар, дахаўшчык. А Аляксей Булавін. Таксама чацвёрты разрад мае. Можа выконваць работу мантажніка, тынкоўшчыка... Ды як выконваць — залюбуецца. Зменным брыгадзірам зараз ён працуе. Дваццаць гадоў на будоўлях занята ўжо муляр Ганца Дзёнісенка. Вялікі працоўны стаж і ў Тамары Кавалёвай, і ў Аляксандры Клімовіч.

Што і казаць, працавітыя людзі падабраліся ў брыгадзе, старанныя, гаспадарлівыя. Няма ў калектыве ніводнага чалавека, які б не валодаў некалькімі сумежнымі спецыяльнасцямі. У гэтым якраз і заслуга брыгадзіра, бо ён дапамагае людзям, бо яго словы і парада — закон для кожнага: рабочыя ведаюць адно—калі Віктар Іосіфавіч скажа што, дык гэта добра прадумана, абгрунтавана, разлічана.

Вось ён, як дбайны гаспадар, праходзіць па пляцоў-

рапыненую работу. А яна ў яго найбольш адказная — мантаж лесвічных маршаў, пліт перакрыццёў, балконаў, прыёмка матэрыялаў. Вось так і праходзіць дзень за днём—у клопатах, пошуках, думках. І калі ўжо сонца хліцца долу, павольна і ўрачыста спаўзаючы за небасхіл, Віктар Іосіфавіч яшчэ раз аглядае наваколле. Таполі, што акаймоўваюць у гэтым месцы вуліцу Савецкую, паволі пагойдваюць галінкамі, спрабуючы злавіць у свае абдымкі гарэзу - ветрык. Любіцца промі сонца слізгаюць па вяршалінах дрэў, распаўзеным золатам акаццяць у вокнах дамоў...

ПА ДАРОЗЕ дадому думаецца спакойна, лёгка. Вось сёлета ўжо ўведзены ў строй два Інтэрнаты. Абодва з апэнкай «добра». Адзін з іх зладзён на цэлы квартал раней. Людзі хутэй справіць наваселле, упарадкуюць свой быт. Членам брыгады ад гэтага прыемна і радасна. А за тое, што тэрміны яны спаралілі, эканомілі вялікую колькасць матэрыялаў, хутка прэмію атрымаюць. А гэта — стымул у працы. Стымул...

Пры адным упамінанні гэтага слова Віктар Іосіфавіч прыгадвае той сход брыгады, калі рабочыя вырашылі працаваць па-новаму, як калектыў падмаскоўнага будаўніцтва, Героя Сацыялістычнай Працы Мікалая Анатольевіча Злобіна. Так, а не інакш. Вопыт наватараў у іх упраўленні ўжо каторы час паспяхова прымяняў брыгадзір Аляксей Якаўлевіч Сніла. А чым горшая іхняя брыгада? Нічым.

БЕЛАРУСКІЯ пісьменні аператыўна адгукаюцца на тыя задачы і праблемы, якія ставіць перад сацыялістычным грамадствам эпоха, велічная перспектыва пабудовы камунізму. За апошнія гады з'явілася многа твораў пра нашчага сучасніка — на ўсіх жанрах літаратуры, і ў тым ліку ў галіне нарыса. Аб'ектавае прастору публіцыстычных жанраў і Васіль Якавенка.

Лічэ ў першай кнізе «Зямля, адкрытая нам», якая выйшла на рускай мове, ён з вялікай увагай адісаў першапачаткова зямных петраў — геалагаў, расказаў пра іх рамантычную, і разам з тым будзённую, палёгіную

В. Якавенка, Пробны камень, Нарысы, Мінск, «Мастацкая літаратура», 1974.

працу. Увага да надзённых пытанняў нашчага жыцця, імкненне прасачыць у чалавечых характарах глыбінныя зрухі забавіваюцца і ў яго нарысах, якія змяшчаліся ў апошнія гады ў рэспубліканскай перыядыцы. Два з іх — «Пробы камень» і «Дарога цераз гаць» — увайшлі ў другую кнігу працаў.

«Запытай ты ў сябе, чалавеч: што зрабіў для айчыны, ці многа?» — гэтыя коласаўскія словы В. Якавенка ўзліў энграфам да нарыса «Пробы камень». Аўтар зноўку звяртаецца да працы беларускіх геалагаў. Дасканалае

падмацаваныя ўласнымі назіраннямі і ўражаннямі, што зроблены на аснове меркаванняў вядомых спецыялістаў.

Кампетэнтнасць — неабходная якасць для нарысцця, які сапраўды з'яўляецца разведчыкам нашай рэчаіснасці, унісвае сваю старонку ў не гісторыю. Праўда, хацелася б усё-такі, каб у нарысе «Пробы камень» было меней агульных разважанняў. Асабліва гэта тычыцца першых яго старонак. Імкненне звярнуцца да яго гісторыі — само па сабе зразумелае. Аднак нарыс ёсць нарыс. У яго

адна на адну, за ім губляцца сам чалавек, носьбіт той ці іншай тэорыі, наўнай ідэі.

Гэтага В. Якавенка паспяхова пазбегнуў у той частцы нарыса, дзе расказаў пра геалагічныя пошукі ў апошнія гады. Тут людзі сапраўды паказаны ў справе. Напаліюцца чалавечыя страсці, скарываюцца розныя погляды і думкі, ламаюцца старыя догмы. Людзі дзейнічаюць.

З вялікай цярплівасцю паша аўтар пра Уладзіміра Міхайлава, які адным з першых зразумець, што пельга «бу-

станць дата «1969». Ён ствараўся пісьменнікам і на гаражчых слядах падзей, і пазней, праз гады. Усё новае старонкі апаўняліся ў бланкетах, калі аўтар рабіў выніскі са спецыяльных часопісаў і мапаграфій, паглыбляўся ў архіўныя матэрыялы; клаліся на паперу ўспаміны, разважання, меркаванні саміх першапачатковаў.

Зітаванасцю з дэсамі герояў, заклапочанасцю іхнямі справамі жыве В. Якавенка ў нарысе «Дарога цераз гаць».

Прамежак часу, пра які расказае пісьменнік, ахоплі-

ВЫСОКАЯ МЕРА ПАТРАБАВАЛЬНАСЦІ

веданне праблем, што ставілі, а некаторыя з іх і цвёрды лічэ стаяць перад беларускай геалагаразведчай, дазваляла аўтару публіцыстычна, палемічна павесці гаворку пра тое, што некалі хвалілася вучоных: адкрыццё беларускай нафты (ціпер гэта звязана з перспектывай не далейшых пошукаў).

Надзвычайна суперэлітвалінасць з тымі, пра каго ён піша, велікі характэрна для Якавенкі-нарысцця. «Звездай сваю зямлю» — так назваў ён адзін з раздзелаў у «Пробным камені». Зразумець чалавеча ў яго пошуках, а разам з тым і самому дасканала вывучыць пытанне, якое даследуецца, — гэтым кіруецца пісьменнік, калі расказае пра сваіх герояў.

Некаторыя старонкі нарыса пагаджаюць сабой грунтоўны публіцыстычны артыкул, у якім шмат фактычнага матэрыялу, дасца аналіз яго, праводзіцца паралелі паміж днём учарашнім і сённяшнім, робіцца вывады,

таксама свае законы.

Як расказае сам аўтар у другім творы «Дарога цераз гаць», «...ужо такі парадак назваў у нарысе чалавеча — дай адчуць, хто ён, паказаў на чалавеча — прымуць яго жыць; у жыцці няма алавіных салдацкіх і ў літаратуры не павіна быць». І крыху далей: «Нарыс — малюнак, напісаны з жывых людзей. Яграз таму тут усё прысутны маюць права на найбольш поўнае асвятленне. Інакш будучы п'ялы, прагалы, вобразы будучы без душы, і малюнак не будзе глядзецца».

Правільна сказана, і гэта гаворыць не тэарэтык, а практык, аўтар некалькіх значных твораў у беларускай наведальнасці.

Вядома, мы разумеем, што пазбегнуць «п'ялы», «прагалаў» было цяжка. Мабыць, адна з галоўных прычын — у перанасычанасці фактычным матэрыялам, у перанасычанасці перанасычаным. Часам тэорыі геалагаразведкі за-

рыць свідравіны ў імя самога бурэння». Праўда, і ў шасцідзесятых гады сустракаліся такія, хто не хацеў ламаць старыя каноны. Аднагалася ўвага ад галоўнага, праводзіліся шматлікія рэарганізацыі ў самой геалагічнай службе.

Чалавеча моцна і патрэбна зразумець, калі яго ваганні носьці творчы характар. І ніколі пельга апраўдаць, калі ўсё робіцца толькі дзеля «зацвярдзэння» свайго імя.

У нарысе В. Якавенкі па-ступова на першы план выходзіць пытанне адказнасці чалавеча за свае справы. Адказнасці прафесійнай і грамадзянскай. Калі патрэбна — смела перагледзь свае ранейшыя погляды. У імя працы таварышаў, у імя таго, дзеля чаго доўгія гады відзецца праца.

І надышоў дзень 20 жніўня 1964 года. Беларускае нафта стала прамысловай аяй.

«Пробы камень» пісаўся не адзін год, хоць над ім і

вае больш зні дзесці гадоў. Аўтар настайна наведваў калгас «Чырвоны сцяг» Клімавіцкага раёна.

В. Якавенка не быў пасіўным сузіраўнікам, ён сачыў за працам ператварэння адсталай гаспадаркі ў перадавую. Кожная паездка для яго была і добрай сустрэчай з тымі, каго ён палюбіў, і магчымацю ўбачыць тых, хто не хацеў працаваць. У вёсцы ж лёгка распазнаць чалавеча. Там ён заўсёды знаходзіцца навідавоку.

В. Якавенка робіць першую і, і сказаў бы, небеспаспяховую, спробу (ціпер ён працуе над цыклам «Чалавек веку») уважліва прыгледзецца да сённяшняга селяніна, убачыць характэрнае, істотнае ў ягоным абліччы, раскрыць традыцыйную праблему, якая з асаблівай вострастай шаўстала сёння: чалавек і зямля. Хто ён, заўтрашні гаспадар калгаса, саўгаса? Моладзь одзе ў гарады, дзе таксама патрэбна рабочым

НЕ БЫЛО герояў безмясных. Але так сталася, што ў гады Вялікай Айчыннай вайны многія з тых, хто загінуў,

ПОШУК ВЯДЗЕ У МУЖНАСЦЬ

засталіся невідомымі. Мы павіны памятаць пра іх і, па магчымасці, узаўважыць імяны слаўных барацібоў на светлы дзень. «Ніхто не забыты, нішто не забыта». І тысячы чырвоных следытаў рэспублікі ідуць па месцах былых баёў, сустракаюцца з колінімі партызанамі і падпольчыкамі. Праводзячы венты этап паходу, прысвечаны паўвекавому юбілею СССР, яны садзейнічалі ўзвядзенню 6-10 помнікаў, 35 курганоў славы, аднаўленню 145 партызанскіх зямлянак, устанавілі 4327 імен раней

М. Зычковіч, Пошук вядзе ў мужнасць, Мінск, «Беларусь», 1975.

не вядомых герояў.

Ціпер у рэспубліцы больш як сем тысяч музеяў народнай славы. А іны — цэнтры ваенна-патрыятычнага выхавання ў школах, вучылішчах, на прамысловых прадпрыемствах, у калгасах і саўгасах.

«Пошук вядзе ў мужнасць»... Менавіта так называецца і кніга Міколы Зычковіча. «У маладым узросце, — піша аўтар, — кожнага чалавеча хвалююць пытанні: што такое подзвіг? Ці здолее ён сам здзейсніць героічны ўчынак? Што для гэтага трэба? Вось чаму назіраецца наглыбленая цікавасць маладых да асобы героя, яго біяграфіі. Гэтую заканамернасць,

характэрную для следаньцага руху, я і зрабіў асновай кнігі».

Зборнік расказае пра тры апошнія аперацыі следаньтаў рэспублікі, прысвечаныя п'ятдзесцігоддню ўтварэння ВССР, 30-годдзю з дня пачатку вайны і 30-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

У раздзеле «Факел» гаворыцца пра следаньтаў, што праішлі па маршрутах, на якіх адкрыты імяны герояў грамадзянскай вайны, калектывізацыі, культурнай рэвалюцыі. Мета іх пошукі насилькова аякцёўлена.

Даўно дзейнічае ваенна-патрыятычны клуб на Мін-

скім аўтамабільным заводзе. Называецца ён «Подзвіг» і ўзначальвае яго стары камуніст, кавалер ордэна Чырвонага Сцяга за нумарам 11 Пётр Архівавіч Паноў. Вобрана расказае М. Зычковіч і пра Сямёна Тамашанку. Хвалюючая гісторыя — «Гэта мая зямля», пра калгас Імя Валадарскага, што ў Магілёўскім раёне. Аўтар удала адабраў самыя тыповыя факты, каб выказаць, як рэвалюцыя дала селяніну да свядомага духоўнага жыцця.

Важную старонку ў раздзеле «Факел» укладвае нарыс «Дружбаі ленинскай моцны». У ім расказаецца, як следаньты Віцебскай вобласці Беларусі, Пскоўскай вобласці РСФСР і Краслаўскага раёна Латвіі правялі ленинскі ўрок у Верхнядзвін-

СКАЖАМ адразу: гэта кніжка невялікая, нават мала прыкметная. Але ў выдавецкай ана-

У ВЯСЁЛЫХ І РАДАСНЫХ ФАРБАХ

тацы да не даволі пераканаўча напісана: «Шмат пра яго расказаюць новыя вершы паэта. Чытачы сустраюцца з юнымі следаньтамі, што крочаць сцяжкамі герояў, набываюць па цікавым піянерскім зборы, запам'яцця і з няўдачкікам Юзем, які прыхаў на канікулы ў вёску і заблудзіўся ў лясы... Кніга адкрывае навакольны свет у вясёлых і радасных фарбах».

І сапраўды: скуным радкам анатацыі можна даве-

В. Зуёнка, Будзем сілы набірацца. Вершы. Для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту. Мінск, «Мастацкая літаратура», 1974.

рыцца, аблічае становіцца відавочным, варта перагарнуць першыя ж старонкі зборніка В. Зуёнка «Будзем сілы набірацца», пазнаёміцца з яго героямі, старанымі хлопчыкамі і дзяўчынкамі, з іх марамі, імкненнямі, клопатамі, характарами. Чытаючы іх, дзе сур'ёзна задумаем, намаўчым, а дзе і пасмяемся.

Прыгадаем, напрыклад, верш «Сёння ў нас святочны збор». Тут няма нічога выдуманнага. Паэт нібы апісаў збор, які часта праходзіць у школах, калі на паверку выходзіць розныя накаленні юных ленинаў. Патхнёныя

рады В. Зуёнка ўспалююць героічную гісторыю краіны Піянеры, ажыўляюць старонкі нашчага мінулага і сённяшняга жыцця. Тое, пра што мы не павіны ніколі забываць:

Водбліск бою палыхае на шыну. І рука з гранаты выраала чану. — Смерць табе! Праклен табе, фашысці звер! — **З цэлай зграяй бой трымае піянер. Ты жывы, ты паміж нас, Казей Марат: з тваім імем сёння крочыць наш атрад.**

Ці святочны збор, ці ўрачыстая лінейка, ці звычайны будні дзень з урокамі ў класе і майстэрні — сапраўдны піянер заўсёды прыходзіць у

школу, любоўна навазюшы свой агітэты, крылаты галыштук, што аднаго колеру з баявым чырвоным сцягам Айчыны.

Піянерскі галыштук — мара маленства, крылы маленства, песня маленства. І глядзячы на іх, сённяшніх хлопчыкаў і дзяўчынак, вясёлых, няўрымслівых, усменлівых, прыгадаецца пазту яго дзяцінства, першыя наслываенныя гады, час, калі не было з чаго выкрайць жадамы троххвцічак, на марзе васілі адзіны ў класе галыштук.

Верш чытаў я слышны, А на ўвесь атрад Галыштук быў адзіны — Мара ўсіх рабат...

Ненасрэды дзіцячы тумар, дасціннасць, жартоўнасць ітанашкай, умеша аўтара з умешкай, але даволі

рукі. Але ж не менш яны неабходны і ў роднай Лядзені, Мікалаеўцы... І кожны такіх вісак ў Беларусі!

У цэнтры нарыса «Дарога праз гай» канфлікт паміж сакратаром партыі камсамольскай арганізацыі Міроненкам і старшынёй калгаса Уласенкам. Адбыўся ён больш як дзесяць гадоў назад. Сяргей Міроненка вярнуўся з цаліны, горача ўзлужыўся да працы і, вядома, не мог абывава ставіцца да таго, што рабілася ў родным калгасе. А становішча не магло не трывожыць. Уласенка не прыслухоўваўся да голасу іншых, разбазарваў народнае дабро.

У нарысе «ва ўвесь рост» паўстае праблема, якая выходзіць на першы план: кіраўнік і калектыў, арганізатарскія здольнасці аднаго чалавека і творчая ініцыятыва мас. Як жа яны спалучаюцца і ці не адмаўляюць адна адну? В. Якавенка не спынаецца рабіць вывад. Ён назірае, гутарыць з людзьмі, і асабліва з Сяргеем Міроненкам, які неўлабаве ўзначаліў адну з брыгад у калгасе.

Вывады прыходзяць самі сабой. Яны адзіна правільныя: Уласенку больш за ўсё «якраз злавала актыўнасць калгаснікаў. Лезуць у кожную дзірку. Таго няма, гэтага нестае!».

Войтаў жа, новы старшыня, янога абралі замест Уласенкі, гаворыць людзям: «Калі вы ўсе, таварышы, паможаце мне, то, спадзяюся, з працай старшынёй калгаса спраўдзецца...» Ён падбірае дыпламатычныя спецыялістаў, а многіх накіроўвае на вучобу. Ён верыць людзям, а тыя адказваюць на гэта ўзаемнасцю. Ды і самі калгаснікі сталі іншымі. Паявілася ўнёўвеннасць у заўтрашнім дні.

Неж на ферме адбыўся вынадак, які ўварушыў усіх дзяржа. Іх таварышкі на працы Канцавая падлівала ў малако ваду. «Я разумею, — піша В. Якавенка, — нічога пяць-шэсць гадоў назад на гэтай ферме вада ў малаце паўрад ці стала б прычынай такой пільнай увагі і гарачых спрэчак... Не тое ў новых умовах...»

Праўда, нічога не ўсе праблемы вырашаны ў калгасе «Чырвоны сцяг». Адна з іх — занятасць насельніцтва. У калгасе няма пенсіонераў, яны карыстаюцца ўсімі льготамі, а некаторыя не хочуць данамагчы ў правядзенні сезонных палывых работ, хоць здароўе і дазваляе. Ёсць цяжкасці і з палашэннем атрады калгасных спецыялістаў. Праўдзіна ахвотна накіроўвае юнакоў і дзяўчат на вучобу ў сельскагаспадарчыя ўстановы, але жадаючых туды — мала.

Ідзе час, растуць запатрабаванні. І пры ўмелым надыходзе да справы ўсе яны будуць паспяхова вырашаны. Людзі ж у нас цудоўныя. Прыклад, які прыводзіць В. Якавенка, вельмі характэрны для нашай рэчаіснасці: «Неж адзін селянін расказваў пра свой калгас... Пытаюся ў яго: «Вы камуніст?» — «Камуніст ад душы!» — адказвае».

Таких у нас многа — тысячы, мільёны. І вызначае іх адданасць справе і планам партыі. Гэта тыя, якія назіраюць і выклікаюць і ёй і актыўна дзейнічаюць у розных галінах грамадскага жыцця.

Пра іх, нашых сучаснікаў, піша В. Якавенка. Ім ён прысвячае свае нарысы.

Алесь МАРЦІНОВІЧ.

ску. Сабраўшыся разам, прадстаўнікі трох суседніх рэспублік гаварылі аб дружбе, сёброўстве.

Перад следзтвамі выступілі ўдзельнікі грамадзянскай і Вайскай Айчынай войнаў латыш В. Дзідзіньш, камсамольца трыцятых гадоў З. Мухіна, удзельніца Прушанскага інтэрнацыянальнага падполля Я. Громава.

Арыгінальна пададзена гісторыя пошуку Героя Савецкага Саюза, вядомага партызанскага камандзіра Асмака Касаева і самога яго падвігу.

Другі раздзел кнігі — «Цытацель мужнасці». У ім гаворыцца пра работу следзтваў, якая праводзілася да 30-годдзя пачатку Вайскай Айчынай вайны. Пошукі далі плённыя вынікі.

«Вызваленне» — так называецца заключны раздзел зборніка. Сабраны матэрыял увекавечвае памяць аб тых, хто прынёс вызваленне на родную зямлю. Нельга без хвалявання знаёміцца з гісторыяй падвігаў ваявага карэспандэнта «Комсомольскай правды» Івана Мешыкава. Героя Савецкага Саюза Барыса Акрэсціна, а таксама сярэдняку Марата Казен. М. Зыньковіч застаецца верным абранаму прынцыпу надачы матэрыялы — ён не толькі называе факты, а вобразна даносіць іх да чытача. У гэтым добрае разуменне аўтарам настаяльнай задачы: расказаць пра следзтваў праўдзіва, пераканаўча. Гэта яму ўдалося.

Мікола ДУБОЎСКІ.

даходзіла і сур'езна весці размову са сваімі чытачамі пра іх грамадскую актыўнасць, абавязкі, учыні, іх працоўныя і школьныя справы — гэта таксама прываблівае ў кнізе. Каб пераканацца, наглядзіце вершы «Стала ўсім яно відно», «Будзем сіла набірацца», «Ну, а вы?» і іншыя.

А хіба можна ўстрымацца, каб не ўсмехнуцца, прычытаўшы мініяцюрку пра рыбака-хвальку «Улоў»?

Хваліўся ўловам:
— Засолім палову,
З другой палавы
Засушым пасыміну,
Васьміну адважым —
Купцам прададзям,
А чвэртку засмажым —
З гасцамі з'ядзям,
...Усім бы хапіла,
Ды ношка скапіла.
Хораша напісаны таксама вершы-казкі «Надарунак», «Чарпак» і «Чырвоныя бо-

ты». Праўда, яны крышку выбіваюць з агульнай задумкі зборніка, больш падыходзіць для самых маленькіх, чым для чытачоў сярэдняга школьнага ўзросту, як гэта значыцца ў выхадных дадзеныя.

Калі ж гаварыць пра недахопы, то іх, на наш погляд, у кніжцы мала. Часам сустракаюцца крышкы глухаватыя рыфмы, трафарэтным, не логічным на задуме, атрымаўся верш «З новымі пяцёркамі». Асабліва канцоўка, дзе ёсць такія радкі:

У палях — сцягоў ірдзень,
Неба зэле зоркамі,
Новы год да нас ідзе
З новымі пяцёркамі!

Кніжка Васіля Зуёнка зацікавіць дзяцей, запомніцца ім, выклікаўшы роздум і шчырую ўсмішку.

М. МІКАЛАЕУ.

ПОЛЬШЧА

У Лодзінскім выдавецтве выйшла анталогія беларускага апазыцыйнага пад назвай «Мае мядзведзі» (перафразіроўка назвы апазыцыйнага У. Караткевіча «Былі ў мне мядзведзі»). Апазыцыйна выбраў і пераклаў вядомы прапагандыст беларускай літаратуры ў Польшчы Ян Гушча. У прыгожа аформлены беларускім арнамантам том увайшлі творы Я. Коласа, М. Лынькова, К. Чорнага, П. Пестрака, Я. Скрыгана, А. Чарнышэвіча, А. Кулакоўскага, Я. Брыля, І. Шамякіна, І. Мележа, В. Быкава, І. Пакуменкі, Л. Арабей, У. Караткевіча, І. Пташніківа, В. Адамчыка, І. Чыгрынава, А. Кудраўца, Б. Савані, А. Жука.

У прадмове да кнігі Я. Гушча піша, што творы беларускіх мядзведзі — гэта «справа, асабліва бліжэй да чалавека, уражліва да роднага пейзажу, прывабліва вельмі чалавечай вясёліцы, яе самабытнасці».

Тое ж выдавецтва выдала аповесць І. Пташніківа «Тонка» ў перакладзе Балжыслава Манкевіча. Выдавецтва, надаючы біяграфію аўтара, зазначае, што «у гэтай кніжцы захаваліся рэдкая сёння замілаванасць характэрна свету прыроды, снакочыя, традыцыйна плынь лірычнага апавядання».

Газета «Трыбуна людзі» змяшчала рэцэнзію Януша Тэрмера на кнігу Янкі Брыля «Свет далёкі і блізкі», якая выйшла ў Дзяржаўным выдавецкім інстытуте ў перакладзе Эны Расульскай.

«Янка Брыль — пііта рэцэнзент, — пісьменнік, надзвычай чулы да лёсу свайго народа, да найболей яго гісторыі... Гэта знаходзіць сваё адлюстраванне ў апавяданнях, якія, змяшчаючы ў храналагічным парадку, ствараюць вельмі пакіталі мадэльнай літаратурнай анталогіі — каментарыя да гісторыі айчынай зямлі і лёсу яе жыхароў, галоўным чынам сялян. Рэалістычны паказ будзённага жыцця ў Брыля (аўтара вядомай у Польшчы аповесці «У Забалотці дзе» і зборніка апавяданняў «Глядзец на траву») спалучаюцца з лірызмам і пэтычнасцю бачання свету прыроды, яго прыгажосці».

Доля беларускага народа, ваенная і партызанская тэматыка — два галоўныя колы інтарэсаў

аўтара кнігі «Свет далёкі і блізкі».

У газете «Жыццё літаратры» змяшчаны артыкул Рэзаліі Лисогавай, прысвечаны сучаснай савецкай літаратуры. Да яе сур'езных даследаванняў аўтар адносіць беларускі раман. Пад гэтым паняццем даследчыца разумее «творы гэтай плэяды насяляемых празаікаў Беларусі». Сярод іх «Сэрца на далоні» Івана Шамякіна, «Пляч перабілакі» Івана Чыгрынава, тры наешныя романы Івана Пааўменкі, «Палеская хроніка» Івана Мележа — твор пра гісторыю беларускага народа ад Кастрычніка па сённяшні дзень».

Часопіс «Пшчытэ» — наставіны пачуццезар культуры Савецкай Беларусі ў ШПР.

З вываду Дзён савецкай культуры ў Польшкай Народнай Рэспубліцы ў часопісе змяшчаны артыкул вядомага тэатральнага Романа Шыдлоўскага «Паміж традыцыйнай і сучаснасцю», дзе гаворыцца пра паказаны польскаму тэатру спектаклі кунідаўскага «Раскіданае гняздо», «Трыбуна» і «Зашоканы апостал».

Тройма прысвячаў свае старонкі часопіс выступленням ансамбля «Песняры». «Публіка надзіваць добраўвядзена рэагавала на кожную песню — як маладзёжную, так і для сталейшых». «Музыкантаў аднае замілаванне роднай песняй, народнай паэзіяй. З яе багатага мініулага рэпертуару яны тэмы «свайго твораў».

Надрукавана рэцэнзія на спектакль «Шля Уленшпінгеля» у наставіны Дзяржаўнага ордэна Леніна акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларускай ССР.

Часопіс «Напарам» апублікаваў інтэр'ю з пісьменнікам і перакладчыкам, гісторыкам савецкай літаратуры Анджэем Дравічам. Называючы тыя жанры, дзе савецкая літаратура найбольш дынамічная, Дравіч гаворыць пра «вельмі цікавую кніжку пад назвай «Я з вогненнай вёскі» — магнітафонны запіс, арганізаваны трыма беларускімі пісьменнікамі: Адамовічам, Брылем і Калеснікам... Гэты запіс робіць надзвычайнае ўражанне». Азначае ён і проту В. Быкава.

Часопіс «Віднакраніс» змяшчаў артыкул Марты Чаплінскай «У гонар ахвар вайны», прысвечаны Міжнароднай еўстрэчы прадстаўнікоў руху ў абарону міру, якая адбылася ў Мінску ў май гэтыга года. Гаворыцца пра значэнне мінскага спаткання абаронаў міру з 35 краін. М. Чаплінская адзначае, што «для многіх удзельнікаў яна была першым кантактам з Савецкім Саюзам і сацыялістычнай рэчаіснасцю. Пенарэзаны рэзюмэ з'рабаванымі фабрыкамі і заводаў Мінска азалілі гасіям, асабліва з капіталістычных краін, леныя пазнаміцца са штодзённым жыццём людзей працы вялікай Краіны Савецкай».

ЧЭХАСЛАВАКІЯ

У выдавецтве «Чэкаславацкае спісаватэль» выйшла з друку «Хатынская аповесць» Алеса Адамовіча. Кніга ўвходзіць у серыю «Новая савецкая творчасць», «профілі» якой, на словах часопіса «Осветова праша», складаюць вершы і ўсе выдатныя творы савецкай літаратуры, якія даюць чытачу вялікі эманывальны зарада. Урываюцца «Хатынская аповесць» надрукаваў часопіс «Свет сацыялізму» (Прага).

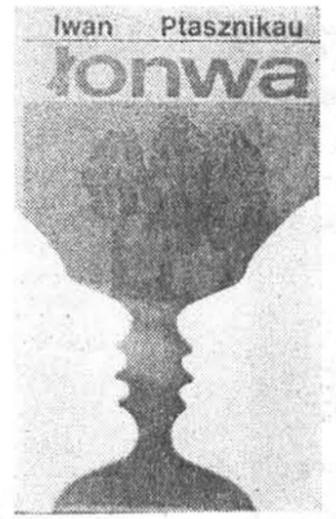
Фэстываль савецкай драматыі праходзіў у многіх гарадах Чэхаславакіі. У ім прынялі ўдзел усе тэатры, кожны з якіх падрыхтаваў як мінімум дзве надзіноўкі. У ліку тых спектакляў, якія «ўнеслі неусумненны ўклад у тэатральную творчасць, Карэл Марцінэк у газете «Рулэ права» называе наставіны і в'ес А. Макабіка «Запеканы апостал» (тэатр «Вічэрняе Брно») і «Трыбуна» (Паўднёва-чэшскі тэатр у Чэкіх Будзевіцах).

ВЕНГРЫЯ

Выдавецтва «Еўрон» напусціла ў свет зборнік «На венгерскай зямлі», прысвечаны 30-годдзю Перамогі над фашыскай Германіяй. Сярод аўтараў зборніка — Васіль Быкаў.

ЮГАСЛАВІЯ

Пядаўна пазнаміцца з творчасцю лаўрэата Дзяржаўнай прэміі СССР Васіля Быкава атрымалі магчымасць югаслаўскія чытачы. Тут у выдавецтве «Абзор» выйшла яго аповесць «Сотнікаў».

Кнігі беларускіх аўтараў, якія выйшлі на малдаўскай («Беларускія паэты»), польскай («Лонва» Івана Пташніківа) і ўкраінскай («Новосели» Паўла Місьню) мовах.

ЖНІВО

Даспелым жытам пахне цёплы вечар,
Расой і мёдам пырскае трава,
Ад хвалявання ніва ўднуда плечы
У прадчуванні блізкага жніва.

На золку затуманеная ціна
Напнецца, затрымціць і задрыжыць:
Грымяць камбайны, а маланка піна
На сінім небе: «Жыту вечно жыць».

Ад Буга да Прымор'я ходзяць хваляй
Зажынкi і дажынкi з краю ў край,
І кожным ранкам над жытнёвай даллю
Усходзіць сонца хрусткі каравай.

Яшчэ шуміць жніво на Енісеі,
Як шкло, дрывыць блакіт над галавой,
А ў Беларусі зелена рунее
Наступнае ўмалотнае жніво.

Ліпень, 1975 г.

НЯЗГАСНЫ СВЕТА

Простите, pierwsze дубравы!
Прости, беспечный мир полей,
И десятилетия сабаны
Столи, быстро улетающих дней!
А. ПУШКИН.

Над Сорницю спываюць салаіі,
Чаромхаю туманіца зарэчча,
І журацца дубровы і гаі,
Што з ім не дачакаюцца сустрэчы,

Што не пачуюць цокат капытоў
І строфы вершаў і паэм пачаткі,
Што мяккімі далонямі лістоў
Не дакрануцца да яго крылаткі.

Замшэлы дуб каля трыгорскіх стром
Сумце і ўглядаецца заўсёды,
Калі ў самотны апусцелы дом
Паэт прыездзе праз усе нягоды.

А ён ніводнай сцэжкі не забыў,
Ён недзе тут.

Яго не моўкне голас
На той зямлі, якую так любіў,
Дзе лес шуміць і даспявае колае.

У кожным сэрцы ён накінуў след,
Добра з сябе не склаўшы абавязкі,
І куляю няскораны паэт
Жыве, смяецца, прадумляе казкі.

...Чаму ж не едзе?

Можна, з Чорнай рэчкі
Дарогі ўсе снягамі замяло?

На скразняку жыцця патухла свечка,
А над зямлёю сонца узвышло.

1917 г.
Пушкінскія горы.

РАДАСЦЬ

Яшчэ адзін пражыты дзень
Паволі знік, нібыта ценя,
Ляжаць разгорнутыя сшыткі,
А ў іх — ні слова, ні радка,

Хоць думаў, значныя набыткі
Запіша ў іх мая рука.

Душа, здаецца, апусцела,
І ные зморанае цела.

Ды ўспомніў: сёння на святанні,
Калі шукаў патрэбных слоў,
Слявога стрэў на скрыжаванні
І аж да доктара давеў.

Магчыма, ён убачыць свет,
А слоў не шкода.

Усё як след.

20 IX 71 г.

ЛЮБОЎ І КАХАННЕ

Любоў і каханнем — кроўныя блізныты,
Хоць немагчыма пераблытаць іх.
Люблю жыццё у непагадзь і ў святы
І шчырасць суайчыннікаў маіх,

Смуглявых, сінявокіх і раскосых,
Што жнучь і сеюць, і стрыгуць руно —
Сяброў шматмоўных і рознагалосых,
Што думаюць і дбаюць пра адно.

Люблю зямлю пад сонцам у блакіце,
Тайгу і горы, і палёў прасцяга,
І шум дажджынак у зялёным жыце,
І ўсю складанасць нашага жыцця.

Сваю любоў, глыбокую, як мора,
Дзялю на ўсіх, каго даўно люблю,
Кахання толькі, што пранёс праз гора
І радасці, ні з кім не падзялю.

20 I 75 г.

КАРДЫЯГРАМА

Ірыне Аляксандраўне АЛЯШНЕВІЧ.

Нібы на клінапіс гляджу я
На поўны збор кардыяграм
І пэўны — лепш ніхто не расшыфруе,
Як расшыфрую кожны зубчык сам.

Гляджу на мітусню дрыготкіх рысак.

Сяргей

ГРАХОЎСКИ

І рантам ажывае у вачах
Далёкага юнацтва сівы прысак,
Што на вятрах маіх нягод ачах.

Успомніліся страты і пакуты,
І вера, што заўжды вяла мяне,
І вось адзін, без ланцугоў прыкуты,
Як пласт, ляжу на змулянай спіне.

Мінулае то мроямі, то гулам
Напамінае ўсё, што змог прайсці.
Але ці варта думаць аб мінулым,
Калі так мала зроблена ў жыцці?

6 VI 75 г.

СУЦЯШЭННЕ

Я зноў пакутую, што за паўгода
Не напісаў ні верша, ні радка.
Лічыў, што вінаватая пагода,
Ці надта натамілася рука.

Здавалася, як скрынку з футарала,
З душы жывую вынялі душу,
Цяпла, відаць, было часамі мала,
Што ўжо амаль паўгода не пішу.

А можна, і зусім пісаць не трэба
Радок, які нікога не кране,
А слова, што важней за лусту хлеба,
Ужо знайшлі і знойдуць без мяне.

5 VI 75 г.

Не задавайся, не ўпадзі ў адчай,
Калі бывае радасна ці горка,
А славу і папрок не прыкмячай,
І памятай, што нават гасне зорка.

Жыві, шукай, усё рабі як след,
Каб на Радзіме твай свяціўся след.

22 I 75 г.

Тамара КУПРЭВІЧ

Ды ёсць спрадвечны адыход,
Які звароту не знаходзіць.

Што ж, перайду я ў «што было»,
Мінулым стану нечакана,
Нібы зламанае крыло
Над горыччу і болем раны.

А ты з наўнаю, другой,
Глядзіш у май мой светла-сіні...
Мяне не здрадаю тваёй —
Бесчалавечнасцю скасіла.

Ды зноў мне добра на зямлі,
І забываць цябе я мушу,
І хоць сустрэнемся калі,
Маўчанне словам не парушу.

І перайду я ў «што было»,
І боль не будзе ўжо пякуным...
...Хай чалавечае святло
Цябе сапраўднаму навучыць.

ДЭБЮТ

ТАМАРА КУПРЭВІЧ нарадзілася ў Мядзелі на Міншчыне ў сям'і служачка-га. Пасля заканчэння сярэдняй школы наступіла на філалагічны факультэт БДУ імя У. І. Леніна, дзе і цярпер займаецца. Вершы пачала пісаць яшчэ ў школе, друкавалася ў раённай газеце «Нарачанская зора», ва ўніверсітэцкай шматтыражы «Беларускі ўніверсітэт».

У рэспубліканскім друку выступае ўпершыню.

На вяспе адкрываюцца раны
Той, нібыта забытай, вайны...
У палату, дзе ветэраны,
Суцяшэнні прыносяць сны.

Ды ніяк не аблегчыць пакуты:
Памяць вопішчам вечным пячэ.
І да памяці гэтай прыкуты,
Чалавек сочыць сум з вачэй.

Прыроды дзіўны калаўрот...
Хай за зімой вясна прыходзіць,

і бубен. Паўліна выходзіць і зноў вяртаецца.

ПАЎЛІНА. Намы! Далабог намы! Хутэй, дзяўчаткі, гасцей сустрынь трэба!

ЗЛЫДЗЕНЬ (Міхасю). Шугані ты гэтую старую!

МІХАСЬ (Паўліне). Вы што, матуля, так усё жыццё і будзеце соўганя да нас у самы не падыходзячы момант?

Паўліна сьмеліцца і выходзіць. Маладыя цалуюцца.

ЗЛЫДЗЕНЬ. Будзем лічыць, што справа завязана! І цяпер усё пойдзе само сабой. (Зіркае).

Прыбязгае Любачка.

ЛЮБАЧКА (у гэтым рапарта). З Дзюркінай дамовілася, у ЗАГСе ўсё на май, лялька куніла, такеі над акном, здымаць будзе Неўпакоеў з рэдакцыі.

МІХАСЬ (адарваўся ад Марыны). Нам зараз толькі Дзюркінай з Неўпакоевым і не хапае.

ЛЮБАЧКА. Паспееш, пацалуешся! Не бачыш, парод збіраецца?!

Даніла і Фядора шукаюць кватэру Паўліны, а мы тым часам пераконваемся, што ўсе кабінеты ўжо заняты. Службоўцы «інтэлексу» працуюць: хто звоніць, хто адкамае на званкі, хто перакладае, хто робіць адбываларку.

ДАНІЛА. Можна, мы забладуліся? Можна, дом не той?

ФЯДОРА. Не палі гаранку — выйдунь.

Падыходзіць Стэла і Гарык. У яго

СТЭЛА (нервова). Выказаўся?!

ФЯДОРА (абдымае Марыну). А якая ж ты ладенькая, а якая ж ты шпэтенькая, а таносенькая, як мурашачка — перашыкнуць можна! (Данілу). Ну, рыхт, уся ў мяне!

ДАНІЛА. Успомніла баба, як дзеўкай была.

ФЯДОРА (накірваўшыся). А што, можа, не была?!

ДАНІЛА. Была, была...

ПАЎЛІНА. А цяпер у хату, гасцейкі, у хату, родныя!

Усе падаюцца ў кватэру. Паўліна і Фядора іспомнілі, што не пачалаваліся пры сустрычы. Цалуюцца.

ФЯДОРА. Вось і ты, сестрына, дачка-кадэся і радасці, і страці.

ПАЎЛІНА (змахвае слязу). І не кажи, Фядорачка... Не ведаю, ці смяецца, ці плакаць...

ФЯДОРА (накірваўшыся). А чаму? Хіба што не так?

ЗЛЫДЗЕНЬ. Звяцк наш...

ПАЎЛІНА. Звяцк наш толькі што як гыркнуў на мяне, як выскаліўся... І каб жа за што? Чую, Даніла грае... Увайшла... Нама, кажа, табе чаго тут соўганя, старая... А Марынка каб табе слоўна ці наўслэўна... (Выцірае слязы).

ФЯДОРА. Вось як? Каб ты слязы соўгаўся, га? А зверху глянучы — далікатны. У нябе будучы жыць?

ПАЎЛІНА. Ну,жо ж!

ЗЛЫДЗЕНЬ. Вось гэта і дрэн!

ФЯДОРА. Вось гэта і дрэн!

Алесь ПЕТРАШКЕВІЧ

Злыдзень

Прапануючы чытачам «ЛіМа» ўрывак з новай камедыі «Злыдзень», якая пастаўлена ў Магілёўскім абласным тэатры драмы і камедыі рэжысёрам Георгіем Насерам. Камедыя прысвечана барацьбе з бюракратызмам і валалітай. У ёй дзейнічаюць мае і вашы суседзі. Гэта Міхась-жаніх, Марына-нявеста, лійка-жаніліца, і іх бацькі, якія і не хацелі, і не думалі пра жаніцьбу, ды чорт пажаніў. Як і на ўсям выселлі, не абыйшлося без Данілы і Фядоры з вёскі і Гарынка са Стэлаю з горада. Пахадзіў ванок выселлі і Міленька, той самы, што выконвае абавязкі першага памочніка другога намесніка гармарнарыбрытпаслугі. І, безумоўна, у дзіўнай падзеі на дзве дзеі належнае месца адаведзена Злыдню, адносна якога этнограф Уладзімір Даль памыліўся, вызначыўшы яго чалавекам ні на якую справу не вартым. Што датычыцца персанажа прэсы Дзелавага, то ён быў заняты вышэй вушэй і ў камедыі не ўдзельнічаў. З іншымі героямі, якія спадзяюся, чытач пазнаёміцца на старонках часопіса «Польмя».

Аўтар.

У руках торт і скрынка, у ле — дзея кветкі.

ГАРЫК. Сюды?

ДАНІЛА. Відны сюды.

ГАРЫК. На выселле?

ФЯДОРА. На выселле.

ГАРЫК. Суналае. А самі хто будзеце?

ФЯДОРА. Маладучыня цётка і дзядзька.

СТЭЛА. З пераферы?

ФЯДОРА. Якое там, міленькая. З вёскі мы. Са Стараселья.

ГАРЫК. А мы — жаніховы цётка і дзядзька.

ФЯДОРА. З гораду?

СТЭЛА. Само сабою!.. Знаёмцеся: мой муж Гарык.

ГАРЫК (падае руку Данілу). Рыгор Перапечка. А гэта мая баба Сяпаніда.

СТЭЛА (шчыць на Рыгора). Зноў грубіянні, хам? (Падае руку Данілу). Стэла Мухаморкіна.

ДАНІЛА. Маладзючка, як вішанька, а такое ялавітае прозвішча.

ФЯДОРА. От лянучу, як дурань на хаўтурах. (Стэле). Ты, Сяпанідачка, ні як там цябе. Сыслачка, на яго не крыўдуй. Ён у мяне такі. Вятома, з вёскі... Рэж, Даніла, маладая ідуць! (Барэцца за бубен).

Даніла і Гарык граюць. Фядора акампаіруе. Усе, акрамя Стэлы і маладых, яюць.

Чы харон новы дом пад кроўляю?

Чы хараша Марынка пад намёткаю? (Госці аглядаюць Марынку).

Ай харон новы дом пад кроўляю. Ай хараша Марынка пад намёткаю. (Госці аглядаюць жаніха).

Ды казалі, наш малады

Вельмі харош —

Па яблыку вочкі,

Буслаў нос.

Усе смяюцца, жартуюць, здароўкаюцца.

ФЯДОРА (цалю Міхася). Не крывіся, сыночак, на старую бабу за калючую песню. (На Марыну). За такую кунічку, якую табе падстрэліць удалося, і не такое сярпнец можна.

ГАРЫК. На добрага цалка і звер бяжыць.

курчавая галаза (Мацея Ігнат за лясціну). Ён кудзёркамі нагрэсе і нам гарэлачкі паднасе. А мы тым часам маладых блаславім, на дарогу пасганім. У нас гэта ў адзін момант.

ЛЮБАЧКА. А можа пасля блаславім? У мяне ж такія стайкі, личылькі встрыкае, такісет як на гарачай патэльні, сьвінаецца.

ГАРЫК. Дайце такісету на лану, дык ён на гарачай пліце да раціны прасядзіць.

ЛЮБАЧКА. Знайшлі мільянераў!

ДАНІЛА (грае і імпровізуе):

Не мільянеры мы і не валютнікі і сожалець горыхчкі нет...

ЛЮБАЧКА. А можа, абыйшлося б і без этнаграфіі? Мы ж спознаёмся! Мне шчы на работу трэба забегчы!

ФЯДОРА. Пацяры, рыбачка! Без фатаграфіі, можа, і абыйліся б, пасля здымуцца, а без Слававення пельга.

Паўліна вольніцца на падносе чаркі з віном, а Ігнат цукеркі.

ПАЎЛІНА. Раздзелім, гасцейкі, што бог наслал.

ДАНІЛА. Вось так! Толькі скупаваць твой бог. Не бачу белай галоўкі... Не бачу зуброўкі. Можна, каму і шампанскае міла, а наш брат прывучаны да «чарніла», хлеба дусты, кіслай капусты, добрага скваркі, кантовай чаркі. (Туліць да сябе Фядору). Мы ж з Фядораю ад сьнеданія да абеду панча.

ФЯДОРА. Не барабань, парожняя бочка, кажи блаславеце, а то другія скажунь.

ЛЮБАЧКА. Кажы, дзядзька, рабі, што там шчы трэба, толькі не марудзь. (Да маладых). Ну, скажыце вы ім Чаргу праўдзім, хто гэта да вас вішчальную прамонь другі раз зачытваць будзе, музыку ўключыць?

ДАНІЛА. Ты, дзюшка-сакатушка, нас не падганяй. У нас свае парадкі. У нас па-людску, з блаславеце, з добрым словам. Падыліце, дзеткі, сюды. (Высодзіць маладых наперад, злучае іх рукі, заграе да іх).

Як той казаў, дом сьвіноны, пір вяселья, скрыпкі зьонкі граюць тромка. Проща, пане мучыцкіне, верасты іграць, будзем маладых блаславіць. Проець лійка кляня Марына і князь Міхась блаславеце ў яснага сонца, у шырокага месяца, у добрых зорак, у роднай маткі, у роднага таткі. Блаславім жа нашых дзетак на доўгі век, на кароткую дарогу, на добрую жытку. І ськём наша выселленка на чатыры раданькі: першая раданька — на жыццё багатае, на доўгі век; другая раданька — на сьноў-пахароў; трэцяя раданька — на дачок-жыцячок.

Ну, а не захочуць пань дзеткі зямельку араць, каласочкі збіраць, дык і ў горадзе можна будзе недзе прыстроіць. Вас жа тут вуш ўжо якое кодла сабралася! Дык каўтанём жа за чаньвэргую раданьку гэтыя чарачкі-недамерачкі, паканьгем сьвінаны цукерачкі, каб жыцця маладым салодка аж да самага веку.

Госці ампінаюць віно. Паўліна і Ігнат цалюць маладых. Даніла і Гарык граюць. Фядора падбівае ў бубен. Усе гасці выходзіць з песьняй.

Вып'ем кубачкі да дзяння.

Выправім Мішачку да вячэа.

Апрамем Мішачку ў шубу.

Выправім саколіка да шлюбу.

З'явіцца Злыдзень.

ЗЛЫДЗЕНЬ. Так, ліха іх матары, усё абставілі, беднаму Злыдню дыхнуць нечым. Поўны пералоні ініцыятывы.

Вартацца Фядора і пачынае дэталёва абследаваць кватэру: праствікае сцены, спрабце дастаць рукою столь, мэрэ крокамі шырыню і даўжыню пакоя, заглядвае ў суседні пакой. Злыдзень уважліва сочыць за ёй.

ЗЛЫДЗЕНЬ (з'явіўшыся). Станоўчая асоба, а ў нечым сумняваецца. Значыцца, ёсь недзе гнілішка, пчылішка. Толькі б намацаць, а намацаўшыны і з яе такі пралом зраблю, што сабакі лазіць будунь.

ФЯДОРА (сама сабе). Што ж мне рабіць, галовачка мая бедная?! Во гад, га? Такую красачку зламй-скрышыў, а цяпер пенчу прэч з хаты?!

ЗЛЫДЗЕНЬ. Няхай бы размянялі адну двухнакаёвую на дзве асобныя ды раз'ехаліся.

ФЯДОРА. А дзе ж мы на хабар боўмем?

ЗЛЫДЗЕНЬ. Які хабар? Каму, за што хабар?

ФЯДОРА. У нас жа тут, кажунь, ёсь нека такія, што і не стрыгуць без хабару, і не голяць, і не шыюць, і не поруч.

ЗЛЫДЗЕНЬ. Паёткі! Выдумкі! Ніхто не паверыць! Калі я, Злыдзень, працую на грамадскіх асновах, то за іншых ручаюся галавой.

ФЯДОРА. Ну, дай бог!

ЗЛЫДЗЕНЬ. Паслуга за паслугу — гэта я разумею. Ты мне патрэбную рэч

(Заканчэнне на стар. 8).

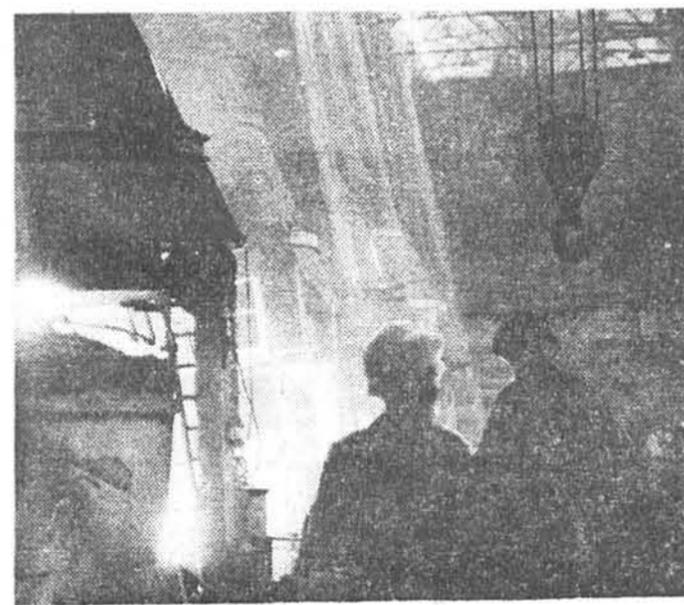

ІСКРЫЦА СТАЛЬ ГАРАЧАЯ

Трактар «Беларусь»... Гэтая машына працуе на палях ва ўсіх кутках нашай неабсяжнай Радзімы. Знайшла яна шырокае прызнанне і за мяжой — у шасцідзясяці васьмі краінах свету, у тым ліку Англіі, Францыі, ЗША. Па агульнай ацэнцы — яна вельмі простая і надзейная ў эксплуатацыі. Спытайце ў працаўнікоў палёў — і вам кожны скажа, што трактар, і асабліва яго мадэль «МТЗ-80», вызначаецца высокай прадукцыйнасцю на асноўных відах сельскагаспадарчых работ. Гэта дасягнута дзякуючы таму, што, у параўнанні са старымі мадэлямі, у ёй значна павялічана магутнасць рухавіка. Па сваіх тэхнічных і эканамічных паказчыках «МТЗ-80» знаходзіцца сёння на ўзроўні лепшых сучасных замежных трактараў.

Калектыву мінскіх трактарабудаўнікоў праяўляе пастаянныя клопаты і аб тым, каб на трактары былі створаны найлепшыя ўмовы працы для вадзіцеля. Заводскія канструктары знайшлі тэхнічныя рашэнні, якія ў пэўнай меры засцерагаюць трактарыста ад шуму рухавіка, пылу і дыму. Кабіна герметызавана, у яе пранікае прыкладна столькі ж шуму, як у звычайную легкавую аўтамашыну. А да канца ліпеня механізатары краіны атрымаюць першую партыю трактараў «МТЗ-80», на якіх, змацэраваны ўстаноўкі штучнага клімату. Ацяпляльнікі-ахалоджвальнікі дадуць магчымасць падтрымліваць у кабіне пастаянную тэмпературу і ў летнюю гарачыню, і ў зімовую сцюжу.

Цяпер, калі краіна рыхтуецца адзначыць Дзень металурга, можна з гонарам сказаць, што ў дасягненнях мінскіх трактарабудаўнікоў пачэснае месца займаюць добрыя справы людзей вогненнай прафесіі — заводскіх ліцейшчыкаў. Рупныя, дбайныя працаўнікі ў сталеліцейным цэху твораць цуды. Творчая працоўная думка і ўмелыя рукі!.. Так, гэта тое, што спрыяе іх штодзённым поспехам. Самаадданасць у імя Радзімы! Менавіта гэтым вызначаецца праца камуніста, сталявара Лявонція Самсонавіча Бондара (яго вы бачыце на здымку), узнагароджанага нядаўна ордэнам «Працоўнай славы» III ступені і ўсіх яго таварышаў-ліцейшчыкаў. Гонар і пашана ім! Шчырыя пажаданні новых поспехаў!

Зазірніны

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 7).

з-пад прылады, я табе дзякуй без здачы — гэта бывае. Ты прыгожа ходзіш, я смачна ем. Як у песні: «Ні твбе хороша, ні мне хороша».

ФЯДОРА. Не падыходзяць нам такія песні!

ЗЛЫДЗЕНЬ. Тады няхай зяць жыве ў пещы.

ФЯДОРА. А навошта гэта Паўліна такая ласка на старасці год? І яму ў прымак які смак?

ЗЛЫДЗЕНЬ. Да таго ж зяць — ён абі ўзяць, пакуль будзе што даць, а потым пещычу віламі на пець пасадзіць.

Праведнік маладых, вартаюцца госці. Злыдзень знікае.

ДАНИЛА. Далібог, жыць дый хочацца! Да шлюбна на машынах у шаначку ездзім!

СТЭЛА. Тое, што ў шаначку, яшчэ не машына, такая мая канцэцыя.

ГАРЬК. Маёй у палосачку спіцца, і каб свая.

СТЭЛА. Хацела б я таго бацьца, каму свая не спіцца.

ГАРЬК. Але ж некаторым аўтаматаграм турма спіцца.

СТЭЛА. Украсці таксама трэба ўмень.

Зяўляецца Злыдзень.

ЗЛЫДЗЕНЬ. Дзюркіна, з табой мы састыкуемся. (Знікае).

ГАРЬК. Нашага суседа нядаўна пасадзілі, дык ягоная баба маёй скардзілася: хіба, кажа, яму лёгка было на цэлую машыну накрасці, колькі, кажа, страху напярэўся, а яго, беднага, яшчэ і пасадзілі. (Рагоча).

ФЯДОРА. Васёльня ў вас суседзі.

СТЭЛА (Гарыку). Змоўкі, транло. З суседняга пакол выходзіць Ігнат і Паўліна. Яны ставяць на стол віно, закусць. У работу ўключаюцца ўсе госці.

ФЯДОРА (Ігнату). Скажы, сваток, а якая ў цябе кватэра? Такая, як гэта, ці большая?

ІГНАТ. Дзе ты бачыла?

ПАУЛІНА. Аднапакаёвачка...

ЗЛЫДЗЕНЬ (Стэле). Цікаўнасць Фядора мне здаецца падазронай.

СТЭЛА. Не глухая, бачу.

ІГНАТ. Ну, дык і рашылі так ся сваток, што? Міхась як бы ў прымак ідзе. Добра, што цяпер маладыя на гэта рэабліва не звяжаюць, абы дах над галавою.

ФЯДОРА. А ў цябе, сваток, была галава на плячах, калі ты раней сына ў прымакі аддаваў, ці на чужыя галобкі пасадзяваўся?

ІГНАТ. Раіліся... І Сценаніда, і чалавек яе таксама лічаць.

Уваходзіць Стэла з бутэлькамі.

ФЯДОРА. Дрэнна лічаць і Сценаніда, і чалавек яе.

СТЭЛА. А чаму гэта дрэнна, хацела б я ведаць?

Уваходзіць Паўліна з хлебам.

ФЯДОРА. Нешта я ніколі не чула, каб хоць аднаму прымаку салодка жылося.

ДАНИЛА. Ну, гэта не ў даўнія часы...

ГАРЬК. Што ў даўнія, то і ў нашы, адна халера: прымачы хлеб сабачы.

СТЭЛА (рашуча). Перапечка, выйдзем на кухню!

Гарык разводзіць рукамі і выходзіць следам за Стэлай. З кухні чуецца галубы гук.

ЗЛЫДЗЕНЬ. Мірнае суеннаванне.

ПАУЛІНА. Нічога страшнага. Гаршчок аб гаршчок і то, бывае, цярыцца.

Зяўляецца Стэла.

СТЭЛА. Вернемся дамоў — з некаторых чаранкі насыплюцца.

ФЯДОРА. От, паматай на вус, сватка, што чакае тваё дзіцятка. Паўліна пра сваю дачушку так разважае: добра ў спечце — лепш пры матчы. А ты падумаў, што твайго сыночка воль так над канвоем на кухню вадзіць будучы.

ІГНАТ. Я свайму сыну не вораг, і калі ўжо такое дзеда, то няхай і ў мяне жывучы.

СТЭЛА. Тады і наша мама займае свае сем метраў.

ІГНАТ. Ваня мама зойме свае сем, тады як я займу свае два.

ФЯДОРА. Паміраць? Мы, цябе, Ігнатка, яшчэ замуж аддадзім. Толькі не пра тое цяпер гаворка. Маладым трэба спорыць падрыхтаваць, каб навек запомнілі.

ЗЛЫДЗЕНЬ. Пастараюся памагчы!

ГАРЬК. Прававую скінуцца на чырвоны і купіць маладым каласачку адразу на зяўлячку.

СТЭЛА. Еллі!

ФЯДОРА. Пры такім жыцці, як вы маладым падрыхтавалі, у іх не тое што доўгія, адно не завязанца.

ПАУЛІНА. А яму гэта не завязанца — дзеўка, як сыр!

ДАНИЛА. Тут такая можа завязь пайсці, што праз год-два ў бабы рук не хопіць.

ГАРЬК. Пры пещы не растаючыся. У нас чаму дзяцей няма?

СТЭЛА. Яшчэ адно слова пра маму, і я надзену гэту пасудзіну табе на вушы! Ты маю канцэцыю ведаеш!

ДАНИЛА. Маладыя, п'юць ты сваю канцэцыю там на кухні і не лезь чалавеку ў вочы слязінаю. Бо ён праўду кажа: няма кахання без прытулення!

ЗЛЫДЗЕНЬ. Не баба, а оберзлыдня! Такая на ўласнай ініцыятыве паробіць радасці, што ў шанку не заграбець!

ФЯДОРА. А ў мяне такая рэзалюцыя...

ДАНИЛА. Ціка! Паслухайце! Няхай мая баба скажа! У яе не галава, а паркамат камунальнай гаспадаркі. Фармулай, Фядора!

ФЯДОРА. Мая такая настаноўка: абагуліць Ігната з Паўлінаю.

ПАУЛІНА (разгублена). Во праўду людзі кажуць, на бабіным языку кароста слязіць.

СТЭЛА (падазрона). Як гэта абагуліць?

Злыдзень адводзіць Стэлу ўбок. Яна ўважліва слухае і Злыдзень, і тое, што кажуць іншыя.

ФЯДОРА. А вось так: табе, Паўліна, воль тая палавіна. (Наказвае на суседні пакойчык). А сват Ігнат...

ДАНИЛА. ...будзе гэтаму пакойчыку рад. І хітра, і мудра, і не вялікім коштам.

ГАРЬК. Зацвярджаю, і скрыпкі ў торбу!

ПАУЛІНА. Кашалі плятуць — няма чаго слухаць.

ФЯДОРА (Ігнату). Чаго ж ты, сваток, маўчыць, як за язык падвешаны?

ІГНАТ (разгублена). Я проста не ведаю...

ФЯДОРА (напорыста). Ен не ведае?!

Прыз паўгадзіны маладыя вернуцца. Ім спорыць вымі ды накладзі, а ен — не ведае?

ПАУЛІНА (нераніча). Ігнатка, а мо няхай бы спраўды маладыя адны пакылі-панеміліся?

ГАРЬК. А як дзяцей народзяць, самі да вас прыбягуць.

ДАНИЛА. А куды ж яны дзенуцца? Цяпер жа дзень дзень бацька — дзед з бабаю.

ФЯДОРА (Паўліне і Ігнату). І вам удвух несейлы будзе. Пездарма ж кажуць, удвойная евікерка не сьця і кабылка не візе. А ты, сваток, мужчынка хоць куды...

ЗЛЫДЗЕНЬ (Стэле). Улоўліваеш?

СТЭЛА (ухвалена). Каго мы на сённяшні дзень жэнім?

ЗЛЫДЗЕНЬ. Не перашкаджай! Я тут такі вузельчык завязу!

ДАНИЛА. І па-мойму, перасяляйся ты, сват, і няма пытання... А жылішчыку абмяняеце.

ЗЛЫДЗЕНЬ (Стэле). А наша мама? Стэла рванулася, але Злыдзень утрымай яе і нават прыкрыў ёй рот рукою.

ФЯДОРА (цалюе Данілу ў макітурку). Разумнік ты мой! Прафесар ты мой галавасечныкі!

ПАУЛІНА (Ігнату). А можа, добрыя людзі і праўду гавораць!

ДАНИЛА. Зразумела, парэшце, што не так ужо і блага, калі сват будзе блізка, а пералаз нізка.

ФЯДОРА (сцябае Данілу рунікам, Ігнату). Бяжы, сваток, з Паўлінкаю куды трэба і перанішы ўсё, як дамовіліся, пакуль маладыя не вярнуліся. Гэта ж такая радасць дзеткам будзе!

ПАУЛІНА (адзвае фартух, збіраецца). Рыгор, Сценанідачка, пакрываеце тут, паразайце, налівайце, а мы са сватам тым часам... Бяжым Ігнатка!.. Гэта ж такая радасць дзеткам будзе!..

Ігнат і Паўліна выходзіць. Іх праводзіць гармоніку Фядора. Даніла грае на гармоніку. Гарык акампаіруе на бубне.

СТЭЛА. Ці не зарана марша зайгралі? Каб не давялося на адной ножцы скакаць, дроздзікам!

ГАРЬК. Ну і чалавек!.. Што яны, крадзенае мяняюць?..

ЗЛЫДЗЕНЬ. Але і не купленае прадаюць...

СТЭЛА. Але і не купленае прадаюць.

ДВАЦАТЬ гадоў на-
зад савецкія гледачы
ўпершыню маглі па-
знаёміцца з унікальным
зборам Дрэздэнскай кар-
цінай галерэі. Сотні каштоў-
ных палотнаў, кінутых гітле-
раўцамі ў сьрых падземных
пазяматах, былі выратаваны
савецкімі воінамі ў дні баёў
на тэрыторыі Германіі і ў-
спешным парадку дастаўле-
ны ў Маскву. Дзесяць га-
доў прапатлівалі, напружа-
най працы аддалі савецкія
рэстаўратары, якія працавалі
пад кіраўніцтвам выдатнага
мастака Паўла Дамітрыевіча
Корына, каб вярнуць да жыцця
выдатныя творы чалавеча-
га геныя. У 1955 г. паводле
рашэння Савецкага ўрада
яны былі перададзены народу
Германскай Дэмакратычнай
Рэспублікі. Перад адіраўкай
адроджаных карцін у Дрэз-
дэн у залах Дзяржаўнага му-
зея выяўленчых мастацтваў
імя А. С. Пушкіна была раз-
горнута грандыёзная выстаў-
ка. Чатыры месяцы ішлі і
ішлі туды людзі, якія імкнулі-
ся ўбачыць неўміручыя
творы вялікіх майстроў мі-
нулага. І вось праз дваццаць
гадоў мы зноў можам су-
стрэцца са скарбамі Дрэздэн-
скай галерэі.

На выстаўцы, што адкры-
лася ў залах Дзяржаўнага
мастацкага музея БССР,
прадстаўлена пяццадзятка
важнейшых работ, многія з
якіх палякаць пэндзлю вы-
датных еўрапейскіх май-
строў. Сярод карцін, з якімі
можць пазнаёміцца сёння
гледачы, асабліваю ўвагу
прыцягвае шэдэўр Саўра
Батычэлі «Чатыры сьніны з
жыцця святага Зіновія». Твораў
вялікага фларэнцінскага
майстра XV ст. вельмі
мала ў музеях Савецкага Са-
юза, таму кожная сустрэча
з яго палотнамі — велізар-
ная радасць для ўсіх аматараў
жывапісу. «Чатыры сьніны
з жыцця святага Зіновія»
— адзін з самых позніх твораў
мастака, — драматычнае
апаўданае аб гібелі хлопчыка
пад колам воза, аб адчай
яго бацькоў і аб цудоўным
вылячэнні. У позніх работах
Батычэлі, дзе на змену мяккаму
лірызму і патончанай
прыгажосці прыходзіць му-
жыная суровасць і велічны
смуток, накал страстей, дра-
матызм таго, што адбываецца,
дасягаюць трагічных
вышын. Мужнее жывапіс-
ная сістэма майстра. Замест
крохкай бесцяснасці — да-
кладныя, абагуленыя аб'ёмы,
замест вытанчаных спалуч-
энняў бляклых адценняў —
магутныя малюнічыя сугуч-
насці, дзе ў кантрасце з цём-
нымі суровымі тонамі асаб-
ліва патэтычна гучаць яркія
пламы палымнеючага чырво-
нага колера.

На выстаўцы прадстаўле-
ны работы найвялікшых жыва-
пісцаў Венецыі XVI ст.
Тыцыяна, Тытарэта, Веране-
зе.

Тыцыянаўскі партрэт Ла-
вініі, дачкі мастака, які на-
лежыць да позняга перыяду
творчасці майстра, адзін з
яго самых патхнёных твораў.
Менавіта ў партрэтным жыва-
пісе найбольш поўна ўда-
лося Тыцыяну ўвасобіць рэ-
сэансны ідэал фізічна і ду-
хоўна прыгожага чалавека.
Каштоўнасць партрэтнай
спадчыны позняга Тыцыяна,
яго роля ў захаванні і далей-
шым паглыбленні рэалістыч-
най ліній партрэта эпохі Рэ-
несанса асабліва наглядна
выступае пры параўнанні яго
твораў з працамі сучасных
яму мастакоў-маньерыстаў.
Да канца сваіх дзён Тыцыян
заставаўся верным рэалістыч-
ным прынцыпам раскрыцця
характару чалавека, яго ду-
хоўнага свету.

Паола Веранезе ўвайшоў
у гісторыю італьянскага ма-
стацтва як майстар венецыян-
скага манументальна-дэкара-
тыўнага жывапісу маслам.
На выстаўцы Веранезе прад-

Па выстаўчых залах

ШЭДЭЎРЫ ДРЭЗДЭНСКАЙ ГАЛЕРЭІ Ў МІНСКУ

стаўлен невялікай па па-
меру станковай карцінай «Увас-
крэсненне Хрыста». Драма-
тызм у сутнасці быў неўла-
сцівы характару мастака. Па-
ват звяртаючыся да драма-
тычных сюжэтаў, Веранезе
не так захапіўся перадачай
трагічных сутыкненняў ха-
рактараў або ўнутраных пе-
ражыванняў герояў, колькі
яскравасцю і малюнічасцю
асобных момантаў чалавеча-
га быцця, прыгажосцю свай-
го жывапісу. Ва «Уваскрэс-
ненні Хрыста» здзіўляе арты-
стычнасць і моц рухаў думных
і прыгожых чалавечых фі-
гур, радуюць лёгкасць і гуч-
насць колеравых спалучэн-
няў.

Пазнаёміцца гледачы з
творчасцю Антонія Каналенці-
та і Бернарда Белота, выдат-
ных майстроў гарадскога
пейзажу. — аднаго з самых
значных з'яў, італьянскага
жывапісу XVIII ст. Творы гэ-
тых мастакоў маюць не толькі
вялікую эстэтычную, але і
дакументальную каштоў-
насць. Яны даюць магчы-
масць атрымаць дастаткова
яркае ўяўленне аб архітэк-
туры гарадоў і быццэ таго ча-
су.

Нямецкае адраджэнне
прадстаўлена працамі Аль-
брэхта Дзюрэра («Сем смут-
каў Богаматэі») і Лукаса
Кранаха Старшага («Адам»,
«Ева»), набытымі ў калек-
цыю ўжо ў 80-я гады XVI
ст. Яны пакладлі пачатак уні-
кальнаму збору Дрэздэнскай
галерэі.

«Адам» і «Ева» — най-
больш значныя і цікавыя ра-
боты выстаўкі. Выкананыя ў
графічнай манеры, яны заха-
пляюць своеасаблівай вытан-
чанасцю. Іх вызначае ювельні-
ца прарапоўка дэталей,
спакойны рытм мяккіх акру-
глых контураў, якія лашчаць
вока сваім плаўным рухам.
Кранах, які валодаў тонкім
каларыстычным чунцём,
умеў стварыць вытанчаную
па спалучэнню таноў колера-
вую гаму. Цёмная, црычка
зеленіна кустоў стварае цудоў-
ны малюнічы акорд у су-
гучнасці з залацістым коле-
рам агонных цел, са свет-
лай зеленінай пейзажу дру-
гога плану.

Упрыгожаннем галаандска-
га раздзелу выстаўкі з'яў-
ляецца карціна выдатнага
мастака XVII ст. Яна Вер-
меера Дэльфтскага «Дзяў-
чына з пісьмом». Твораў
Вермеера захавалася
вельмі мала, у музеях нашай
краіны няма ніводнай яго ра-
боты. Кола любімых тэм ма-
стака нешырокае і не выходзіць
за межы Галаандскіх гадоў.
Але ў адноўленне ад
іншых галаандскіх жанры-
стаў XVII ст. Ян Вермеер
змог напавіць будзённым
сцэны асаблівай гармоніяй і
прыгажосцю, пераўтвараючы
іх у карціны цудоўнага, вы-
танчанага свету. У поўнай ме-
ры гэтыя словы можна аднесці
і да «Дзяўчыны з пісьмом».
Цёплае сонечнае святло, якое
мякка струменяцца праз рас-
чыненае акно, напавіне ін-
тэр'ер утульнага галаандскага
дома трапяткім залацістым
ззяннем, ствараючым настрай
спакою і ўнутранай гармо-
ніі. Жывапіснае майстэрства
мастака дасягае тут незвы-
чайных вышын. Святло,
якое заўсёды адыгрывае ў
Вермеера велізарную ролю,
не толькі стварае эмацыя-

нальную атмасферу ў яго
карцінах — яно цібы праіза-
вае фарбы, асвятляючы іх
знутры, надаючы каларыту
незвычайную прыгажосць і
вытанчанасць.

У экспазіцыі ёсць дзве ра-
боты вялікага Рэмбранта —
«Аўтапартрэт з вып'ю» і
«Выкраданне Ганімеда». Партрэты, якія здзіўляюць
бясконцым багаццем псіхала-
гічных аспектаў, здольнасцю
ўлоўліваць усё новае і по-
вае нюансы чалавечых ха-
рактараў, думак, пачуццяў,
складаюць вялікую частку
творчай спадчыны майстра.
Глыбіня і іматэплавасць
раскрыцця вобраза, умненне
адлюстравачь самых хісткіх і
няўлоўных душэўных рухў
асабліва характэрны для аў-
тапартрэтаў Рэмбранта, у
якіх, у адноўленне ад заказ-
ных партрэтаў, ён адчуваў
слабе больш свабодным як у
трактоўцы вобраза, так і ў
выбары сродкаў і формы ўва-
саблення.

Наведвальнікаў вы-
стаўкі чакае сустрэча і з твора-
мі вялікіх мастакоў Флан-
дры XVII ст. — Штэра Паў-
ля Рубенса і Антоніса Ван
Дэйка. Дзве невялікія па па-
меры работы Рубенса «Суд
Парыса» і «Партрэт жанчы-
ны з бялявымі валасамі» да-
статкова ярка раскрываюць
характар і асаблівасці твора-
чай манеры мастака, яго ім-
ненне да моцных, паўнакроў-
ных вобразаў, да сюжэтаў,
якія дазваляюць не толькі
ўвасобіць тэму магучай ўсе-
верамагаючай сілы жыцця,
яго вечнага руху, але і пра-
дэманстраваць сваё цудоўнае
жывапіснае майстэрства.

Карціна Ван Дэйка «П'я-
ны Сідэн» паказвае героя ан-
тычных міфаў, выхаванца
Вакха, старога Сідэна, які
ўмеў прадказваць будучы-
ню. Вучань Рубенса, Ван
Дэйк выпрабаваў у юнацтве
моцны ўплыў свайго настаў-
ніка. Выдатным сведчаннем
гэтаму якраз і з'яўляецца
палатно «П'яны Сідэн», у
якім малады майстар з язы-
чускай встрыманасцю і гру-
баватасцю імкнуўся ўвасо-
біць тэму радасці жыцця,
стварыць гімн зямным ра-
дасцям быцця.

Шырока вядома і другая
работа мастака — «Партрэт
война ў лахах з чырвонай па-
вязкай на рукаве». У аснове
партрэтнай творчасці Ван
Дэйка ляжаў пэўны ідэал
чалавечай асобы, якога ён
прытрымліваўся ва ўсіх сва-
іх творах. Чалавек у Ван
Дэйка — прыўзняты над
звычайнасцю, унутрана вы-
сакародны.

Да ліку шэдэўраў Дрэз-
дэнскай галерэі па праву на-
лежыць і выдатная карціна Іс-
панскага жывапісца XVII ст.
Хасэ Рыбэры «Святая Інэ-
са». Рыбэра, мастак ярка
выражанага драматычнага та-
ленту, заўсёды імкнуўся да
тэмы подзвігу ў імя ідэі, да
вобразаў, якія дазваляюць
яму ўвасабляць глыбокія і
моцныя чалавечыя пачуцці.
Згодна з легендай, юная хры-
сціянка Інэса, якая не жада-
ла адмовіцца ад сваіх рэлі-
гійных пераконанняў, была
кінута на ганьбаванне пато-
пу. У адказ на малітвы дзяў-
чыны з неба зліцеў анёл,
працягнуў ёй пакрывала, а
доўгія распущаныя валасы
схавалі яе голае цела. Але

змест гэтага праслаўленага
твора Рыбэры ў сутнасці
значна шырэй выкарыстанай
ім рэлігійнай легенды. Боб-
раз-інэсы, напісаны, як ві-
даць, з любімай дачкі маста-
ка Анны, — гэта ўвасабле-
нне нявіннасці і чысціні юна-
цтва.

Да ліку лепшых партрэтаў
Веласкеса можна аднесці
прадстаўлены на выстаўцы
«Партрэт пажылага мужчы-
ны з крывам ордэна Сант-
Яга». Валікі Іспанскі май-
стар любіў і часцей за ўсё
пісаў пагрудныя і паясныя

чунцё трапяткага зменлівага
ў сваёй іматэплавасці жыва-
пісця, якое адрознівае майстэр-
ства Пусэна ад умоўна-схе-
матычных твораў акадэмі-
стаў. Асабліваю ўвагу на-
даваў майстар пошукам вы-
разнасці рухаў чалавечых
фігур, гэтай, паводле яго
ўласных слоў, «мове ча-
лавечага цела». Насычаная
і багатая колеравая гама
яго карцін таксама над-
парадкавана звычайна праду-
маным рытмічным суадно-
сам фарбавых плям.

З найбольш цікавых работ
раздзелу можна назваць і
карціну «Марскі пейзаж з
Ацісам і Галатэяй» Клода
Ларэна, стваральніка класі-
цыстычнага пейзажу. У ад-
розненне ад Пусэна, які
імкнуўся да гераічных ма-
нументальных вобразаў пры-
роды, Ларэн перш за ўсё
лірык. У яго творчасці зна-
чы большую ролю, чым у
Пусэна, адыгрывала жывое
пачуццё, адценне непасрэ-
днага перажывання. Ён любі-
ў адлюстроўваць бізмен-

Барталоме Эстэбан Мурылья, «Марыя з дзіцем».

партрэты, амаль пазбаўле-
ныя аксесуараў. Гэта дазва-
ляе яму канцэнтравань усю
ўвагу на твары — лясцёрку
чалавечай душы. Людзі нібы
ўнікаюць з агульнага жыва-
піснага цэлага, перададзеныя
лёгкамі, няўлоўнымі рухамі
пэндзля. І хаця ў гаме фарбаў
партрэтаў Веласкеса перава-
жаюць стрыманыя, цёмныя
таны, якія адпавядаюць та-
нам адзення Іспанскай ары-
стакратыі, каларыт яго парт-
рэтаў не здаецца «глухім» і
чорным, а мае радкасную,
жывапісную прыгажосць. Ды
і сам чорны колер у Вела-
скеса поўны найбагацейшых
трапяткіх адценняў.

Французскі раздзел
выстаўкі прадстаўлены найбольш
шырока. Тут экспануюцца
работы майстроў XVII, XVIII
і XIX стагоддзяў. Вышынны
французскага мастацтва
XVII ст. стала творчасць буй-
нейшага прадстаўніка эпохі
класіцызму — Ніколы Пусэ-
эна. На выстаўцы гледачы
зможць убачыць шырока вядо-
мае палатно мастака «Па-
кланенне валхваў». Будова
яго карцін заўсёды адрозні-
ваецца яскравасцю, законча-
насцю і строгай раўнавагаю,
але разам з тым мастак умеў
унесці ў свае творы тое па-

ныя марскія далічынні, уз-
ходы і захады сонца, перад-
святлыны туман або змрок,
пераўтвараючы рэальную
прыроду ва ўзвышаныя, іда-
альныя вобразы, якія адпавя-
даюць нормам класіцызму.

Адзін з цікавых мастакоў
XVIII ст., Антуан Вато, ра-
бот якога таксама вельмі ма-
ла ў музеях нашай краіны,
прадстаўлены сваёй слава-
тай карцінай «Святая любі». Нас-
крось праізраае няўлоў-
най музычнасцю, легучынае
майстэрства Вато надзелена
асаблівай паэтычнай чароў-
насцю.

І завяршаюць экспазіцыю
работы майстроў другой па-
ловы XIX ст. А. Тулуз-Лат-
рэка («Дзве сяброўкі») А.
Рэнуара («Партрэт афі-
цэра»), В. Ван Гога («На-
цюрморт з айвою»).

Выстаўка скарбаў Дрэз-
дэнскай галерэі, якая будзе
экспанавацца ў Мінску на
працягу месяца, не толькі
пазнаёміць савецкіх гледачоў
з каштоўнасцямі буйнейшага
мастацкага музея свету, але
і прынесе, бяспрэчна, ама-
тарам мастацтва сапраўдную
радасць сустрэчы з творами
выдатных майстроў мінула-
га.

Вольга КАВАЛЕНКА.

ПАД БЛАКІТАМ ЛІПЕНЯ

ТВОРЧЫЯ СПРАВАЗДАЧЫ МАЙСТРОЎ СЦЭНЫ
ПЕРАД ХЛЕБАРОБАМІ

На дарогах Браслаўшчыны ў гэтыя дні праходзяць маршруты выступленняў адной з творчых груп Дзяржаўнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа, што накіраваны калектывам для абслугоўвання сельскіх працаўнікоў. Іграецца спектакль «Праходзіць бал»: групу ўзначальвае яго пастапоўшчык заслужаны артыст БССР Г. Дубаў. Народны артыст СССР Ф. Шмакаў кіруе ансамблем выканаўцаў камедыі «Таблетку пад язык», які базіруецца ў Глыбокім. Базай трэцяй групы, якая пад кіраўніцтвам заслужанай артысткі БССР Г. Маркінай паказвае спектакль «Саслужыўцы», стаў Верхнядзвінск. Коласаўцы зрабілі такія выступленні перад вясковым глядачом у пару дзятняй страды традыцыйнымі. Сёлета яны паказалі ўжо трыццаць спектакляў.

«Адзіны наследнік», «Апошняя інстанцыя» і «Спадчыннік» — рэпертуар бригад Рускага тэатра БССР імя М. Горькага, якія цяпер знаёмяць з гэтымі п'есамі працоўных Міншчыны і Гродзеншчыны. Партыйная арганізацыя даручыла заслужанай артыстцы БССР А. Шах-Парон, акцёрам В. Саладзілаву і І. Андрэву суправаджаць паказ спектакляў словам пра сучаснае тэатральнае мастацтва і даваць прадмову да твора, што іграецца сёння ўвечары. Адбылося ўжо 35 сустрэч артыстаў з глядачамі.

Тэатр юнага глядача імя 50-годдзя камсамолу Беларусі закончыў гастрольныя выступленні па дзесяці раёнах рэспублікі са спектаклямі «Несцерка» па п'есе В. Вольскага і «Чаму мне не сьць, чаму не гудзец» паводле твораў Я. Купалы і М. Чарота. Сельскія працаўнікі Нясвіжа, Ленска, Століна, Любані, Салігорска, Ушач, Капыля, Слуцка, Клецка праглядзелі 124 прадстаўленні названых твораў. Адначасова для школьнікаў было дадзена 26 канцэртаў у піянерскіх лагерах.

Выступленні пад ліпенскім небам перад хлебарабамі і механізатарамі, жывёлаводамі і меліяратарамі сталі адказнай творчай справаздачай майстроў сцэны і маладых акцёраў.

К. ЛАЗАВЫ.

ДАШНО ў часы гастрольнага лета мінчанам не прапанаваўся такое багацце харэаграфічных здабыткаў, адкрыццяў, навінак. Ды і кампазітарскія імёны — нібы су-

ХАРАКТВО ЁЗБЕКСКАЙ ТЭРПСІХОРЫ

зоре выдатных талентаў. Чытайце балетныя спектаклі і гледзіце з Узбекістана — гэта творы сучасных аўтараў М. Ашрафі («Амулет каханія» і «Каханне і ме»), Р. Шчадрына («Анна Карэніна»), Э. Лізарава («Антоній і Клеанатра»). Знаўцы харэаграфічнага мастацтва высюка дзякуюць надзвычай патрабавальны і акрылены талент народнай артысткі СССР Галі Ізмайлавай, якая цяпер ўзначальвае харэаграфічную групу Дзяржаўнага акадэмічнага тэатра оперы і балета Узбекскай ССР імя Алішэра Навая.

Дарэчы, Г. Ізмайлава — мастак, які смела ідзе на творчыя эксперыменты. Напрыклад, пасля таго, як харэаграфічная версія слаўтага рамана Л. Талстога з музыкой Р. Шчадрына набыла завершаную сцэнічную форму на сценах Масквы і Новасібірска, народная артыстка СССР М. Плісецкая разам з саўтарамі пастаноўкі Н. Рыжнікам і В. Смірновым-Галаванавым выносіць на суд балет «Анна

Карэніна» ў выкананні ташкенцкай танцоўшчыкаў, дзе больш востра адбываецца канфрантацыя «двюх музык» — адначасова руху музыкі ў аркестры тэатра і музыкі на сцэне ў эпізодах сначак, італьянскай оперы, вечара ў Бэтсі Цвярскай. — як кампанент балетнай драматургіі.

На нашу думку, поспех «Анны Карэнінай» у тэатры імя А. Навая «гарантуецца» з вялікім густам зробленай музычнай трактоўкай партытуры (дырыжор — народная артыстка УзССР Д. Абдурахманова). Аркестр пад яе кіраўніцтвам сцявае і плача, ілюструе і раскрывае сут-

застаючыся Аннай у адзіноце, у той трагедыйнай адзіноце, якая то сведзіца радасцю кахання, то азмрочваецца пакутамі, адчувае сорам, прагэтуе, бянтэжыцца... У ёй прарываюцца мяцежныя інтанацыі, яна хоча, яна можа змагацца за сваё шчасце, ды ўсё ж адзінота праследуе яе пакуль яна не гіне пад коламі шалёнага жалезнага ідала.

Выдатная работа цудоўнай балерыны!

Арыгінальны ход у «харэаграфічным рамане» Р. Шчадрына і М. Плісецкай вызначыў В. Мухамедаў: яго Врон-

насць таго, што адбываецца ў душы герояў.

Тэатр мае выдатны «тэрпэт» акцёраў, здатных паглыбіцца ў псіхалагічны свет рамана Л. Талстога, знайсці ў яго да паўных старонак яго танцавальныя матывы. На мове харэаграфіі расказваюць пра трагедыю лёс жанчыны ў фальшывым свеце народная артыстка СССР В. Карыева ў галоўнай ролі, заслужаны артыст УзССР С. Бурханаў, які выконвае партыю Карэніна, і зусім юны танцоўшчык В. Мухамедаў (Вронскі).

Штосьці невычэрпана жаючае, лёгка ранімае, прасветленае цульска ў вобразе Анны Карэнінай. Захапляе, як дэталёва і выразна В. Карыева падтрымлівае дыялогі і ўліваецца ў мисавыя эпізоды,

скі жыве адной страцю — праследванні. Ён нібы гоіць Анну на мяжу, за якой — бездань. Пры ўсіх анаёмых рысах вобраза гэтыя дынамічная лінія наводзіць аднаго з герояў надзея спектаклю штосьці адметнае. Разам з танцам В. Карыевай такі Вронскі змогуў робіць спектакль арыгінальнай з'явай.

Унутрана спаляе душу Карэніна ўсё тое, што выпадае на яго лёс. Артыст С. Бурханаў стварае фігуру амаль велічю ў сваіх пакутах, якія не могуць ні ў кога абудзіць спачування. Але ж гэта — пакуты! І танцавальная мова саліста ў кантрастных святелічных перадае гісторыю душы, што самім фактам свайго існавання побач з тра-

ГЭТА быў не той Бобчыніскі, які любіў разносць па заштатнаму гарадку розныя плёткі, а чалавек, што здолеў на самога Антона Антонавіча Сквазіні-Дмуханаўскага вагнаць жаху. Бо па яго падказцы і пачалі ўсе прымаць Івана Аляксандравіча Хлестакова за важную персону з самога Пецярбурга, і Бобчыніскі В. Барысёнка ў спектаклі, пастаўленым Л. Мазалеўскай, літаральна лётаў па сцэне — натхнёны і заўзяты інфарматар грамадства, распусціўшыся ў самых апошніх навін. Ён да поту стараўся пераканаць усіх, што ў брудным нумары правінцыяльнага атоля спыніўся — рэвізор! Ён жа на ўласныя вочы бачыў, як той есьць, размаўляе, ходзіць, і ніякіх сумненняў быць не можа: гэта — рэвізор!

Не лічыце яго бескарыслывым, бо гэты Бобчыніскі марыць аб тым, каб дзец і яго, юныя Бобчыніскія, трапілі кудысьці ў гару, у сталіцу, бліжэй да царскага трону. А калі гараднічы наладзіць свае адносіны з рэвізором, то і такія смелыя мары могуць ажыццявіцца...

ШТРЫХІ ДА ПАРТРЕТА

«Рэвізор» па сцэне Рэспубліканскага тэатра юнага глядача ў 1960 годзе карыстаўся вялікім поспехам. І гледачы розных узростаў аднолькава гарача апладыравалі і «самому» гараднічаму (артыст У. Говар-Бандарніка), і Хлестакову (В. Лебедзеў), і... сцэналістам па свайму месцу ў галерэй персанажаў гоголеўскай камедыі Бобчыніскаму.

Па-рэжысёрску і па-акцёрску гэты вобраз трантаваўся не зусім звычайна. Колькі гадоўнасці выканаць любіў загад Антона Антонавіча Сквазініна было ў гэтым ліслівым чалавечку, калі ён, ведаючы, што дачка гараднічага ўжо нявеста чыноўніка з Пецярбурга, ловіць вачамі конны позірк свайго патрона! Яны ж разам будуць жыць у сталіцы, побач з царскім тронам, а там, пакажыце толькі, і яго, Бобчыніскага, запрасяць у імператарскі палац!

Ды так цягнулася не вельмі доўга, гісторыя ў пятым акце камедыі разбываецца, і Бобчыніскі В. Барысёнка разам з сям'ёй гараднічага церпяць крах. Няшчасныя, дробныя, нікічмыя, стаіць ён, уварваўшы галаву ў плечы, і аднаго баіцца, каб гнеў гараднічага не абрушыўся на яго, на таго самога Бобчыніскага, які першы прамовіў у горадзе гэтак страшнае слова: «рэвізор!».

З той пары я сачу за творчымі шуканнямі артыста. Ведаю, што яшчэ з маленства ён захапляецца сцэнічным мастацтвам, і «вінаватыя» ў гэтым былі яго бацькі (маці, настаўніца — мабыць, асабліва). Яны прывучылі яго чытаць кнігі, слухаць музыку, наведваць спектаклі аматараў і прафесіянальных артыстаў, калі яны завітвалі ў Берасіно. Ну, а «Рэвізор», як вядома, вывучаюць у школе. Там камедыя даецца хрэстаматыйнай характарыстыка. Наўрад ці малы Бора Барысёнак ведаў тады, што ён, стаўшы акцёрам, будзе іграць не гараднічага, не Хлестакова, а менавіта Бобчыніскага. Калі будучы артыст

учыўся ў Беларускай тэатральна-мастацкай інстытуце, ён далучыўся да многіх ісцін. І сярод гэтых ісцін была такая: няма маленькіх ролей, ёсць маленькія артысты. І, выступаючы ў студэнцкай аўдыторыі з дэкламацыйнай вершаў, ён паказваў здольнасць пераўвасабляцца ў характары розных кантрастных, моладуічыя. Хоць па знешніх дадзеных такі артыст мог бы выконваць пераважна так званыя «геройныя» ролі. В. Барысёнак ганарыцца і цяпер тым, што ў яго рэпертуары ёсць разнастайныя жанры і адметныя па лёсу характары. Вось і той жа Бобчыніскі акурат тым і звяртаў на сябе ўвагу, што быў акрэслены і прадуманы ва ўсіх дэталіх наводзіў на сцэне характарам.

Перабіраю ў думках яго ролі. Міша ў спектаклі «Тры салаўі», Генадзь у «Апошніх радасцях», Саўка ў «Няроўным баі», Шурка ў «Двух колерах», Васіль у «Пад хвалямі Серабранкі», камісар Берсан у «Чырвоным губернатары», Максім Багдановіч у «Зорцы Венеры», Кутас у «Прымаках», Адаў у «Парацц-кветцы»... Былі ў Барысёнак Васільевіча больш удаўныя работы, былі і меншыя. Справа ў тым, што ён — надзвычай выразная артыстычная індывідуальнасць. Спецыфічнага тэмбра нізкі голас, разважлівыя інтанацыі, эканомны жэст, умёнае ўважліва слухаць партнёра... Адным словам, яму не так і лёгка пераўвасабляцца ў розныя характары, бо штосьці «ад Барысёнак» заўсёды застаецца нават пад самым вынаходлівым грывам. І добра, што пасля выдатных педагогаў у інстытуце гэты акцёр трапіў у поле ўвагі Л. Мазалеўскай. Вось хто ўпэўнена і

па-майстэрску шліфаваў таленты маладога калектыву Рэспубліканскага тэатра юнага глядача! Таму я і пачаў гэтую размову з Бобчыніскага, што ў той рабоце В. Барысёнак прадэманстраваў здольнасць разумець глыбінную задуму пастаноўшчыка — інтэрпрэтатара драматургічных твораў.

Адной з хвалюючых для акцёра сустрэч была сустрэча са «светам Багдановіча». Разам з рэжысёрам Ул. Маланкіным тэатр шукаў сцэнічную форму для адлюстравання паўных этапаў жыцця вялікага паэта і яго грамадскай дзейнасці, і, зразумела, выканаўца ролі Максіма Багдановіча быў першым дарадцам і, умоўна кажучы, «аб'ектам» такіх шуканняў. Гледачы спектакля «Зорка Венеры», мабыць, памяць, што ў лепшых эпізодах сцэнічнага паказу паэта дасягалася выключнае праўдападобства: мы верылі, што перад намі — аўтар акрысленых вершаў, заветных споведасей. Што яшчэ каштоўнае было ў гэтым вобразе, дык гэта яскрава перададзена артыстам «прабату думкі», данытлівай, патрабавальнай, па-філасофску складанай і па-юнацку летуценнай.

Тэатр юнага глядача — гэта абавязкова назка. Народная асілаздзена сучасным пісьменнікам, казачная гісторыя займае пачэснае месца ў рэпертуары калектыву. І тут я здзіўляюся, як гэты акцёр, здатны быць на сцэне сталым мужчынам, раптам выглядае... Ну, вась прыгадваю нядаўні спектакль «Я даганяю лета...» па п'есе літоўскай паэтэсы В. Пальчынскай-тэ. Каго даручылі іграць В. Барысёнку? Кветку!.. Піён. Ружоў, часам чырвоны, прыгожы і не вельмі моцны ў параўнанні з лугавымі кветкамі. Было ў ім нешта аранжарыйнае. І трэба было пераўвасабляцца ў чалавечы характар, які «адпавядае» сутнасцю і настроем менавіта гэтай кветцы, каб маленькія

гледачы не адно толькі верылі выканаўцу, а і разумелі б тую мараль, што раскрываецца праз персанаж. Вытанчаны, хісткі, крыху напышлівы, часам ганарлівы, гэты Піён пакрысе пачынаў здагадвацца, што ў барэцце з пустазеллем кветкі моцныя толькі тады, калі яны выступаюць гуртам.

Гэта было і сутнасцю спектакля.

І амаль адначасова з Піёнам наведвальнікі тэатра на вуліцы Энгельса, 24 бачылі артыста то ў ролі Дюлы («Аграбленне апоўначы»), то Ваўка («Адчыніце, кизлячкі!»), то Аграноўскага («Горыд на світанні»), то Вераб'ёва («Неспакойная старасць»), то Антона («Юнацтва рыцара»). Людзі з акрэсленым власным поглядам і — кантраст! — казачны Воўк; адмоўны характар прыстасаванца і па-юнацку дзёрзкі аматар за свае ідэалы... Якая шырокая палітра сцэнічных пераўвасабленняў! Проста дзіву даешся, як гэта ён робіць, калі пасля строгага і ўнутрана «запілэнага» на ўсе гузікі», але схільнага і да позы Аграноўскага з п'есы пра будаўніцтва новага горада ў далёкай тайзе («Горад на світанні») — раптам выходзіць зачуханым і разгубленым Максімам Кутасам з кучалаўскіх «Прымакоў»! Дарэчы, мне ў свой час давалася бачыць Кутаса ў выкананні Паўла Малчанава, і мушу сказаць, што В. Барысёнак меў бы права быць дублёрам выдатнага майстра беларускай савецкай сцэны. І новы паварот — роля старшынні калгаса Драмашкі ў драме «Экзамэн на восень» І. Шамякіна. Засяроджаны на сваёй думцы, добразычлівы без «паказухі», стрыманы ў мове (як хораша ён кажа ў адказ на пытанне пра справы: «Змагаемса...!»), гэты персанаж падтрымлівае ў суладзі галасоў ўсяго ансамбля выка-

ПАДЗЕІ І ФАКТЫ

ВОДГУЛЛЕ ВЕКАПОМНЫХ ДЗЕН

Вершы, песні, частушкі, якія нарадзіліся на фронце і ў партызанскіх лясах, сталі «героямі» новага фільма «Песня нашей памяти», створанага творчым аб'яднаннем «Летаніс». З экрану гучаць вершы і песні Ц. Броўкі, А. Астрэйкі, М. Засіма, А. Русака, П. Шыдлоўскага, У. Алоўнікава і іншых. Аўтар фільма — сцэнарыст Б. Бур'ян, І. Нісевич, рэжысёр С. Лук'ячыкаў і аператар В. Арлоў — расказваюць таксама аб творчасці самадзейных спевакоў і кампазітараў суровага часу вайны.

З «ІСКРЫНКА» У «ПОЛЫМЯ»

Школа-студыя «Іскрынка» створана пры агітэатры «Полымя» Стаўбіцкага раёна Дома культуры. У ёй займаюцца вучні старэйшых класаў школ горада, якія пасля паспяховага сканчэння студыі паноўняць групу агітэатра. У праграме школы-студыі — сцэнічнае майстэрства акцёра, музычная граматыка, харэаграфія, пастаноўка спектакляў. Цяпер студыя працуе над спектаклямі «Хлапчыш-Кібальчыш» і «Чарвоны гваздзік».

ГЕРОІ СПЕКТАКЛЯ — ПАДПОЛЬШЧЫКІ

Самадзейны драматычны калектыў Лідскай абутковай фабрыкі паказаў прэм'еру спектакля «У памяці навекі». Песа напісана В. Корневым і В. Хадаруком на фактычным матэрыяле і прысвечана лідскім падпольшчыкам, якія ў гады Вялікай Айчыннай вайны вялі геранічную барацьбу з нямецкімі захопнікамі.

БЕЛТА.

гяткой і незалежнай Аннай асудзіла яе на пагібель.

Мінчане знаёмы з творчымі шуканнямі ў галіне сучаснага харэаграфічнага спектакля па работах на нашай сцэне харэографу А. Дадзішкіліні, В. Елізар'ева, А. Андрэева, С. Дрэчына. Спектакль «Анна Карэніна» ў пастаноўцы гасцей у нечым пераклікаецца з імкненнем да творчага «прачытання» прозы Л. Талстога, зробленай упершыню ў Мінску лібрэтыстам А. Дадзішкіліні і кампазітарам Г. Вагнерам. Абодзве работы сведчаць аб тым, што і самыя складаныя, адкрыта палемічныя эксперыменты, калі іх вядуць дапытлівыя мастакі, прыводзяць да поспеху.

«Амулет кахання» напісан Мухтарам Ашрафі на матывах драмы Індыйскага пісьменніка Балванта Гаргі «Соні і Махівал». У аснове музычнай партытуры ляжаць узбекскія, індыйскія, цыганскія мелодыі, інакшаваныя прыёмамі еўрапейскага сімфанізму. Маючы бліскучую партытуру, адзначаную багачцем рытмічнага малюнка, Г. Ізмайлава з данамогай падкрэслена строгага класіфічнага танца дабілася паступовага нарастання (своасоблівага танцавальнага крэшэнда) выразнасці танца. І калі гаварыць аб своеасоблівасці пошукі харэографу «Амулета кахання», то трэба адзначыць адчувальную перавагу пошукаў узбекскага харэографу над спробамі многіх балетмайстраў «прыстасавань» Індыйскі нацыянальны танец да рытманастыкі еўрапейскага. І ў гэтым маляўнічым спектаклі з багатай танцавальнай лексикай прываблівае сапраўды творчая садружнасць Г. Ізмайлавай і Б. Карыевай. Штосці ад зававетнага, быццам нечакана праспяванага бачыш у танцы выканаўцы трагічнай партыі Сахані. Да таго ж В. Карыева прымушае

гледачоў цалкам паглыбіцца ў стыхію лавуча-вясчотных танцавальных спеведзей Сахані, суперажываць ёй на працягу спектакля. Умельным партнёрам салісткі выступае народны артыст УдССР В. Васільеў (Мірза), у выкананні якога выдатна зліваюцца ў адзіны сілаў лірыка і мужнасць, унутранае захваленне партыяй і адточаная танцавальная тэхніка.

Публіка гарача вітае і саму Г. Ізмайлаву за яе віртуознае выкананне партыі цыганкі Чундары ў спектаклі «Амулет кахання». Вось дзе гордае пацудзі свабодальства, незалежнасці ад масты, застаючыся галоўнымі ры-

самі характару, адцяняюць высакародную чалавечную натуру жанчыні! У танцы Г. Ізмайлавай ёсць нешта падобнае да дзівосных барункаў, якія спадучаюць у сабе характэрнае адвечнага і прыгажосць сучаснага.

...Якія яны налярныя, гэтыя два харэаграфічныя відовішчы, і колькі ў іх агульнага, як у з'явах мастацтва! На-першае, пры ўсёй умоўнасці харэаграфічнага мастацтва героі гэтых спектакляў застаюцца ў нечым надзвычай зямнымі натурамі. Але яны адчуваюць усё тое, што ў гэтым свеце радуе і засмучвае, узрушае і прынятае жывую душу. Леншыя з гэтых

натур — людзі з гарачай крывёю. Сцэнічная лексіка танца і пластыка выканаўцаў асноўных партыі і кардебалету не робяцца наборам асобных прыёмаў і нумароў, знітаных сюжэтам, яны падначалены і вынікаюць з характару музыкі, эпохі, часу. А строгае логіка літаратурнай першаасновы спектакля спрыяе рамантычнаму ўзлёту задумы і выканання, яна ўносіць разнастайнасць у малюнак рухаў, нараджае танец з эмацыянальнага стану, што тоіць у сабе нібы ўнутраную патрэбу чалавека выказацца менавіта ў жанры харэаграфічнага мастацтва.

У. ПАНОУ.

Сцэна з балета «Амулет кахання».

Фота Ул. КРУКА.

наўцаў нейкую важную ноту. Артыст сваім разуменнем, гэтага вобраза нібы кажа: не спяшайцеся рабіць высновы і даваць канчатковую ацэнку чалавеку па адных знешніх манерах яго паводзін, прыгледзьцеся лепш — і перад вамі адкрыецца штосці сапраўды прывабнае. Хоць Драмашка — далёка не галоўная роля ў п'есе, В. Барысёнак іграе яе так, што яго герой «падхоплівае» матыў вобраза галоўнай герані творца (дарэчы, акцёр падтрымлівае добры кантакт з партнёрамі і на гэты раз, асабліва з Р. Маленчанка), — матыў даверу да чалавека.

Ведаю, што гэты артыст умее слухаць голас чыстай крыві і жаўрука ў блакіце, што яму дорага «разгрызаць» радок любімага верша, каб зразумець глыбіню метафары, што яго кліча да сябе Барысёна на золку... Анцірскую прафесію ён выбраў для сябе, бо яна дае магчымасць перадаць людзям сваё разуменне характэрна і складанасці жыцця. Яго часта можна бачыць на «блакітным экране» тэлевізара і пачуць на радыёхвалях. У студыях В. Барысёнак працуе засяроджана і са стрыманым захваленнем. У пастычных радыётэатрах, дзе з такім поспехам выступаюць артысты драматычных тэатраў М. Захаравіч і П. Дубаўшчыні, Л. Давідовіч і В. Тарасаў, Г. Талкачова і Р. Маленчанка, яму, Барысу Барысёнку, належаць адметная галасавая фарба, адметны творчы тэмперамент, сваё артыстычнае адчуванне радка, страфы, верша... І тут яго прываблівае магчымасць раскрыць праўду жыцця, увасобленую мастаком у прамяністым і дакладным слове. Як і ў тэатры, у яго родным доме, якім стаў для заслужанага артыста ВССР В. Барысёна Рэспубліканскі тэатр юнага гледача імя 50-годдзя камсамола Беларусі.

Іван ЛІСНЕУСКІ,
рэжысёр Беларускага радыё.

НА РУБЯЖЫ XX стагоддзя опернае мастацтва праслаўлялі вядомыя спевакі рускай сцэны, сярод якіх вызначаліся Шаляпін, Цясевіч, Няжданова, Собінаў, Пятроў, Баначыч, Грызуноў, Баклапаў і іншыя. Пра вядомае «трыю» — Шаляпіна, Няжданова і Собінава — напісана і ў музыказнаўчым, і ў папулярным жанры даволі многа, бо гэта зоркі першай велічыні сусветнага вакальнага мастацтва. У той жа час вельмі мала, а то і зусім нічога не гаворыцца ў літаратуры пра іх сучаснікаў і партнёраў на спектаклях, пра спевакоў, безумоўна, таленавітых і вядомых не толькі ў Расіі. Праўда, яны па сваёй таленавітасці і «велічыні» ўсё ж уступалі агульнапрызнаным карыфеям, аднак іх уклад у вакальную культуру важкі і каштоўны. Адно з першых месца сярод такіх спевакоў займае Платон Іванавіч Цясевіч, які пачаў свой творчы шлях у хоры, а закончыў яго салістам Вялікага тэатра, сусветна вядомым спеваком.

У апошнія гады сваёй канцэртнай дзейнасці Платон Цясевіч быў частым госцем і любімым мінскай публікі. Дарэчы, ён наш зямляк — нарадзіўся ў вёсцы Натывічы пад Навагрудкам. Таму нічога дзіўнага няма ў тым, што менавіта аб ім напісаў мінскі тэатразнаўца Ул. Яфрэмаў.

У кнізе шмат цёплых, пранікнёных радкоў. Аўтару добра ўдаецца перадаць мяккі характар спевака, яго чалавечнасць, паказаць цяжкі шлях да вяршынь мастацтва ў гады царскага самадзяржаўя.

Вучыўся спевам Цясевіч урыўкамі. Яму шанцавала на добрых людзей, якія цікавіліся яго голасам і ўсяляк да-

Ул. Яфрэмаў, Беларус Цясевіч, Мінск, «Мастацкая літаратура», 1974.

памагалі яму. Гэта і Іосіф Левін, пад кіраўніцтвам якога ў хоры пачаў свой творчы шлях будучы спявак, і вядомы польскі спявак Адам Дзідур, які «прапанаваў Платону бескарысліваю данамогу ў развучванні некалькіх класічных опер», і Якаў Любін, які «ўводзіў юнака ў свет вялікага мастацтва». Шмат каштоўнага атрымаў ён, працуючы пад кіраўніцтвам такіх музыкантаў, як Л. Штэйнберг, М. Лысенка, Э. Напраўнік, А. Пазоўскі і іншыя.

нае ўражанне аб увасабленні Цясевічам той ці іншай ролі.

Да недахопаў кнігі трэба аднесці яе толькі хвалебны, дыфірамбічны змест. Вядома, што не існуе ні аднаго спевака без недахопаў. Як адзначаюць сучаснікі, у Цясевіча было трохі шапалывае вымаўленне, была і прыхільнасць да «правінцыяльных» эфектаў. Ён таксама вылучаўся падкрэсленым скандыраваннем слоў. У яго голасе былі «жыдкаватыя нізы».

ЦЯСЕВІЧ — ІМЯ ВЯДОМАЕ...

Кароткі творчы век у многіх спевакоў: замутненне тэмбру, заўчаснае «старанне» голасу, трымаляцтва, дэтанаванне... Сумная ды і непазбежная з'ява. Адна з прычын ранняга вакальнага старэння многіх спевакоў — адсутнасць разумнага рэжыму спеваў. Вельмі паказальны ў гэтым сэнсе творчы шлях Платона Цясевіча. У 1948 годзе 69-гадовы (!) спявак даў сольны канцэрт у Вялікай зале Маскоўскай дзяржаўнай кансерваторыі імя П. І. Чайкоўскага. Сорак пяць гадоў працягваўся творчы шлях Цясевіча, які пачаўся ў 1904 годзе ў Харкаве. Ён працаваў затым у тэатрах Адэсы, Тыфліса, Кіева і, нарэшце, у 1915 годзе быў запрошаны ў Вялікі тэатр.

Усё сваё апавяданне, акрамя пачатку, аўтар так і будзе ў храналагічным парадку. Мы паступова знаёмімся з творчым шляхам спевака, сочым за яго ростам.

Кніга разлічана на масавага чытача. У ёй няма глыбокага музыказнаўчага даследавання выкананых спеваком партыі. У той жа час мы атрымліваем даволі поў-

Таму Цясевіч не павінен быў быць пець такім партыі, як, напрыклад, Кардынала ў «Дачцы кардынала». Вузкаватыя, як у большасці басаў, былі ў Цясевіча вярхі, якія часам здаваліся ненаaturalныя «выдутымі».

Аўтар разглядае ўсе галоўныя партыі, выкананыя спеваком, амаль як раўназначныя. У той час, як і ва ўсіх выканаўцаў, некаторыя партыі Цясевічу ўдаваліся лепш і, паўна, трэба было партыям Барыса Гадунова ці Качубея, лепшым у рэпертуары спевака, удзяліць больш увагі.

Ёсць у кнізе і зусім недарэчныя памылкі. Так, на старонцы 13 Марчэла Зембрэх названа Марчэлай Зебрэх; старонка 20 — трэба Аскар Каміненскі, а не Арас; старонка 35 — Гулак-Арцямоўскі, а не Гулак-Арцямоўскі. Як вядома, партыя Султана ёсць у оперы «Запарожац за Дунаем», а не ў «Паталцы-Паталцы» (старонка 13).

Здаецца спрэчным сцвярджэнне аўтара, што партыю Тараса Бульбы ў аднаймен-

страліраваў у нашай рэспубліцы. 11 сакавіка 1927 года мінская газета пісала аб адным з такіх канцэртаў: «...Лепей усяго Цясевічу ўдаюцца рэчы, дзе трэба не толькі пець, але і іграць — оперныя арыі, альбо такія п'есы, як «Быха» Мусаргскага, «Стары капрал» Даргамыжскага і г. д.». Пасля канцэртаў Платон Іванавіч сустракаўся са слухачамі Мінскага музычнага тэхнікума (аб гэтых сустраках вельмі цёпла ўспамінае Л. П. Александроўская).

Нарэшце, пра ілюстрацыі. Напэўна, аўтару не ўдалося знайсці дастатковай колькасці фота самога Цясевіча. Вядома, здымкі Шаляпіна цікавыя, але якія адносіны яны маюць менавіта да гэтай кнігі?

Наогул жа, кніга атрымалася цікавай і трэба толькі пашкадаваць, што яна была выпушчана такім малым тыражом, бо праз тыдзень ужо яе не было ў продажы.

Леанід ІВАШКОУ,
старшы выкладчык
Беларускай дзяржаўнай
кансерваторыі імя
А. В. Луначарскага.

бо ў калектыве зусім надаўна.

Свайх кіраўніка хору В. Шчарбіны ловіць ледзяне прыкметныя недакладнасці. «Сардэчнай трэба, больш хвалююча», — Заўвагу хормайстар робіць далікатна, мякка. Праз мінуту згодна ківае галавой і пачынае надывацца сам — значыць, харысты правільна зразумелі патрабаванне.

Вопытны педагог, ён добра ведае спецыфіку харавога

ва, «Заводская кадрыля» В. Ланцева і іншыя.

Хор Палаца культуры завода «Гомсельмаш» — маляды. Летась ён зрабіў некалькі творчых заявак на сталасць — выступіў у чырвоных кутках інтэрнату, заводскім прафілакторы, перад жыхарамі Гомеля.

Кампартныя праграмы заводскага хору складаюцца з выступленняў музычнага і жаночага ансамбляў.

Пра жыццё і поспехі калектыву расказвае пасцешная газета «До-рэ-мі-фа-соль». Дзя ўдзельнічаў самадзейнасці пабыты цудоўныя касцюмы, у асобным кутку сабраны метадычныя літаратуры.

Заводскі хор займае значнае месца ў жыцці прадпрыемства. Цяпер ні адно свята, ні адно грамадскае мерапрыемства не абыходзіцца без яго выступленняў.

Прыгожая гэта справа — неслі на жыцці несправа!

...На ўсёй краіне ідзе Усеагульны фестываль самадзейнай мастацкай творчасці працоўных. І ў яго, як у вялікую раку, уліваюцца срэбразвонкі ручэй — заводскі хор «Гомсельмаш».

І. АЛЕКСАНДРОВІЧ.

ЗАВОДСКІ ХОР

зацікавілі традыцыйнае «Дадэ-дзі-до-ду» — харысты набіралі патрэбную ноту.

У Палац культуры завода «Гомсельмаш» многія самадзейныя артысты прыйшлі пасля змены, таму то тут, то там мігваюць чырвоныя хусткі...

На сённяшніх занятках сьнежані працуюць над пільфубай дыкці і вакальнай культуры. Некаторыя харысты павінны абавязкова знамяціцца з гэтымі элементамі,

мастацтва, выходзіць у сьневакоў выканаўчую культуру, пры якой высокая тэхніка валакала спалучаецца з глыбокім праанікненнем у змест твора.

У хоры — 75 самадзейных артыстаў. Рэпертуар складаецца з песень савецкіх кампазітараў, беларускіх народных і фальклорных напеваў. У праграму канцэртаў уваходзяць чатырох- і шасцігалосныя творы — «Ты квітней, Расія!» В. Левашова, «Дзякуй партыі!» К. Масаліціна-

ЧЫГУНАЧНІКІ — ПРАЦАЎНІКАМ ВЁСКИ

Удзельнікі мастацкай самадзейнасці Брэсцкага чыгуначнага клуба — частыя і жаданыя госці ў працоўніцкай палёў. Выязджаючы з вагон-клубам на лінейныя станцыі, яны, як правіла, выступаюць з тэматычнымі канцэртамі ў сельскіх ачагах культуры, на палівах станах. Народны тэатр клуба падрыхтаваў

п'есу Э. Раланавы і Э. Брацінскага «Сваякі». Прэм'ера яе адбылася ў Доме культуры саўгаса «Дамачава». На ёй прысутнічала больш як трыста працоўніцкай саўгаса і членаў іх сем'яў. Настаючы народнага тэатра цэлага прымаюць і ў іншых калгасах і саўгасах Брэсцкага раёна. Тэматычныя праграмы, з

якімі выступаюць самадзейныя артысты перад працоўнікамі палёў, падрыхтавалі гурткі мастацкай самадзейнасці і агітбрыгады Віцебскага Дома культуры работнікаў чыгункі, Гомельскага Палаца культуры чыгуначнікаў імя Леніна, Баранавіцкага вулavoга клуба і інш.

Р. СЫРКІН.

ДЛЯ КАЛГАСНЫХ КЛУБАЎ

У Віцебску на дзесяцімесячных курсах культасветработнікаў адбыўся чарговы выхад.

За 15 гадоў курсы закончылі больш 500 кіраўніцкай драматычных і харавых калектываў самадзейнасці, бы-

лістаў-акампаніятараў, мастакоў-афармляльнікаў. Амаль усе яны працуюць у калгасных клубах вобласці.

БЕЛТА.

На здымку вы бачыце ідэальную мастацкай самадзейнасці калгаса «Намечы Леніна» Крывяцкага раёна. Злева направа — загадчыца фермы Марыя Саманіка, загадчык Зоя Вацуро, загадчыца магазіна Зоя Казлова, дырэктар Марыя Каўчур і загадчыца бібліятэкі Грына Вацуро.

Фота В. ВІСАБА.

У НАШЫХ ЛІТОЎСКІХ СЯБРОЎ

ВЫСТАЎКА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА

У Палацы мастацкіх выставак адкрыта рэспубліканская выстаўка народнага мастацтва. На ёй дэманструюцца звыш тысячы лепшых твораў шасцісот аўтараў.

Наведвальнікі выстаўкі з цікавасцю знаёмяцца са скульптурамі і кампазіцыямі вядомых разьбіраў на дрэву А. Моцкуса, А. Пушкаруса, І. Візбараса і іншых.

Свае творы дэманструюць жывапісцы, інкрустатары, ткачы, вязальніцы з Вільнюса, Каўнаскага, Панявежскага, Біржайскага і іншых раёнаў рэспублікі.

ПІСЬМЕННІКІ У КАЛГАСЕ

85 гадоў назад у вёсцы Пілякальняй, дзе зараз размешчана цэнтр калгаса «Паняцый», пачаўся жыццёвы шлях вядомага літоўскага паэта і драматурга Пятраса Вайчунаса. У хаце, дзе нарадзіўся пісьменнік, зараз абсталяваны грамадскі мемарыяльны музей. Тут адбыўся вечар, прысвечаны памяці П. Вайчунаса.

Успамінамі падзяліліся жонка пісьменніка, народная артыстка рэспублікі Т. Вайчунене, пісьменнікі Ю. Бутэіс і Ю. Грайчюнас.

ЗДЫМАЕЦЦА ФІЛЬМ

У валакіцах раёнага цэнтра Мцені творчага гурна кінастудыі «Беларусьфільм» вядзе здымкі новага мастацкага кіна-

фільма «Факт біяграфіі». Рэжысёр-пастаноўшчык карціны — Б. Шадуры, аператар — І. Рамішэўскі. У аснову фільма пакладзены будні вялікай будоўлі, тыя вялікія і радасныя пераўтварэнні, якія адбываюцца ў жыцці. У галоўнай ролі здымаецца артыст Леанід Невядомскі, якога гледачы ведаюць па фільмах «Мачаха» і «Пісьмы з юнацтва».

НА ВЫСТАЎКУ У БЕЛЬГІЮ

Розныя маскі, выразаныя з дрэва народнымі ўмельцамі, штогод дэманструюцца на святах провадаў зімы ў Кургуве-наі. Лепшыя работы, выкананыя разьбірамі на дрэву С. Маірысам і В. Лукашайцісам, знаходзяцца зараз у Ленінградскім этнаграфічным музеі. Нядаўна народныя ўмельцы з Кургуве-на атрымалі раласную вестку — іх творы будуць экспанаваны на Міжнароднай выстаўцы ў Бруселі.

СВЯТА ПЕСНІ

Рэспубліканскае свята песні пачалося ў Вільнюсе. У ім прымае ўдзел звыш трыццаці тры тысяч энтузіястаў мастацкай самадзейнасці — сьневакоў, танцораў, музыкантаў.

На свята запрочаны многія калектывы мастацкай самадзейнасці з брацкіх рэспублік. Сярод іх — ансамбль народнага таца Віцебскага гарадскога Дома культуры «Лявоніха» і ансамбль Віцебскага раёнага Дома культуры «Колас».

ПАТРАБУЕ

ВЫРАШЭННЯ

БАР'ЕРЫ КНІЖНАГА ПРЫЛАЎНА

Ідзеш па старажытнаму цэнтру беларускага Палесся — Пінску і дзіуешся, як на вачах змяняецца аблічча горада, як узв'язнае гледзіць ён у будучае. Перад вайной у ім налічвалася трыццаць восьм тысяч жыхароў. Цяпер Пінск — горад з васьмі-дзесцітысячным насельніцтвам.

Нясмыны рост дабрабыту, спарочаны рабочы тыдзень навялічваюць запатрабаванні працоўных у сферы культурнага абслугоўвання. А гэта, у сваю чаргу, вымагае пашырэння і паліпашэння работы ўсіх культасветных устаноў, у тым ліку і кніжных магазінаў.

У Пінску іх усяго тры. І размешчаны яны ў цэнтры горада. А зараз хуткімі тэмпамі забудоўваюцца мікра-раёны. Толькі ў Заходнім колькасць насельніцтва перавысіла дзесці тысяч. І сярод іхці магазінаў, што адкрыты тут, — піводнага, які б ганд-ляваў кнігай.

Не лепшае становішча і ў

Паўночным мікра-раёне, дзе выраслі карпусы камбіната верхняга трыкатажы з сямі-тысячным калектывам рабочых і служачых. Планам развіцця горада прадугледжана адкрыццё тут сёлета кнігарні. Але прынятае рашэнне застаецца на паперы: ідзе ўжо другая палова года, а канкрэтна не вызначана нават, у якім месцы будзе размешчана новая гандлёвая кропка.

Кніжныя фонды кнігарня горада налічваюць тысячы назваў. І пакупніку, вядома, нялёгка арыентавацца ў гэтым мностве выданняў. Таму прадаўцам неабходна як мага паўней раскрываць багацце фондаў, дапамагаць пакупніку азнаёміцца з імі.

— Шмат дае нам у гэтым «безпрылавачны» гандаль, — гаворыць загадчыца цэнтральнага гарадскога магазіна «Польмя» Марыя Аляксандраўна Мацох. — Замена гандлёвай залы з прылаўкамі залай-выстаўкай кніг абавязвае работніка кнігарні працаваць з усім паш-

ным асартыmentsам, а не толькі з тымі кнігамі, якія ён памятаў і мог прапанаваць...

Словам, прадавец, які раней выступаў у ролі «перадатчыка» кнігі ў рукі пакупніка, цяпер стаў кансультантам, прапагандыстам, арганізатарам пошуку на кнігу. Ды і сам пакупнік пры самаабслугоўванні прывыкае самастойна адшукваць патрэбны яму кнігі ў картатэках і на паліцах магазіна. У выніку — расце таваразварот.

На жаль, гэтай прагрэсіўнай форме гандлю не ва ўсіх пінскіх кнігарнях належаць належную ўвагу. Так, у магазіне № 9, дзе загадчыцай Раіса Васільеўна Клімчук, пакупнік ад кніжных паліц адмежаваны шырокім прылаўкам. Праўда, у гэтым, як і ў тым, што большасць кніг размешчана тут на падлозе, внаваціць толькі прадоўцоў, відаць, нельга, бо над магазінаў даўно трэба было б адвесці больш прасторнае і светлае памяшканне. Тым не менш складваецца ўражанне,

што і работнікі магазіна асабліва не імкнуцца правіць знаходліваць, выкарыстаць магчымасці, якія ёсць, каб раскрываць багацце свайго кніжнага фонда. Напрыклад, да паслуг наведвальнікаў няма ніякай картатэкі — ні паяўнага асартыменту, ні новых паступленняў. Пасярод гандлёвай залы знаходзіцца выстаўка-вітрына, якая падраўна б магла служыць для прапаганды паступаючых навінак. Але аформлена яна бедна. Многія змешчаныя кнігі застаўлены вазонамі, так што нават нельга прачытаць назвы выданняў.

Дзе-нідзе вядуцца дыскусіі, як лепш аформлена вітрына-калі кнігі ў ёй шмат ці наадварот. Але існуе цвёрдая думка: асноўным элементам афармлення павінна быць кніга, а надпісы, фотаздымкі зробіць вітрыну яркай і прыцягальнай. На яе заместу пакупнік зможа даведацца, што ўяўляе сабой магазін: універсальны ён ці спецыялізаваны, наколькі шырока прадстаўлена там лі-

таратура па той ці іншай тэматыцы, якія паступілі навінкі.

У Пінску найбольш удала аформлены вітрыны ў магазіне, дзе загадчыкам І. Н. Анісімаў.

Новыя задачы ставяць перад работнікамі кніггандлю ў сувязі з падрыхтоўкай да XXV з'езда КПСС. І вітрыны магазінаў павінны ў першую чаргу расказаць мовай фотаздымкаў і дыяграм аб сённяшнім жыцці краіны, рэспублікі, роднага горада. Тут жа трэба выставіць палітычныя, тэхнічныя кнігі, творы мастацкай літаратуры і інш.

Сённяшні пакупнік — адукаваны, патрабавальны чытач. Ён чакае ад прадаўца кваліфікаванай дапамогі ў выбары кнігі. І калі наведвальнік выходзіць з магазіна без пакупкі, то гэта нярэдка здарасца таму, што ён не атрымаў там неабходнай рэкамендацыі і дапамогі. У адным з трох пінскіх магазінаў можна пачуць цікавыя размовы загад-

ЛІСТА — найбольш агульна пара для падарожжаў, экскурсій і паходаў. Гасцім беларускай сталіцы даўнамагэ назімаюцца з нашым горадам-героем, яго помнікамі рэвалюцыйнай і вайсковай славы, новабудовамі, музэямі і паркамі. Мінскае бюро падарожжаў і экскурсій.

У пятніцу, суботу, падзею — найбольшы прыток экскурсантаў. Самалётам у Мінск прыляцелі экскурсанты з горада Леніна. У складзе групы супрацоўнікі Усесаюзнага навукова-даследчага тэхналагічнага інстытута і рабочыя відоммага ў краіне вытворчага швейнага аб'яднання імя Валадарскага. Дасціпны, цікавы народ.

З 11 па 14 ліпеня ў Мінску набылася 3.329 экскурсантаў. Калі ўзяць сабе карту турысцкіх маршрутаў толькі гэтых дзён, то на ёй былі б пазначаны многія гарады Краіны Саветаў. Самалётам прыляцелі ў нашы сталіцу турысты з Валгаграда, Адэсы, Масквы, Ленінграда, Тбілісі, Баку. Былі прыняты два турысцкія павозы з Рыгі і Харскава. Бюро абслугоўвала экскурсантаў з Пскова, Бранска, Смаленска, Калінінграда, Калугі, Арла, Каўнаса, Вільнюса, Маладзечна, Пінска, Оршы, Віцебска, Ратчова і іншых гарадоў.

Люды пакідаюць беларускую сталіцу, поўныя незабытых уражанняў, захваленні. Але лепш дамо слова гасцім.

Валаяціна Якаўлеўна **Воранова** (г. Ленінград):

— Не змагла стрымаць сёбе, калі слухала калябныя звесткі Катэні. Вы, мінчане, пабудавалі помнік ахвірам фашызму на многія гады. Я перажыла блакаду ў Ленінградзе, ведаю, што такое голод, ніколі не забуду варожых амбубанак нашых гора-

да. Але досе, што перажыў беларускі народ у час вайны — жахліва. Німа схілію гадзю перад яго мужнасцю, стойкасцю, героізмам.

Мацвей Аляксандравіч **Дзяржач**, інжынер-будавнік (г. Кіеў):

— Кожны эканат унікальнага Музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны заклі-

Брэст, на аэры Браслаўскія, Нарач і Сялява. 400 чалавек наехалі турысцкім поездам у горад Леніна.

Можна надумаваць вынікі работы бюро. За першыя паўгоддзе 1975 г. абслужана адзін мільён 123 тысячы турыстаў! Бюро арандуе два цэплаходы, якія курсуюць па маршрутах Адэса—Вату-

шыя куткі прыроды, скажам, на возера Нарач, у Беларускаю лушчу. Ждановічы Г. Д.

У Мінскім бюро падарожжаў і экскурсій у пасці аддзелах працуе звыш ста работнікаў. Ададзла рэалізацыі, напрыклад, займаецца арганізацыяй адначынку працоўных на турысцкіх баззах,

рыейка і Зінаіда Бар'яш, Герман Іацхін, Раіса Мінько, Ганца Ісакава, Тамара Лемеш і многія іншыя. Ім у кізе водгукаў нямаля шчырых падзяк.

Бюро наладзіла больш як 50 тэматычных экскурсій. У юбілейны год 30-годдзя Перамогі савецкага народа над намецка-фашысцкімі акупантамі найбольшы наступне з'явіў на экскурсіі па ваенна-гістарычнай і гісторыка-рэвалюцыйнай тэматыцы. Рэвалюцыйна экскурсіі, на літаратуры, архітэктуры, мастацтвазнаўчыя тэмы.

Мінскае бюро падарожжаў і экскурсій на выніках работы за 1974 г. узнагароджана дыпломам першай ступені і пераходным Чырвоным сцягам Беларускага рэспубліканскага савета па турызму і экскурсіях. Берэцца захоўваецца тут пераходны Чырвоны сцяг ВЦСПС. Летась бюро абслугоўвала звыш двух мільянаў чалавек! А сёлета гэтага лічба значна павялічыцца. Влікага плёну вам, спіялыя работнікі неспакойнай прафесіі — арганізатару адначынку савецкіх людзей.

Я. ДАНСКАЯ.

ЧАС ЛЕТНІХ АДПАЧЫНКАЎ

кае быць пільнымі, заклікае абараніць наш мірны дзень. Дэкаляцыя ўсхвалявала да глыбін душы. Асабліва ўражваюць дыяграмы: «Фашысцкі лагер Трасцінец», «Абарона Магілёва», «Мінскі канцэнт».

Гражына **Стачкувене**, сакратар райкома камсамола (Літва):

— Наша дэлегацыя ў Мінску праездам, 80 літоўскіх школьнікаў едуць у ГДР у міжнародны піянерскі лагер. Дзеці прыйшлі на плянчы Леніна пакланіцца правадыру працоўных. У Мінску я не першы раз. Але кожная сустрэча з нашым цудоўным горадам радуе. У вас цудоўны парк для дзяцей, тэатр злітск, добрыя самадзейныя калектывы працуюць у Палацы піянераў.

— Прыняць і як найлепш абслугоўваць гасцей беларускай сталіцы ваявалі аддзела. — гаворыць дырэктар Мінскага бюро падарожжаў і экскурсій Аляксандр Мацвейвіч **Крытчанкоў**. — але не адзіная. Ёсць яшчэ ў нас не менш адказны абавязак — арганізоўваць экскурсіі працоўных сталіцы і вобласці ў іншыя гарады Савецкага Саюза і на Беларусі. За тры дні з 11 па 14 ліпеня каля 1.400 мінчан пакіцелі на самалётах знаёміцца з Масквой, Адэсай, Севастопалем, Ленінградом, Кіевам, Валгаградом. 28 груп наехалі аўтобусамі ў Талін, Рыгу, Вільнюс, Калінінград, Львоў, Маскву.

мі і на Волзе (Масква—Астрахань). На цэплаходах сёлета адначыла больш за 1.100 чалавек. Да паслуг працоўных турысцкіх павозы, самалёты, аўтобусы, словам, усе віды сучаснага транспарту.

У апошні час шырокую папулярнасць набылі маршруты выхаднога дня, калі калектывы прадпрыемстваў, устаноў, арганізацый выезжаюць за горад у маляўні-

павозах і цэплаходах. Складаныя абавязкі ў новага аддзела падарожжаў, які арганізуе экскурсіі на самалётах, па чыгуны, у аўтобусах і на так званых маршрутах выхаднога дня.

Метадчыны аддзел. У яго распараджэнні 50 штатных экскурсаводаў і больш за 300 назантатных. Сярод іх многа добрых знаўцаў сваёй справы. Гэта — Лілія Пет-

Выступае народны ансамбль танца «Лявоніха» Віцебскага гарадскога Дома культуры. Фота М. МІНЬКОВІЧА.

чына І. К. Анісімава з пакупнікам. Іван Кірылавіч умее выслудоўваць іх вытанні, падабраць патрэбную літаратуру, парайць, дзе яе можна набыць, заўсёды падэжу наведвальніка, запроеці заходзіць часцей.

Але як часта, на жаль, даводзіцца бачыць у пінскіх кнігарнях іншае. На зытытанне аб якой-небудзь кізіе, прадаўцы парэдка лакаўчына адказваюць: «Няма». Відомы, цалкам лівідавань гэтая слова з ужыткаў кніжнага гандлю наўрад ці можна, бо іншы раз нават значныя тыражы кніг разыходзяцца хутка. Аднак трэба рабіць усё магчымае, каб пакупнік не заставаўся без патрэбнай кнігі. Калі няма, дапусцім, такой у наўнясці, трэба прыняць заказ і знайсці яе або на кнігагандлёвай базе, або ў іншых магазінах.

Пінскім кнігапрадаўцам неабходна развіваць і даведчына-бібліяграфічную службу. Няма сумнення, што ў кожнай кнігарні ёсць планы выпуску літаратуры розных выдавецтваў. Але размясціць іх трэба на даступным для наведвальнікаў месцы, складзіць іх картатэкі на тых кнігах, якія знаходзяцца ў вытворчасці.

Дарэчы заўважым, што пазіраюцца яшчэ выпадкі, калі пінскія прадаўцы не ведаюць замест літаратуры, з

якой яны працуюць, не вывучаюць пошты пакупнікоў. Таму важна, каб яны павышалі сваю кваліфікацыю. І трэба сказаць, што многія з іх робяць гэта. Надзея Шаўчэнка, напрыклад, наступіла сёлета на кнігазнаўчае аддзела Маскоўскага паліграфічнага інстытута, студэнткай БДУ імя У. І. Леніна стала Яўгенія Сідаровіч. Большасць прадаўцоў — выпускнікі тэхнікумаў або вучацца ў іх заводу.

Тым не менш, ведамі, атрыманымі ў навучальных установах, абмяжоўваюцца нехта. Кожны прадавец абавязаны пастаянна сачыць за літаратурай, што выдаецца, чытаць рэцэнзіі на навінкі.

Дапаўняць прагрэсіўныя метады кніжнага гандлю заклікае прапаганда кнігі — паўсядзённая арганізаваная сувязь з тысячамі пакупнікоў. Багаціць кніжных фондаў, у асабліваці палітычнай літаратуры на актуальныя тэмы сучаснасці, партыйныя рашэнні, брашуры аб перадавым вольцы — усё гэта неабходна хутка даводзіць да чытача.

Важнай умовай поспеху ў прапагандзе літаратуры, напрыклад, цэнтральнай кнігарні Пінска з'яўляецца цесная сувязь з калектывам партыйнымі, савецкімі, прафсаюзнымі, а таксама ін-

шымі грамадскімі арганізацыямі горада.

Над час правядзення нарад, семінараў, інструктажаў работнікі магазіна заўсёды арганізоўваюць выстаўкі-прадажныя кнігі. Кабінет палітычнай асветы гаркома КПБ наладзілае выстаўкі «Навінкі палітычнай літаратуры», наведваемыя магазіна, дзе можна набыць рэкамендуемыя кнігі.

Добра было б адрадыць пінскім кніжнікам даўнюю традыцыю: не толькі ў час масавых сходаў і канферэнцый, але і на прадпрыемствах, якіх горад налічвае ўжо больш за дваццаць, сістэматычна праводзіць выстаўкі кніг, што выдаюцца да розных памятных дат.

Важную справу распачала сёлета Пінская аб'яднаная газета «Полесская правда», адкрыўшы на сваіх старонках куток аматараў кнігі. Нарэдка выступае ў ім загадчыца цэнтральнага магазіна М. А. Мацюх з інфармацыямі аб наступіўшых навінках, з кароткімі анатыцыямі цыкавых выданняў.

— Пошты на прапанававаную літаратуру пасля аубавікання такіх матэрыялаў у газете, — гаворыць Марыя Аляксандраўна, — адразу павялічваецца.

Так што выкарыстоўваць старонкі мясцовага друку,

рабінае і гарадское радыё неабходна ўсім работнікам кніжнага гандлю горада, да таго ж больш шырока і шматпланова.

Абавязак работнікаў кніжнага гандлю — акружаць паўсядзённым клопатам і ўвагай сваіх памочнікаў — актывістаў, сяброў кнігі. Шмат павучальнага ў гэтай справе ёсць у рабоце калектыву цэнтральнай кнігарні «Нольмі».

Два гады назад пры магазіне быў створан савет садейніцання распаўсюджвання кнігі. Уваходзіць у яго начальнік аддзела Днепра-Бугскага тэхучастна А. Веранчакіна, журналіст мясцовай аб'яднанай газеты А. Квір, работніца суднарамонтнага завода Д. Дрыжун, інжынер-тэхнолаг завода штучных скуры Л. Кот, навуковы супрацоўнік гарадскога музея Р. Марголіна. Члены Савета актыўна працуюць самі, накіроўваюць работу грамадскіх прапагандыстаў, арганізоўваюць дзейнасць народных кніжных магазінаў.

Над неаслабны кантроль узятая саветам грамадская работа на распаўсюджванню кніг на камбінаце верхняга трыкатажу. Асабліва актыўна тут працуе загадчыца народнага кіёска Марыя Бухарвіч.

— Што асабліва прыемна, — гаворыць загадчыца магазіна М. А. Мацюх, — Марыя ўмела прапагандуе сярод рабочых і служачых прадпрыемства (а ў большасці гэта моладзь) беларускую літаратуру. Сямітысячны калектыву камбіната сустракае творы нашых паэтаў і празаікаў з вялікай цікавасцю...

Створаны падобныя саветы і ў астатніх магазінах, а на асобных прадпрыемствах — саветы сяброў кнігі. Для найбольш плённай работы неабходна цесная сувязь паміж імі. І ў горадзе ёсць арганізацыя, якая заклікана аб'яднаць усіх аматараў літаратуры, аказаць дапамогу магазінам у прапагандзе і распаўсюджванні кнігі: яшчэ ў пачатку года прайшла ўстаноўчая канферэнцыя таварыства аматараў кнігі. Ад яго цяпер у першую чаргу залежыць правядзенне літаратурных вечараў і дыскусаў, арганізацыя сустрэч з пісьменнікамі, кніжных выставак і рышкаў, каардынацыя работы грамадскіх распаўсюджвальнікаў літаратуры. Але пакуль, як гавораць работнікі кніжнага гандлю горада, створанае таварыства бяздзейнае...

Р. ПРАТАСЕВІЧ,

спецыяльны карэспандэнт «Літаратуры і мастацтва», г. Пінск.

Штэфан Жары — вядомы славацкі пісьменнік, заслужаны дзеяч мастацтваў, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі імя Клементы Готвальда — нарадзіўся ў 1918 годзе. Значны яго ўклад у сучасную славацкую паэзію. Карыстаюцца папулярнасцю ў чытачоў і празаічныя кнігі Штэфана Жары: «Аленінае паветра» (1947), «Бланітны паход» (1972) і інш.

Увазе чытачоў прапануецца навела Штэфана Жары, прысвечаная тэме апошняй вайны.

Пад агнём гітлераўцаў рабілі сваю справу сапёры. Сашчупалі разам лодкі, шчыты, дошкі, зводзілі іх у пантоны. Нястомна, спрытна і цярпліва клалі ў кірунку горада часовы мост, на якому, нібы на дрыготкай спіне, потым перайшлі Дунай, каб над ім маглі зазіць зорка свабоды.

А Шалату здавалася, што і ён разам з імі на тым баку, што і яго абсыпае пырскамі вады і асколкамі гранат, што і ён адзін з іх. Аднойчы ж яму давялося пазнаёміцца

Штэфан ЖАРЫ

**САПЁР
ВАСЬКА**

ца з рамяством сапёра... Там, на ўсходзе, тры гады назад на адным з прытокаў Бярэзіны трэба было прыкрыць адступленне... Мост... Узрыўчатка... Не браліся за гэтую справу рукі, не жадала сэрца. Але побач стаў німецкі маёр і падганяў, прыспешваў. А неўзабаве Шалата параніла — якраз, калі збіраўся скупіць сваю віну ў беларускіх лясах сярод партызан.

...Прыстанак Сяргею Мікалаевічу Аструскаму Шалат прапанаваў адрозу ж вечарам таго дня, як вызвалілі горад, калі падраздзяленне сапёраў падбірае кватэры на пачоўку. Прыгатаваў для яго браўнаў лоджак, пазнаёміў з маці, якую Сярожа распалаваў, называючы яе ласкава «Залатая матуля». Паказаў яму вуліцы — яны яшчэ курліліся дымам, пачаставаў на Мяшчанскім піваварным заводзе. Надружыліся і сышліся надзвычай. Надвечоркамі расказвалі адзін аднаму пра сваё жыццё.

Кожны дзень Аструскі двойчы хадзіў у бальніцу адвядваць сябра са свайго падраздзялення, з якім крочыў франтавымі дарогамі ўжо не адзін год, будаваў масты — як гэты апошні праз Дунай. Ды вось Дунаіскі пантонны мост стаў для сябра фатальным: яму прастрэліла грудзі, ён страціў шмат крыві...

Аднойчы Сяргей спытаў Шалата: — Не хацеў бы схадзіць са мною

і ты? Сябру трохі леныя. Цікавы чалавек. І я яго вельмі люблю. Табе спадабаецца.

Самко Шалат згадзіўся. Як не перавярнуў матчыну бедную, даўно спустошаную кладоўку. Знайшоў персікавы кампот — апошні — можа, параненаму спадабаецца.

Прайшлі па калідору бальніцы, даўно не белезнаму, у якім панавалі пах карбонкі, гнілі, лекаў і было шмат свабодных ложкаў. У кутку каля акна ляжаў схуднелы, бледны баец з пакутлівым, ледзь толькі жывым позіркам. Калі ног таблічка: «Старшы лейтэнант Васіль А. Браценка».

Павіталіся. Шалат назваў сябе. Прысёл на край ложка. Звычайна хворыя толькі і гавораць аб сваіх пакутах. Не так паводзіў сябе Браценка. Пацікавіўся жыццём у горадзе, лёсам сяброў, рухам фронту. Пытаўся пра ўсё. Але пазіраў і гаварыў з намаганнем — так дрэнна яму было. Ды сябра падладжываў пад гаворку, ханала аднаго намёку, нейкага руху вачэй параненага, і Аструскі адразу ж кеміў, што той хоча сказаць.

Развітваючыся, Сяргей Мікалаевіч сказаў:

— Васька, калі я мушу паехаць, маім надзеіным перасемнікам тут застаецца Самуэль. Пакадаю цябе на яго — пакуль не ачуняеш. Пакуль зноў не будзем разам.

Сэнс гэтых слоў Шалат зразумеў на наступны дзень. Яго надойгі госць і новы прыяцель павінен быў дагнаць сваё падраздзяленне, якое тым часам ужо ваювала недзе паблізу Вясочыны.

Жаданне Аструскага выконваў Самко належным чынам. Кожны дзень забіраў у шпіталь. Успаміналі Сяргея. Гаварылі пра гарады, да якіх ён цяпер рухаецца са сваімі таварышамі. Хворы цікавіўся пераважна рэкамі, сілаю іх цячэння — відаць, спрабуючы ўзяць задачы свайго сапёрнага падраздзялення, з якога яго так недарэчна вырвала раненне.

Аднойчы ў падзелю — пагода цудоўная, сапраўды вясновал — з цяжкасцю прыўзняўся хворы на ложку. Залюбаваўся воблакам над квітнеючымі кантанамі, тымі хмурьнямі, што самотна плылі ў небе.

— Эх, апынуцца б хоць на гадзінку дома... Каб ты ведаў, як у нас гэтай парой бывае хораша.

— Ведаю, Васька, магу ўявіць — пазнаёміўся з тваёй Радзімай праз дым вайны.

— А мае фотакарткі ты бачыў? Тут яны... — кінуў ён галавой на начны столик: на ім вісела планшэтка.

Шалат іх бачыў, безумоўна, бачыў ужо. Але як скажаш аб гэтым сябру, каб не засмуціць яго няўвагай да самага дарагога — да тых здымкаў, з якімі ён не расстаецца ўвесь час!

Падаў яму планшэтку. Сярод карткаў і нейкіх пісьмаў тырчалі фотакарткі. Звычайныя здымкі: воін — сам, з дзяўчынай, з групай салдат, сярод сям'і. Перабіралі іх з каментарыямі, з удакладненнямі, позірк Васіля палагаднёў, расчуліўся ён падта. Калі гэтыя фотакарткі гаспадар клаў назад у планшэтку, з яе выпала яшчэ адна.

— Не ведаю, што тут, — сказаў Самко, паднімаючы з паркетнай падлогі фотакартку.

— А на ёй — тыповая беларуская вёска, домкі, шырокая вуліца, мацаўка царквы. На нярэдным плане рака і мост.

— У гэтай вёсцы я нарадзіўся. Сфатаграфавана якраз незадоўга да нападу гітлераўцаў, — растлумачыў Васіль. — Цяпер, магчыма, і сам не пазнаў бы яе — некалькі разоў праз вёску праходзіў фронт...

У куточках яго вачэй з'явіліся слёзы, а можа, кропелькі поту — ад таго нясцерпнага болю ў грудзях, з якім ён музжа змагаўся.

Шалат ведаў, што паранены родам з Беларусі. За доўгія гадыны гутарак той не раз расказваў аб гэтым. Яшчэ з першых сустрэч пацікавіўся ўсім

падрабязна і назвай яго роднай вёскі таксама.

Цяпер Браценка дапоўніў свой расказ, растлумачыўшы, што ёсць толькі адна такая вялікая вёска на трасе Рэчыца — Браўрыск.

— Стаіць над прыгожай рэчкай, недалёка ад упадзення яе ў Бярэзіну. Зірні, — разгладзіў фотакартку, — ля гэтага моста мы завілі самоў і купаліся. Калі прызвалі ў армію, мост быў, уласна кажучы, новы, гады тры як пабудаваны... дагэтуль жа хадзіў у нас паром. Палюбіў яго яшчэ тады, калі будавалі. Бадай, з-за моста гэтага я і напрасіўся да сапёраў.

Самуэль слухаў, не зводзячы вачэй з фатаграфіі, пераносіўся ў думках да выданнага часу, прыгадаў падзеі і гадзіны, якія дзікуючы Васілёвым расказам набывалі абрысы і ажывалі ў памяці. А тае ж рэчка з вёскай на заднім плане адразу падлазася яму знаёмай, і мост знаёмы і блізкі, памяць узяўдзіла як бы кожную травярку, пашку, мацаванне.

— Даведаўся, — працігваў Браценка, — што ў сорак другім праціўнік узарваў мост. Нашых эвакуіравалі. У час водпуску, у тым мясціны мне лепш не ехаць... Павоніта травіць душу? Дастаткова непрыемнасцей і жахаў, якія я не магу абысці. Той цудоўны мост... каб так воль схапіць таго, хто...

А Самко таксама пакутаваў ад абурэння сябра, падзяляючы яго сум і злосць. Мысленна зноў уявіў звязану гранат каля маставага пілону, зноў убачыў німецкага маёра, які падключае ток, і самога сябе, што падобна Лотавай жонцы, шаўраў на пекла дэтанаций — пасля ўсяго ад цудоўнага моста засталася куча скручанага жалеза.

Шалат глыбока ўздыхнуў і сказаў:

— Васька, у мінаванні вашага моста прымаў удзел і я...

Браценка выхапіў здымак з рукі Шалата. Пільна ўзіраючыся ў сябра, узаікваў, ці не жартуе той.

Праз хвіліну азваўся:

— Не веру. А калі і так, ты выконваў загад, на тым баку, дзе цябе прымуслі. Да таго ж, яшчэ быў ты сляпы... У рэшце рэшт, мост нашчы не маглі б захаваць — нападзенне немцаў было нечаканым.

Васіль замоўк, разумеючы, што сябра не супакоіўся. Сказаў Інакі:

— Ведаеш, якая праца ў сапёра. Няма калі раздумваць асабліва. Колькі сам мастоў я ўзарваў!

— Але ты пераважна ўзводзіў. Будоваў... Я ж адзін раз да гэтай справы меў дачыненне — і то дзеля разбурэння... Супраць свайго волі.

На калідору хадзіў урач з санітарамі. Пачало змярканне. Надшоў час наведвальнікам пакідаць палату. Хворы, паранены і тыя, хто ачуняваў ужо, бяспрэчна, стаміліся.

Шалат і Васіль падалі на развітанне адзін аднаму рукі.

— Не засмучайся, сябра мой, я ведаю, што сціскаю руку сапраўднага таварыша. Усё горкае перажылі мы... Чакаюць нас веселейшыя часы, — сказаў аслаблым голасам Браценка і апусціўся на падушку.

— Справа ў тым, Васька, што я як бы прыклаў руку да разбурэння твайго моста. Ты ж памог у нас мост пабудоваць...

Васіль зноў хацеў нешта запярэчыць, але Шалат ужо ціхенька выходзіў з палаты.

Потым яшчэ разы два наведваў параненага сапёра. Было яму дрэнна, стан яго пагаршаўся. Зноў яго мусілі аперываваць. У канцы красавіка ён памёр...

Калі яго пахавалі, над рачнымі хвалямі ўжо ўзвышаліся пілоны жалезнага моста — гэта было справай рук Браценкавых сяброў-сапёраў, падарунак Савецкай Арміі вызваленаму гораду на Дунаі.

Самко Шалат быў улюбёны ў новы мост. Але недзе ў куточку сэрца яшчэ доўга пасіў журоў...

Вераклаў са славацкай Я. КАРШУКОВ.

ДАКУМЕНТЫ ЗНЕСНЯЙ ПАЛІТЫКІ СССР

Выйшаў у свет XIX том неапатомнай публікацыі «Дакументы знешняй палітыкі СССР», падрыхтаваны да друку Камісіяй па выданню дыпламатычных дакументаў пры МЗС СССР.

Ён мае найбольш важныя савецкія знешнепалітычныя дакументы за 1936 год: дагаворныя акты, ноты, запісы гутарак нархома замежных спраў, яго намеснікаў і паўнамоцных прадстаўнікоў СССР з дыпламатамі, дзяржаўнымі і грамадскімі дзеячамі замежных краін, перапіску Народнага Камісарыята замежных спраў з савецкімі дыпламатычнымі і консульскімі прадстаўнікамі за мяжой і іншыя матэрыялы.

Шэраг дакументаў датычаць прыняцця новай Канстытуцыі СССР, якая заканадаўча замацавала ратацыйны поспехі сацыялізму ў эканоміцы краіны і яе грамадскім ладзе.

Дакументы і матэрыялы тома асвятляюць пастойлівую і паслядоўную барацьбу КПСС і Савецкай дзяржавы за забеспячэнне міру і прадухіленне пагрозы вайны, у абарону нарадаў, якія сталі ахвярамі агрэсіі.

У томе адлюстравана ўсебаковая дзейнасць прадстаўнікоў СССР у Лізе нацый, у Міжнародным камітэце па неўмяшанню ў справы Іспаніі, актыўная роля савецкай дыпламатыі на міжнароднай канферэнцыі ў

Мантро па перагляду рэжыму чарнаморскіх праходаў.

Дакументы паказваюць паслядоўныя намаганні Савецкага Саюза па ліквідацыі ачага агрэсіі на Далёкім Усходзе, створанага мілітарысцкай Японіяй. У радзе дакументаў паказаны ход перагавораў паміж СССР і Кітаем аб заключэнні пакта аб неападзе (ён быў падпісаны 21 жніўня 1937 г.). Публікуюцца пратакол аб узасменнай дынамозе паміж СССР і МНР ад 12 сакавіка 1936 г., які меў важнае значэнне для ўмацавання нацыянальнага суверэнітэту і тэрытарыяльнай цэласнасці Мангольскай Народнай Рэспублікі.

У томе шырока асвятляюцца двухбаковыя адносіны СССР з ЗША, Вялікабрытаніяй, Францыяй, Германіяй, Італіяй, Польшчай, Чэхаславакіяй, Румыніяй, Бельгіяй, Фінляндыяй, Швецыяй, Нарвегіяй, МНР, Афганістанам, Іранам, Турцыяй, Японіяй, Кітаем і іншымі краінамі.

Том можна набыць у кніжных магазінах і аддзелах, якія спецыялізуюцца па падпісцы выданняў, або па заказе «Кнігапаштай» (Масква, 117168, вул. Кржыважановскага, 14, Магазін № 93).

Там жа праводзіцца дадатковая падпіска на тры чарговыя тамы гэтага выдання — XX—XXII (1937—1939 гг.).

Знешняя палітыка Расіі XIX і пачатку XX стагоддзя

Чарговы дзевяты том шматтомнай публікацыі «Знешняя палітыка Расіі XIX і пачатку XX стагоддзя», якая ажыццяўляецца Камісіяй па выданню дыпламатычных дакументаў пры Міністэрстве замежных спраў СССР, адкрывае другую серыю гэтай публікацыі, што захоўвае перыяд з 1815 па 1830 гады. У ім звыш 200 раней невядомых дакументаў і 130 апатаваных адсылкаў да найбольш важных раней апублікаваных дакументаў. Усе дакументы друкуюцца на мове арыгінала (у асноўным на французскай) з перакладам на рускую мову.

Матэрыялы тома ўсебакова асвятляюць знешнюю палітыку Расіі і міжнародныя падзеі ад заключэння 20 лістапада 1815 года Другога Парыжскага міру і Часвярніога саюза паміж Расіяй, Англіяй, Аўстрыяй і Прусіяй да кастрычніка 1817 г.

Выклікаюць несумненную цікакасць матэрыялы аб падтрымцы Расіяй мер па забароне гандлю рабамі, супраць пірацтва на Міжземным моры, аб намеры расійскага ўрада ўтрымлівацца ад непасрэднага ўзброенага ўмяшання, накіраванага

супраць вызваленчага руху ў Паўднёвай Амерыцы.

Значная частка дакументаў прысвечана праблемам, якія узніклі ў сувязі з аднаўшчымі да Расіі польскімі землямі (перагаворы аб узасменных польска-французскіх фінансавых прэтэнзіях, аб мытных тарифах і гандлі Царства Польскага).

Прыцягваюць да сябе ўвагу матэрыялы, якія датычаць палітыкі Расіі на Балканскім паўвостраве і ў Закаўказзі: перапіска аб выкананні краінамі ўмоў Бухарэскага дагавору 1812 г., дзейні Расіі ў абарону прывілей і аўтаноміі Малдавіі і Валахіі, яе дыпламатычныя акты ў з'вязі з наслалення турэцкага панавання над народамі Балканскага паўвострава, падтрымка праваў Сербіі, а таксама аўтаноміі Іанічных астравоў.

Шмат новых дакументаў асвятляюць двухбаковыя адносіны Расіі з Англіяй, Францыяй, ЗША, Германіям саюзам, папскім дваром, дзяржавамі Апеніскага паўвострава і Паўночнай Еўропы, дзейнасць Расійска-амерыканскай кампаніі, пазіцыю Расіі па гандлёва-эканамічных і іншых пытаннях.

Том можна набыць у аддзелах падпісцы выданняў кніжных магазінаў.

КІНО САВЕЦКАЙ БЕЛАРУСІ

У выдавецтве «Іскусство» выйшла кніга «Кіно Савецкай Беларусі». Гэта расказ аб развіцці беларускай кінематографіі, аб яе традыцыях і дасягненнях, аб людзях, чые творчыя біяграфіі ў найбольшай ступені вызначылі аблічча кінамастацтва рэспублікі.

У артыкулах, нарысах, дыялогах аўтары — рэжысёры, сцэнарысты, апэратары, акцёры, кіназнаўцы — асвятляюць праблемы, актуальныя не толькі для беларускага кіно, але і ўсяго сучаснага кінамастацтва. БЕЛТА.

ВЫДАДЗЕНА ў КІРГІЗІІ

У 1948 годзе Дзяржаўнае выдавецтва БССР выпусціла кнігу «Ніколі не забудзем». Прадмову да гэтага зборніка апавяданняў, якія вядомыя, напісаў народны паэтар Беларусі Януб Нолас. Ён горача вітае выхад і выказаў сваё пажаданне: «Напісанае нашымі дзецьмі кніга аб вайне павінна стаць здабыткам не толькі чытачоў Савецкай Беларусі, — яна вар-

та таго, каб яе перакласці на мовы іншых народаў Савецкага Саюза». З таго часу прайшло шмат гадоў. Кніга неаднаразова выдавалася ў нашай рэспубліцы і за яе межамі. Нядаўна на сваёй роднай мове з ёй пазнаёміліся кіргізскія школьнікі. Зборнік «Ніколі не забудзем» выйшаў у Фрунзе ў выдавецтве «Ментэл» тыражом 9 тысяч экзэмпляраў.

МІНІЯЦЮРЫ

КАМЕНТАРЫ

Спартыўны каментар, мабыць, чалавек з літаратурным густам, гаворыць на радзіе:

— Удар! Гол! Аўтар мяча Малафееў... Камбінацыя правёў Талсіка... Разыграная кампазіцыя належыць Васільеву... Кульмінацыйны пункт адбыўся ў пачатку тайма... Цяпер можна з унёсенасцю сказаць — і гэта не будзе гіпербалай, што пасляговы фінал — за гаспадарамі поля... О-о, яшчэ удар! Г-о-о-о! Забілі... зараз скажу... забілі... забілі...

Гэту перадачу, перасыпаную літаратурнымі тэрмінамі, чуюць цёткі, што сядзяць на лаўцы каля сельскага Дома культуры, на падаконніку якога стаіць радзіла.

— Ціха! Чусь? — перапынае адна другую. — Забілі...

— Каго?

— Ні каго, а што?

— Дык я й кажу, за што?

— Ай, глухая! Забілі... кола!

— Не кола, а гол! Не будзь гіпербалай!

ЛЯ ВЫХАДУ НА ПЕРОН

— Таварыш дзяжурны, чуюце, што перадаюць па вашаму радыё?.. Хадзіць па перону без мэты забараненца... Хэ, без мэты?

— Так! Так! А што вы, грамадзянін, хочаце?

— Дыг вы ж непісьменна! Вы бачыце, усе пасажыры слухаюць і ўсміхаюцца...

— Правільна, парадчак! — аглядаючы залу, задаволена

напраўляе сваю чырвоную шапку дзяжурнаму. — А вы, грамадзянін, жадаеце на перон? Калі ласка, праходзьце, калі ласка!..

ШТО СХОДНЕЙ

Бацька пытаецца ў сына, які працуе на станцыі гідраметслужбы:

— За гэты месяц, што прайшоў, німаг спраўдзілася ў вашай перадачы «Якое будзе надвор'е»?

— Сорак працэнтаў нашых звадак прагназіравалі пагоду толькі правільна. Дакладна і беспамылкова, — напраўляючы галыштук, адказаў сын-сіноўтык.

Бацька думае і разважае:

— Толькі сорак?! А шэсцьдзесят — няправільна?.. Тады вам, каб узняцца на больш працэнтаў, што лепш?.. Мабыць, ехадзіць не ўгадваць, а памыліцца.

СПРЭЧНЫ ПАДАРУНАК

Раённы камітат бытавога абслугоўвання. У швейнай майстэрні жанчыны-швачкі працуюць і размаўляюць. Угаворыліся, што скоры ў закройнічыцы Зіны, іх сяброўкі, будзе дзень параджэння.

— Дзевачкі, давайце купім Зіне падарунак, — кажа адна. — Я прананую таршэр.

— О, гэта рэч у гаспадарцы, падтрымлівае пажылая швачка.

— У яго шмат кухоннага посуду ўлазіць. А ў ніжнюю шухляду нават бялізну можна пакласці...

Міхась СКРЫПКА

ЗЫЧЛІВЕЦ

Паспачуваць і павучыць — Ён гэта можа!
А вось дзе трэба памагчы — Не данаможа...

ДЗІУНАЯ ХВАРОБА

Перастрахоўшчык занямог. Ад страху аж зваліўся з ног... Такую справу не ўгадніў: Сам, самастойна, сон сасніў!

З НЯСТАЧЫ...

На будаўніцтва дома Шыфер, жалеза, дрэва Скрыты прараб Ярома Ціха сплаўляў «налева».

Заактавалі гэта Урэшце звычайнай нястачай. Тая ж нястача за лета Вырасла некаму дачай...

СВОЙ АРШЫН

У яго на людзей свой аршын: Людзі з машынамі і без машын.

ЗБРОЯЙ САТЫРЫ

Вось яшчэ адна прыемная сустрэча з Міхасём Чапускім — сатырыкам... Гарташ воўжыкаўскую ініжку «Фарбамі гневу», у якой удала паданы фрагменты з ягонай апошэцы пра дзейнасць калектыву рэдакцыі газаты-плаката «Раздавім фашысцкую гадзіну», і разам з аўтарам, адным з «хросных бацькоў» унікальнага выдання, весела ўсміхаецца... Уражвае дасціпнасць, сарнастычная з'едлівасць, тая знішчальная сіла сатыры, з якой высмейваецца вораг і ў красамойных малюнках, карынатарах, і ў трапных подпісах пад імі, і ў вострых фельетонах і памфлетах. У свой час даставалася ў гэтых творках і вылюдку Гітлеру, і яго крыважэрным генералам і паслугачам.

Што за рыла, Чый партрэт? Гэта Гітлер-людаед!

У «Партрэтнай галерзі люда-

едаў» знайшлось адпаведнае месца для малпападобнага Гебельса:

Вывіляюць «вуткі» Па дзесятку ў суткі. Цешся, Гебельс-брахунец, — Недалёна твой канец.

Аб тым, як ствараліся беларускімі пісьмэннікамі і мастакамі сатырычныя творы, што выкрывалі зварынае нутро фашысцкіх акупацый, цікава і дасціпна расказвае М. Чапускі. Вось, напрыклад, з нагоды разгрому нямецкіх войск пад Масквой сабраліся радасныя супрацоўнікі выдання. «Мажорны настрой панавалі ў нас на плянёрцы, — піша М. Чапускі. — Смех, жарты, кіпны, прапановы нам і подпісаў пад малюнкамі: — Пад Масквой «дрангерам тэх острн далі ў грывен і хвосцэн».

— Ад нашага «Ура!» дрыжэла немчура!

— Бецер холадам вее, у фашыстаў сэрца млее.

— Да Масквы блізка, але пад ногамі слізка...

Такая творчар атмасфера панавала заўсёды ў «раздавілаўцаў», як жартоўна называлі супрацоўнікаў беларускага сатырычнага выдання калегі-кракадзільцы. Выдатны аўтарскі актыв — Янка Купала, Якуб Колас, Кузьма Чорны, Пятрусь Броўка, Максім Танк, Максім Лужанін і іншыя вядомыя пісьмэннікі — забяспечвалі поспех, натхняў калектыву рэдакцыі ў працы.

Але не толькі з'едліваю сатыру знойдзе чытач, прыхільнік сатырычнага п'ера М. Чапускага, у кніжцы «Фарбамі гневу». Тут напатнае ён і цёплы, удзячны радні пра маладога мастака выдання Вітала Бундэга... Гэта ж менавіта яму, юнаку-патрыёту, была абавязана ў першую чаргу газета-плакат трапнымі, выкрывальнымі малюнкамі, якія і сёння не страцілі сваёй вострыні.

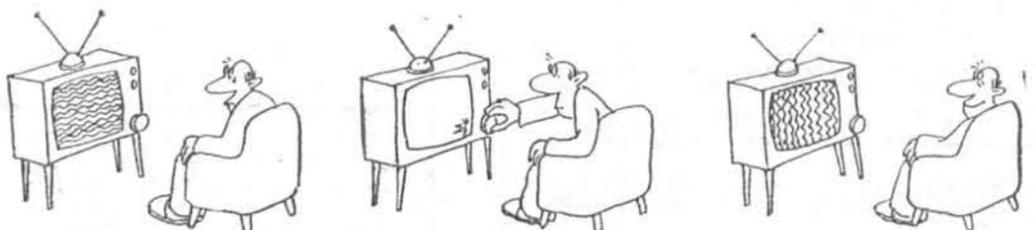
Мікіта ГАДАВАНЕЦ

ХРЭН І МОРКВА

Прывеслі Моркву-весялушку ў хату, А з ёю Хрэн маркотны, сумнаваты.
— Чаго б тут, — Морква кажа, — сумнаваты? Ты ж хутка на стала ўжо будзеш кіраваць. Ты найгалоўны гаспадар, Цябе ў хаце усе баяцца досыць: Таму-сяму аж крывіць, моршчыць твар. Калі ты, як свярлом, крутнеш у носе.
— Эх, Морквінка! Не разумееш, не! Есць крыўда вельмі горкая ў мяне — Хрэн, абавзаўся сумавіта, — Каб я не быў такі сярдзіты,

Падлівак смачненькіх майстры (Падлюгі, ліха іх бры!) Да хрэну цукру дадаюць І львоць Туды Вады, Сатырыкі! Я чарку п'ю за вас! Вы не рабіце з хрэну квас! Вы хрэн такі згатуіце самі, Каб аж круціла пад насамі.

З украінскай пераклаў Р. ЯЗСЕЕЎ.

БЕЗ СЛОУ.

Малюнк Я. ЦАРКОВА.

СУСТРЭЧЫ, ПОШУКІ, АДКРЫЦЦІ.

ПАРТЫЗАНСКІ ЭКСПАНАТ

МАЗАІЧНЫЯ ПАЛОТНЫ — У ПАДАРУНАК

У ГОНАР ВЯЛІКАГА ПАЭТА

ФІЛЬМ ПРА АНСАМБЛЬ «МАЛАДОСЦЬ»

ДА ВЕНГЕРСКИХ СЯБРОЎ

Народны ансамбль песні і танца «Малодосць» Віцебскага Палаца культуры ўспраўдзены бытавога абслугоўвання насельніцтва адраўніўся ў брыгаду Венгрыя для ўдзелу ў міжнародным фестывалі фальклорнага мастацтва ў Сегадзе.

— Мы ішлі на фестываль фальклорнага танца «Крунчанскія кадрылы», «Дудары», беларускі лірычны карагод «Селезень», запісаныя ў рэсептах побясеці, а таксама харографічную кампазіцыю «Веселле на Віцебшчыне», сцясу ў гутарцы з карэспандэнтам БЕЛТА мастацкі кіраўнік і балетмайстар ансамбля, заслужаны дзеят

культуры БССР І. А. Сербіаў. — Акрамя гэтага, у праграму ансамбля ўключаны танцавальная кампазіцыя «Добры дзень, вясна!» і вольная музычная харографічная кампазіцыя «У імя ласці», прысвечаная 30-годдзю Першай савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне.

У Віцебску індустрыя набывае работніц венгерскага тэлебачання, іныя знілі фільм аб ансамблі «Малодосць», аб яго ўдзелініках, аб старажытным і вясна маладым горадзе. Гэты фільм будзе паказаны на фестывалі.

МУЗЕЙ АДКРЫТЫ

Іны прыйшлі сюды, у Палац культуры, каб нічога раз паглядзець сабе тая першыя гады, каб запісаныя горад беларускіх шахцераў і мінулаў на Палессе. Прыйшлі, каб быць сведкамі ўрачыстага адкрыцця музея гісторыі і працоўнай славы Беларускага вайнавата камбіната іны 50-годдзі СССР, каб стаць першымі яго наведавальнікамі.

Побач з дырэктарам камбіната Героём Сцяпанавічам Працы П. М. Судзілоўскім ветэран камбіната, першы яго дырэктар, а цяпер перадавальнік вентілер М. П. Белыхаў, Радасно савецкія вочы Міны Паўлавіча, а фотадкументальнік публіцыст першай дзі шчыцы камбіната.

Прысвечаная брыгада В. Е. Бабіча. Фотаграф разніў шахцераў, іны тый тый што

выйшлі з шахты. Сопенная промін савецкі стому з іх трыраў. Тыйны ік врасамойней здыма пры сваіх сяброў шахцераў можа расказаць машыніст горнага камбіната, дэпутат Вярхоўнага Савета СССР, Герой Савецкага Саюза Працы В. К. Барыч. Менавіта ён і быў экскурсаводам у дзень адкрыцця музея.

Сярод экспанатаў — кавалі соці роліных адценняў, шахцёрскія ішты і лампа, тарціны, скульптуры, газетныя і часопісныя публікацыі, літаратурныя творы. Усе іны расказваюць аб працоўных дасягненнях савецкіх шахцераў за 15 гадоў з дня заснавання горада.

Музей пачаў сваю работу. Ён будзе пашырацца ісыамі дакументамі з працоўнага дзённы сталіцы беларускіх шахцераў.
Л. ДЗЕНІСЮК.

ПАДАРУНКІ МАСТАЧКІ

Экспаніцыя Цэнтральнага музея іны У. І. Леніна ў Маскве папоўнілі 15 мазачных работ вядомай французскай мастачкі Нідзеі Хадасевіч-Лева. Урадзілка Беларусі, удзельніца французскага Супраціўлення, вядомы грамадскі дзеят, іна аднае шмат сілы-барыцьбе за мір і прагрэс. Некалькі гадоў назад мастачка пераехала ў дар Савецкаму Саюзу больш за дзве тысячы рапрадукцыі шэдэўраў савецкага мастацтва. Частка з іх экспанавалася ў Мінску.

У апошнія гады Н. Лева стварыла больш чым сто буйных мазачных палотнаў. Сярод іх партрэты В. Маркса, У. І. Леніна, М. Тарэпа, У. Маніфэскага, герояў Вялікай Айчыннай вайны, савецкіх палітыкаў і ішыя.

Пасля экспаніцыі работ у Маскве многія з іх будуць перададзены ў дар музеямі прыны ў тым ліку Дзяржаўнаму мастацкаму музею БССР.

БЕЛТА.

ГІСТОРЫЯ АДНАГО ГАРМОНІКА

Памітаю, як цяпер, хоць было гэта 32 гады назад. На двары імжыла позняя восень, калі атрад «Міцвець» партызанскай брыгады «Народныя мсціўцы» імя В. Т. Варанянскага» адыходзіў і Пleshчаніцкага раёна, дзе ён у асноўным базіраваўся, у раёны Заходняй Беларусі...

Мы перайшлі чыгунку ля станцыі Княгініна і тут нечана сустраці гітлераўскі абот. Вырашылі абстраляць яго. Калі пасля бою сталі збіраць трафей, у адной з фурманак я знайшоў гармонік і вельмі ўзрадаваўся яму.

Партызаны зрабілі прывал у Русанюўскай пушчы і, пакуль хлопцы адпачывалі, рыхтаваліся да наступных баівых аперацый, я іпірна агледзеўшы гармонік, адшукаў на ім надпіс: «1924 год. Кракаў». Відаць, фашысты адабралі інструмент у нейкага паляка. Кім ён быў — той чалавек, дзе ён цяпер?.. Похалпам прабегі пальцамі па гузіках, але слёры мае па зброі адразу вызначылі са мне гарманіста. Гэта было сапраўды гак.

Музыку палюбіў я з ранняга дзяцінства. Марыў пра гармонік, толькі ж мабыць яго ў нашай вялікай, сляпнскай сям'і было немагчыма. Здзейснілася маё жаданне толькі тады, калі пайшоў на свон заробак. Папрацаваў некаторы час на будоўлі ў Чэлябінску і прыдбаў гармонік. За кароткі час вывучыўся іграць некалькі вальсаў, кракаўля, полькі, кадрылю і вечаарамі цешыў моладзь то імклівым танцам, то народным напевам.

Потым лёс надоўга звязаў мяне з Савецкай Арміяй, але і там у сольны ад заняткаў час я браў у рукі гармонік...

22 чэрвеня 1941 года полк, у якім я камандаваў мінамётным узводам, прыняў першы бой з фашыстамі паблізу Гродна... Тыдні, месяцы барацьбы з ворагам, работа ў Мінскім падполлі і партызанская барацьба ў тыле ворага... Калі тут, ды і на чым іграць? Таму з такой радасцю ўзяў я ў рукі трафейны гармонік...

З вялікай асалодай услуховаліся партызаны пасля бою то ў шчымыліва, то ў віхурна-вяселья мелодыі. Гармонік дапамагаў народным мсціўцам, ён прыўнімаў настрой, абуджаў згадкі пра дарагіх і блізкіх, выклікаў нянавісць да ворага.

Памітаю, вазьму гармонік, расцягну мякі... Побач сядзе мой ардынарац, масквіч Валодзе Пугачоў, і пачне падпываць не моцным, але вельмі прыемным голасам. А пасля пусціцца ў снопі. І вось ужо глядзіш — разам з імі Міша Спірын, Ваня Усачоў, Сяргей Зайцаў, Пеця Літвінаў, Іван Рыжоў і ішыя. Не верыцца, што заўтра хлопцам у бой, што наперадзе цяжкія рэйды...

У маі 1944 года гітлераўцы

пачалі благаду нашай партызанскай зоны. Толькі ж і тады я не нінуў свайго гармоніка.

Пачыналі прарыў благады. Камандзір брыгады аддаў загад: пакінуць усе рэчы, акрамя зброі і боепрыпасаў. Надышоў час развітацца з гармонікам. А як жа было шкада! Разам з ардынарацм Ванем Кавалём (Валодзе Пугачоў загінуў у адным з баёў) загарнулі гармонік у коўдру і захапілі пад бярозай, на лной зрабілі адмеціны.

Прарыў пачаўся моцнымі атакамі партызан. Гітлераўцы аказалі враснае супраціўленне. Штодзённа атады нашай брыгады наносілі па ворагу кароткія, але адчувальныя удары, і праз некаторы час гітлераўцы знілі благаду...

Мы з Ванем адразу ж адшукалі гармонік. А калі нашы партызанскія атады злучыліся з часцямі Чырвонай Арміі, я стаў на працоўную вахту — трэба было аднаўляць і абдуоўваць усе пасля столькіх гадоў ліхалецця і нягломнай барацьбы з ворагам. І зноў гармонік быў разам са мною.

Тры гады назад я аддаў яго ў музей Вялікай Айчыннай вайны, як партызанскі экспанат.

Так скончылася гісторыя гэтага гармоніка, майго балвога спадарожніка.

А. БЯЛОУ.

ВЕРНІСАЖ У ЛЕКЦЫЙНАЙ ЗАЛЕ

Тыматыва работ мастакоў самай развітачай Мінскай вайны прысвечаны ветэранам чыгункага транспарту, слаўнаму партызанскаму камбрыгу К. С. Зісломану і ішыям вядомым людзям.

Выстаўка работ савецкіх мастакоў прыйшла з вялікім поспехам. Не наведзлі сотні дзітараў вядуленачага мастацтва з Оршы, з суседніх Дубровенскага і Талачынскага раёнаў.
І. ІВАНОВ.

ПОМНІК НА ЗАМКАВАЙ ГАРЫ

На Замкавай гары ў Навагрудку, недалёка ад дома, дзе правёў дзіцячыя гады Адам Міцкевіч, адкрыт помнік вялікаму польскаму паэту. На адным бану пастамента на рускай і беларускай мовах прыведзены радкі Міцкевіча: «Край дзетскы

лет, с надзеждамі і снамі, как перадаў любовь, ты вечно с нами». З другога — словы А. С. Пушкіна: «Он говорил о временах грядущих, когда народы, распри позабыв, в великую семью соединятся».

Манумент пабудаван па пра-

екту самадзейнага скульптара В. А. Грэка.

Навагрудчане святя ўшаноўваюць памяць свайго земляка. У доме-музеі А. Міцкевіча баракліва захоўваюць яго рэчы — пісьмовы стол, ікрэслы, партэры, кнігі з аўтографамі. Тут сабраны дакументы, успаміны сучаснікаў аб паэце. Вясной побач з музеем закладзен сквер.

Вельмі папулярныя ў дзіцей драўляныя агулчаныя цацкі, іны выпускае Баранавіцкая філіял вытворчага аб'яднання «Мір». Семінацыя мадэлей іх майструюць умельцы фабрыкі. Гэта «Церамок», «Качыная сям'я», «Качычка», «Зайчык» і многія ішыя. Баранавіцкая цацка пашылаецца дзецям ГДР і Францыі, Італіі і Вельгі, Фінляндыі і Венгрыі, Швецыі і Даніі.

Сёлета калектыў прадпрыемства пачынае вырабляць прадукцыю на 1 мільён 700 тысяч рублёў.

На аддыхак:

1. Склеішчыца цацак, перадавік вытворчасці камсамолца Ірына Кузьмін.
2. Драўляная цацка «Церамок».

Фота Э. КОВЯКА. (БЕЛТА).

«Літаратура і искусство» — орган Міністэрства культуры і правлення Саюза пісателёў БССР, Мінск.

«ЛИТАРАТУРА І МАСТАЦТВА»

Выходзіць па пятніцах на шаснаццаці старонках.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.

Адрас рэдакцыі: 220600, ГСП, Мінск, вул. Захарова, 19.

Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі — 33-24-61, намесніка галоўнага рэдактара — 33-25-25, адказнага сакратара — 33-44-04, аддзела грамадска-палітычнага жыцця і інфармацыі — 33-22-04, аддзела прозы і пэзіі — 33-24-62, аддзела крытыкі і бібліяграфіі — 33-24-62, аддзела тэатра, кіно і музыкі — 33-21-53, аддзела выяўленчага мастацтва, архітэктуры і вытворчай эстэтыкі — 33-24-62, аддзела культуры — 33-24-62, аддзела пісем і масавай работы — 33-22-04, выдавецтва — 22-51-62, бухгалтэрыі — 22-50-00.

Рукпісаў рэдакцыя не вяртае.

Галоўны рэдактар Хведар ЖЫЧКА.

Рэдакцыйная калегія: Заір АЗГУР, Барыс БУР'ЯН, Анатоль ГРАЧАНІКАУ, Юрый ГРЫГОР'ЕУ, Канстанцін ГУБАРЭВІЧ, Ігар ДАБРАЛЮБАУ, Васіль ІВАШЫН, Віктар КАВАЛЕНКА, Аляксандр КАПУСЦІН (намеснік галоўнага рэдактара), Уладзімір НЯФЁД, Віктар ПРАТАСЕНЯ, Іраіда САНКОВА, Мікола ТКАЧОУ, Юлія ЧУРКО, Віктар ШЫМУК (адказны сакратар), Рыгор ШЫРМА.